

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

OPISKELIJAHYVINVOINNIN KEHITTÄMISEKSI TUOTETTU VUOSIKELLOMALLI

Koulutuskeskus Salpaus, toisen asteen lähihoitajaopiskelijat ja opiskelijahuoltohenkilöstö

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (YAMK)
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Elisa Kemppainen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan ylempi AMK

KEMPPAINEN ELISA: OPISKELIJAHYVINVOINNIN TUKEMISEKSI
TUOTETTU VUOSIKELLOMALLI- Koulutuskeskus Salpaus, toisen asteen lähi-
hoitajaopiskelijat ja opiskelijahuoltohenkilöstö

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen, 80 sivua, 9 liitesivua

Kevät 2012

TIIVISTELMÄ

Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen aiheena oli opiskelijahyvinvointi toisen asteen ammatillisissa perusopinnoissa. Hankkeen tarkoituksena oli edistää Koulutuskeskus Salpauksen lähihoitajan tutkintoa suorittavien opiskelijoiden hyvinvointia. Tavoitteena oli luoda oppilaitokseen opiskelija hyvinvointia tukeva vuosikellomalli.

Kehittämishanke toteutettiin toimintatutkimuksena. Kehittämishankkeessa käytettiin eri tiedonhankintamenetelmiä ja lähestymistapana käytettiin menetelmätriangulaatiota. Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen kehittämiskysymyksiin pyrittiin saamaan vastaus teettämällä määrällinen kysely kaikille oppilaitoksen lähihoitajaopiskelijoille, jonka jälkeen esiin nousseita teemoja lähdettiin tarkastelemaan syvemmin laadullisen ryhmätemahaastattelun avulla.

Hankkeen konkreettisenä tuotoksena rakentui opiskelijahyvinvointia tukeva vuosikello. Hyvinvoinnin vuosikello rakentui oppilaitoksen lukuvuodesta ja vuosikellossa on huomioitu oleellisesti tämän kehittämishankkeen yhteydessä teetettyjen tutkimuksien tulokset ja kehittämiskohteet.

Opiskelijoiden mukaan opintojen alku on kaikkein merkityksellisin. Opiskelijat painottivat opintojen alussa myös ryhmänohjaajan sekä ryhmäytämisen tärkeyttä. Opiskelijoiden hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota koko opintojen ajan osallistaen opiskelijoita, antaen heille palautetta, kuunnellen heitä sekä kohdaten opiskelijat aidosti. Hankkeen tuloksena rakennetun hyvinvoinnin vuosikelloa osallisuus on lähdetty jo juurruttamaan oppilaitoksen toimintatapaan. Pääsääntöisesti niin opiskelijat kuin henkilökunta oli aktiivisesti sekä innokkaasti mukana osallistumassa hankkeeseen ja kehittämässä oppilaitoksen toimintaa opiskelijahyvinvointia edistävämmäksi.

Avainsanat: Opiskelijahuolto, opiskelijahyvinvointi, osallisuus, yhteisöllisyys sekä syrjäytyminen.

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Social and Health Care
Master's degree in social services

KEMPPAINEN ELISA: Year clock model supporting students' welfare during the school year for practical nurse students of Koulutuskeskus Salpaus.

Master's Thesis in Child and Youth Welfare, 80 pages, 9 appendices

Spring 2012

ABSTRACT

The subject of this research-development project was students' welfare in second grade vocational basic studies. The purpose of this project was to improve the welfare of students studying to become practical nurses at Salpaus Further Education. The goal was creating a year clock model supporting student's welfare at the school.

This development project was carried out using a functional analysis. The data collection method was triangulation, which uses many different material retrieval and – studying methods. Answers for the development questions of this project were sought by creating a questionnaire to all practical nurse students of the school and after that the themes that came up were studied more deeply with a help of a qualitative group interview.

As an output of this project a year clock model supporting student's welfare was created. The year clock model of welfare is based on the school year and it has paid attention to the results and development areas, which came up in the project.

According to the interviewed students the most significant was the beginning of studies. Students also emphasized the importance of study advisor and grouping at the beginning of the studies. Student's welfare needs to be given attention for the whole duration of studies by involving them, giving them feedback, listening to them and treating them genuinely. The year clock model of welfare created as a result of this project has already begun to be a part of the school's policy. On the whole, both students and staff were actively and enthusiastically participating in the project and developing the schools's policy into a more student welfare oriented.

Keywords: Student care, student welfare, participation, community and exclusion.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1	Tavoite ja tarkoitus	3
2.2	Toimeksiantaja	4
2.3	Perustelut aiheen valinnalle	6
3	TIETOPERUSTA	9
3.1	Opiskelijahuolto	9
3.2	Hyvinvointi koulussa	11
3.2.1	Sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen merkitys opiskelijahyvinvointiin	15
3.2.2	Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen osallisuuden avulla	19
3.3	Yhteisöllisyyden merkitys opiskelijahyvinvointiin	21
3.4	Koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäiseminen	22
3.5	Nuoruuden ikävaiheen merkitys opiskeluun ja hyvinvointiin	25
4	TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	27
4.1	Toimintatutkimus	27
4.2	Aineiston keruu	30
4.2.1	Hyvinvointikartoitus määrällisen kyselyn avulla	31
4.2.2	Kehittämiskohteiden tarkastelu laadullisen ryhmäteemahaastattelun avulla	33
4.3	Aineiston analyysi	36
5	TULOSTEN TARKASTELUA	38
5.1	Osallisuus ilmiönä	45
5.2	Sosiaaliset suhteet ilmiönä	48
5.3	Yhteisöllisyys ilmiönä	53
6	HYVINVOINTIA TUKEVA VUOSIKELLOMALLI	56
7	KEHITTÄMISHANKKEEN POHDINTAA	59
7.1	Johtopäätökset	59
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	63
7.3	Kehittämishankkeen arviointi, hyödynnettävyys ja	

jatkotutkimusaiheet	65
8 POHDINTA	69
LÄHTEET	72
LIITTEET	81
LIITE 1. TUTKIMUSLUPA	81
LIITE 2. WEBROPOL KYSELY	83
LIITE 3. RYHMÄTEEMAHAASTATTELUN RUNKO	89
LIITE 4. HYVINVOINNIN VUOSIKELLO	90

1 JOHDANTO

Aikuistuvan nuoren elämässä suurta roolia näyttelee ammattiin suuntautuminen ja opiskelu nykypäivän koulu yhteisöissä. Opiskelua ja ammatillista kasvua tukee opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Mikäli opiskelijan energia kuluu muuhun, kuin opetuksen seuraamiseen, ei opetettavaa tietoa voida kaataa oppilaaseen. Mikäli opiskelija joutuu keskittymään muihin asioihin, saattaa opetustilanne tuntua kaikista osapuolista turhautavalta. Jos oppiminen ei vaikeuksien vuoksi onnistu, on nuori vaarassa keskeyttää opinnot. Opintojen keskeyttäminen puolestaan saattaa aiheuttaa nuorelle syrjäytymisriskin. Koulun merkitys nuoren itsetunnon ja minäkuvan vahvistajana on merkityksellinen ja opintojen loppuunsaattaminen on nuoren ensimmäinen edellytys oman paikan löytymiselle yhteiskunnassa. (Helenius, Rautava & Tuovinen 1998, 9.)

Matti Vanhasen 2. hallitus on antanut 2007 (Hallituksen politiikkaohjelma 2007) periaatepäätöksen kolmesta politiikkaohjelmasta, joita jokaista leikkaa ammattiin opiskelevien terveyden ja osallisuuden edistäminen. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoitteiksi on asetettu ammattiin opiskelevien osalta syrjäytymisen ehkäiseminen, joka on jaettu alatavoitteisiin. Alatavoitteita ovat terveellisten elämäntapojen edistäminen, elämännhallintataitojen edistäminen, koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäiseminen sekä nuorten vaikutusmahdollisuuksien ja osallisuuden lisääminen oppilaitosten toiminnassa. (Mikkonen & Tynkkynen 2010, 52.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) teettää joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn, jossa kootaan valtakunnallisesti tietoa opiskelijahyvinvoinnin tilanteesta. Vuodesta 2008 kysely on teetetty myös ammattiin opiskeleville nuorille. Vuoden 2010 uudistuneessa kouluterveyskyselyssä on huomioitu opiskelijoiden osallistaminen, kiusaaminen, seksuaalinen häirintä ja väkivalta, internetin käytön tuomat ongelmat. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos.)

Kiinnostus opiskelijahyvinvoinnin tutkimiseen ja kehittämiseen on herännyt kehittämishankkeen tekijän työssä tunnistettujen tarpeiden kautta. Kehittämishankkeen tekijä työskentelee kuraattorina toisen asteen oppilaitoksessa. Kuraattorin työssä opiskelijoiden pahoinvointi näyttää jokapäiväisessä työssä, jonka vuoksi oppi-

laitoksen opiskelijahyvinvoinnin tarkasteleminen ja sen kehittäminen tuntui ajan-kohtaiselta. Oppilaitoksen opiskelijahuoltotyöryhmässä pohdittiin ajankohtaisia kehittämishankkeen aiheita, joista opiskelijahyvinvoinnin tämänhetkisen tilanteen arvioiminen sekä sen kehittäminen nähtiin tärkeänä kehittämishankkeen kohteena olevaan oppilaitokseen.

Tämä tutkimuksellinen kehittämishanke kohdennetaan Koulutuskeskus Salpauksen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelijoille sekä opiskelijahuollon jäsenille. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijahuollon toimijoihin kuuluvat koulutus-päällikkö, opettajat, ryhmänohjaajat, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja sekä kuraatori. Yksi opettajista toimii erityisopetuksesta vastaavana (ERVA). Jatkossa sosi-aali- ja terveysalan opiskelijoista käytetään sanaa lähihoitajat.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on edistää Koulutuskeskus Salpauksen toisen asteen lähihoitajaopiskelijoiden opiskeluhuvinvointia. Tutkimuksellisen kehittä-mishankkeen tavoitteena on luoda opiskelijahyvinvointia tukeva vuosikellomalli. Tutkimuksellinen kehittämishanke toteutettiin toimintatutkimuksena, jossa käytet-tiin eri tiedonhankintamenetelmiä. Lähestymistapana on käytetty menetelmätrian-gulaatiota.

Avainsanat ovat opiskelijahuolto, opiskelijahyvinvointi, osallisuus, yhteisöllisyys sekä syrjäytyminen.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Päijät-Hämeessä ammattiin opiskeleville nuorille tehdyn uusimman (2010) kouluterveyskyselyn mukaan nuorten hyvinvoinnin edistämiseen tulee kiinnittää huomiota. Vastausten mukaan huolestuttavaa on se, että opiskelijat kokevat avunsaamisen ainakin jossain määrin hankalaksi. Huolenaiheiksi vuoden 2010 kyselystä nousi esimerkiksi vanhempien työttömyyden lisääntyminen, lisääntyneet rikkeet, tietoisuus osallisuuden tavoista vähentyi, huumekeailut lisääntyivät sekä avunsaaminen koulunkäynnin vaikeuksiin vähentyi. (Kouluterveyskysely 2010.)

Koulutuskeskus Salpaus on osallistunut opetusministeriön toimeksiantamaan opiskelijahuollon arviointiin 2009-2010. Arvioinnin tulosten pohjalta Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijahuollon kehittämissuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi mm. opiskelijahyvinvoinnin lisääminen opiskelijahuoltotyön kehittämisen avulla, rakentamalla toimintamalli kiusaamisen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen sekä potentiaalisten syrjäytyjien löytäminen, tukeminen ja osallistaminen. (Opiskelijahuollon kehittäminen koulutuskeskus Salpauksessa 2010-2012.) Opiskelijahyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan, sillä vuoden 2011 tuettavien hankkeiden tavoitteena tuli olla nuorten mm. osallisuutta lisäävien toimintatapojen kehittäminen sekä nuorten psykososiaalisen kehityksen ja mielenterveyden tukeminen (Opas terveydenedistämisen määrärahasta 2010, 4).

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksellisen kehittämishankkeen tarkoituksena oli edistää Koulutuskeskus Salpauksen toisen asteen lähihoitajaopiskelijoiden opiskelijahyvinvointia. Tulevaisuuteen suuntaavalle oppilaitokselle opiskelijoiden aktiivisuuden hyödyntäminen sekä osallistaminen on huomattava mahdollisuus. Oppilaskunta- sekä tutor-toiminnassa näkyy vahvasti opiskelijoiden osallisuus. (Pirttiniemi 2008 (c), 45.) Opiskelijoita pyrittiin osallistamaan tutkimukselliseen kehittämishankkeeseen keräämällä heiltä tietoa kehittämishankkeen eri vaiheissa. Tätä tutkimuksellista kehittämishanketta varten on tehty kehittämistehtävän yhteistyösopimus sekä haet-

tu tutkimuslupaa (LIITE 1) Päijät-Hämeen koulutuskonsernin ohjeiden mukaisesti apulaisrehtori Päivi Saarelaiselta.

Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tavoitteena oli luoda kohteena olevaan oppilaitokseen opiskelijahyvinvointia tukeva vuosikellomalli. Hyvinvoinnin vuosikellomalli rakentuu oppilaitoksen lukuvuodesta ja siinä on huomioitu oleellisesti tämän kehittämishankkeen yhteydessä teetettyjen tutkimusten tulokset ja kehittämiskohteet. Tiedonhankintamenetelmillä pyrittiin selvittämään sekä tuottamaan uutta tietoa siitä, mikä on Koulutuskeskus Salpauksen lähihoitajaopiskelijoiden opiskelijahyvinvoinnin tilanne tällä hetkellä sekä millä tavoin opiskelijahyvinvointia voidaan ylläpitää ja edistää? Kehittämishankkeen tekijä on koonnut tiedonhankintamenetelmillä opiskelijoilta saadut kehittämissuositukset yhteen ja huomioinut nämä oleellisesti hyvinvoinnin vuosikellomallissa.

Hyvinvoinnin vuosikellomalli on kehitetty työkaluksi, jonka avulla voidaan tukea oppilaitosyhteisön toimintakulttuuria ja opiskelijoiden hyvinvointia. Pitkän aikavälin tavoitteena on vaikuttaa oppilaitosyhteisössä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tutkimuksen mukaan hyvällä yhteishengellä sekä positiivisilla opiskelukokemuksilla on yhteyttä opiskelijoiden edistymisen sekä keskeyttämisten välillä (Pirttiniemi 2008 (c), 44).

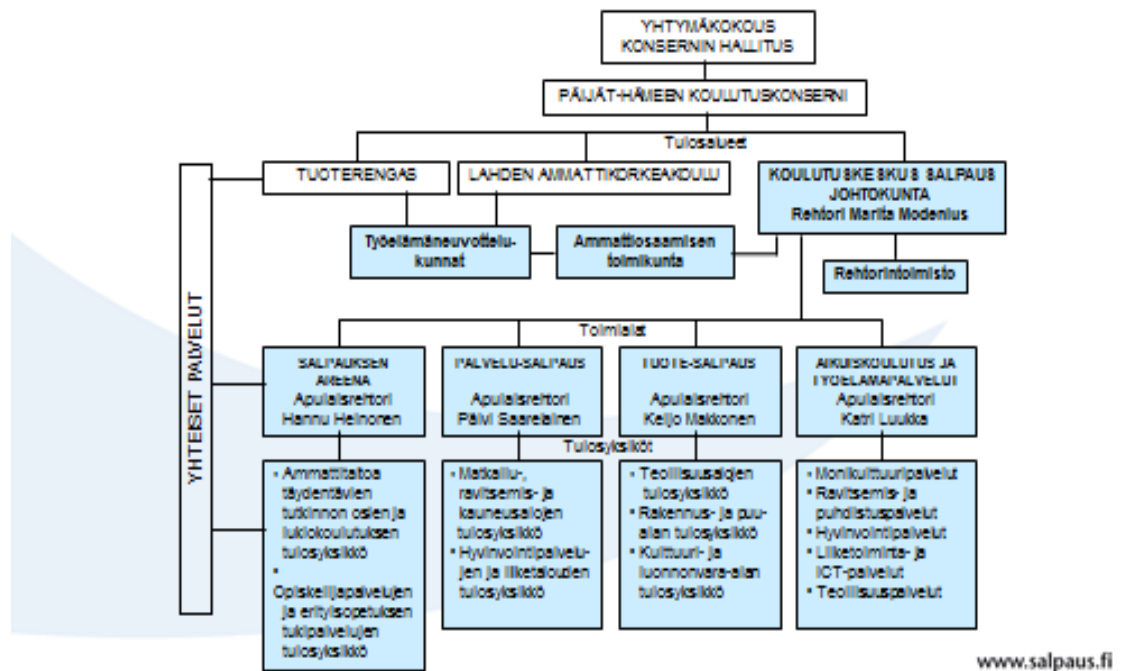
2.2 Toimeksiantaja

Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen toimeksiantajana on Koulutuskeskus Salpaus, joka on Päijät-Hämeessä suurin toisen asteen koulutuksen järjestäjä. Salpaus on Päijät-Hämeen koulutuskonserniin kuuluva itsenäinen liikelaitos, joka hoitaa koulutuskonsernin puolesta koulutuksen järjestäjän tehtävää. Salpaus on perustettu 1.1.2001 ja se toimii kuudella eri paikkakunnalla ja kouluttaa sekä nuoria että aikuisia opiskelijoita toisen asteen tutkintoon. Salpausta johtaa sekä ohjaa johtokunta, joka on valittu kuntalain mukaisesti. Johtoryhmään kuuluvat rehtori, neljän toimialan apulaisrehtorit, viestintä- ja markkinointijohtaja, talousjohtaja, henkilöstöjohtaja sekä rehtorin sihteeri. Salpaus toimii hallinnollisesti neljänä toimialana, joiden toiminnasta vastaa kunkin toimialan apulaisrehtori. Jokaiselle

koulutusosalalle sekä ammatti-/toimialalle on nimetty koulutusjohtaja / aikuiskoulutusjohtaja sekä koulutuspäälliköt / aikuiskoulutuspäälliköt. Salpauksessa opiskelee vuosittain yli 20 000 nuorta ja aikuista, joista noin 5420 opiskelee ammatilliseen perustutkintoon. Oppisopimuskoulutuksessa puolestaan opiskelee noin 1800 opiskelijaa ja aikuiskoulutuksessa noin 16 000 opiskelijaa. (Koulutuskeskus Salpauksen henkilöstö intra.)

Kuviossa 1 on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen toimintamallia. Koulutuskeskus Salpauksen rehtorina toimii Marita Modenius, jonka alaisuudessa toimivat eri toimialojen apulaisrehtorit. Sosiaali- ja terveystieteiden perusopinnot sijoittuvat palvelu-Salpauksen toimialaan ja Hyvinvointipalvelujen ja liiketalouden tulosyksikköön. Nuorisoasteella lähihoitajia koulutetaan Lahdessa sekä Heinolassa. Lahdessa Vipusenkadulla vuosittain opintonsa aloittaa yhteensä seitsämän opiskelijaryhmää ja Heinolan toimipisteessä yksi opiskelijaryhmä. Lähihoitajan tutkinto kestää peruskoulupohjaisella tutkinnolla kolme vuotta ja toisen asteen tutkinnon omaavalla kaksi vuotta. Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, joihin sisältyy kolme pakollista tutkinnon osaa. Nämä tutkinnon osat ovat kasvun tukeminen ja ohjaus, hoito ja huolenpito sekä kuntoutumisen tukeminen. Näiden lisäksi opiskelija valitsee yhden koulutusohjelman sekä yhden valinnaisen tutkinnon osan. Kolmevuotta kestävä ammatillinen perustutkinto tuottaa opiskelijalle yleisen korkeakoulukelpoisuuden. (Koulutuskeskus Salpauksen pedagoginen strategia.)

Koulutuskeskus Salpaus –tulosalueen toimintamalli v. 2012

KUVIO 1. Koulutuskeskus Salpauksen toimintamalli v. 2012 (Koulutuskeskus Salpauksen henkilöstöintra).

2.3 Perustelut aiheen valinnalle

Uusimpien tilastojen mukaan Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoiden erotilastot ovat nousussa. Verrattaessa vuoden 2010 erotilastoja vuoden 2011 tilastoihin, nähdään selkeää kasvua. Vuonna 2010 eronneita oli yhteensä 52, joista positiivisesti eronneita oli 29 ja negatiivisesti eronneita 23. Vuonna 2011 eronneita oli yhteensä 74, joista positiivisesti eronneita oli 36 ja negatiivisesti eronneita 38. Positiivisella eroamisella tarkoitetaan opiskelijaa, joka esimerkiksi siirtyy jatkaamaan opintojaan toiseen oppilaitokseen, siirtyy oppilaitoksen sisällä toiseen tutkintoon tai siirtyy jatko-opinoin. Negatiivisella erolla tarkoitetaan niitä opiskelijoita, jotka eroavat motivaation puutteen vuoksi, taloudellisesta tai terveydellisestä syystä, siirtyvät työhönsä ilman ammatillista tutkintoa tai jos opiskelija katsotaan eronneeksi. Mielenkiintoisen tarkastelunäkökulman asiaan tuo se, että suurin osa näistä eronneista opiskelijoista perusteli opintojen lopettamista moti-

vaation puutteella. Asiaa tarkemmin tutkittaessa selvisi, että lähes jokainen näistä opiskelijoista oli päässyt opiskelemaan ensimmäisenä ollutta hakutoivealaa. (Rui 2012.) Mikä sitten saa nämä opiskelijat eroamaan ja voisiko heitä tukea jollain erityisellä tavalla varsinkin opintojen alkuvaiheessa?

Asiantuntijahaastattelujen (Mikkonen ja Tynkkynen 2010, 39) mukaan oppilaitosten tulisi olla selkeästi tulosvastuussa opiskelijoidensa hyvinvoinnista. Haastattelutavat ovat tarkastelleet asiaa rahoituksen ja resurssoinnin yhteydessä, koska syrjäytyvät nuoret tulevat yhteiskunnalle kalliiksi. Tällä hetkellä oppilaitokset saavat rahoituksen aloittavien opiskelijamäärien mukaan. Näin ollen opiskelijoiden hyvinvointia ei mitata systemaattisella tavalla, eikä opiskelijoiden hyvinvointia voida vertailla koulujen kesken. Myös 1.1.2008 voimaantulleessa lastensuojelulaissa (417/2007) painotetaan ennaltaehkäisyä, varhaista puuttumista sekä moniammatillista yhteistyötä kunnan toimijoiden välillä. Lastensuojelulaki velvoittaa oppilaitokset huolehtimaan opiskelijoiden hyvinvoinnista. Lastensuojelulain 3§ mukaan ehkäisevää lastensuojelutyötä on tuki sekä erityinen tuki, jota esimerkiksi oppilaitokset tarjoavat opiskelijoilleen. Lastensuojelulain 25§ koskee ilmoitusvelvollisuutta, jonka mukaan lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä, mukaan lukien opetustoimen henkilöstö, on ilmoitusvelvollisuus. Ilmoitusvelvollisuuden mukaan laissa määriteltyjen viranomaisten on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus ilmoittaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki 2007, 3§, 5§.)

Mikkonen ja Tynkkynen (2010, 53-54) ovat haastatelleet tutkimusprofessori Matti Rimpelää Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta. Haastattelussa Rimpelä painottaa työelämälähtöistä ajattelutapaa ammatillisissa oppilaitoksissa. Tällä Rimpelä tarkoittaa sitä, että opiskelijat tulisi mieltää työntekijöinä ja heidän työkyvystään tulisi pitää huolta. Tukea tarvitessaan opiskelijalle rakennetaan hänen tarvitsemansa tukitoimet. Hän muistuttaa, että opiskelutilojen tulisi olla opiskeluhyvinvointia lisäävää. Opiskelijan kaivatessa muutosta, esimerkiksi tupakoinnin lopettaminen, tulisi häntä tukea. Rimpelä muistuttaa myös oppilaskuntien osallistamisen lisää-

misestä ja ehdottaa, että myös esimerkiksi tupakoinnin valvontatehtävä voisi olla oppilaskunna vastuulla. (Mikkonen & Tynkkynen, 2010, 53-54.) Koulutuskeskus Salpauksen lähihoitajien keskuudessa toimii oppilaskunta, mutta aktiivisia jäseniä on vain muutama. Oppilaskunnan jäsenet ovat erittäin aktiivisia ja he ovat ilmaisseet tarpeen sekä halukkuuden opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseksi.

3 TIETOPERUSTA

Vuosittain yli 10% ikäluokasta putoaa toisen asteen koulutuksesta, kun määräässä huomioidaan myös ne, jotka eivät pääse haluamaansa toisen asteen koulutukseen tai keskeyttävät opintonsa heti niiden alkuvaiheessa. Ne nuoret, joilla on selkiytymättömät tulevaisuuden suunnitelmat sekä huonot kouluarvosanat, ovat suurimmassa vaarassa jäädä koulutuksen ulkopuolelle. (Pirttiniemi 2005, 32-33.)

Opiskelijahyvintointia on tutkittu laajasti, mutta tutkimukset on pääsääntöisesti kohdennettu peruskouluun tai ammattikorkeakouluun. Esimerkkinä Kirsi Kämäräinen (2010) on tehnyt YAMK opinnäytetyön opiskelijahyvintointityön lähtökohtien kartoittamisesta Mikkelin ammattikorkeakoulussa, Niskanen-Ellis (2003) on tarkastellut pro gradu-tutkielmassaan syrjäytymisen ehkäisyä ala-asteella ja Hanna Lappalainen (2009) puolestaan koulutuksellisen syrjäytymisen ennustettavuutta pro gradu-tutkielmassaan. Lappalainen on kohdentanut tutkimuksensa peruskouluun. Toiselle asteelle kohdennettuja hyvinvointiin liittyviä tutkimuksia löytyy huomattavasti vähemmän, mutta esimerkiksi Liukkonen ja Pirinen (2009) ovat tehneet pro gradu-tutkielmasa ammattiin opiskelevien nuorten kokemuksista oppimisen vaikeuksista, psyykkisestä hyvinvoinnista ja saatavilla olevasta tuesta.

3.1 Opiskelijahuolto

Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) määrittelee opiskelijahuollon opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyyksen, fyysisen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä ylläpitämiseen lisäävänä toimintana (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998, 37§). Opiskelijahuollon avulla voidaan turvata opiskelijalle turvallinen ja oppimista edistävä opiskeluympäristö, joka tarjoaa opiskelijalle hänen tarvitsemansa tuen ja ohjauksen opintoihin. Opiskelijahuolto edistää opiskelijahyvintointia sekä psyykkisellä että fyysisellä tasolla ja lisäämään opiskelijayhteisön hyvinvointia osallistamalla opiskelijoita. Vastuu opiskelijahuoltotyöstä on kaikilla kouluyhteisön työntekijöillä, jota kukin tekee osana omaa työtään. Työ edellyttää moniammatillista työotetta sisältäen yhteistyön eri viranomaistahojen sekä opiske-

lijoiden huoltajien kanssa. (Kotamäki, Niemi, Sirkiä, Virnes, Räisänen, Hietala 2010, 19-20.)

Opiskelijahuollon tehtävänä on edistää kaikenlaisten ongelmien ennaltaehkäisyä, varhaista tunnistamista sekä opintojen keskeytymistä. Opiskelijahuollon tulee vahvistaa opiskelijoiden osallistamista oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskelijahuoltotyöryhmä koostuu moniammatillisesta toimijaryhmästä ja sen tehtävänä on opiskelijahuollon palveluiden kehittäminen sekä koordinointi. (Pirttiniemi 2009 (a), 20-21 vrt. Peltonen & Väyrynen 2009, 121-122.) Peltosen & Väyrysen (2009, 123) mukaan tärkeää syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa on kiusaamisen, väkivallan sekä häirinnän ehkäiseminen sekä varhainen puuttuminen heti asian tultua ilmi. Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala (2010, 65-66) painottavat opiskelijahuoltotyöryhmän tehtäväksi ennen kaikkea ennaltaehkäisevän työn. Ryhmänohjaajalle opiskelijahuoltotyöryhmä on tärkeä tuki hänen puuttuessaan opiskelijoiden ongelmiin. Hietala ym. painottavat myös kouluyhteisöllisyyden sekä hyvinvoinnin kuuluvaksi opiskelijahuollon työhön ja korostaa opiskelijahuollon asemaa kouluyhteisössä. Opiskelijahuoltotyöryhmä ottaa yksittäisen opiskelijan asian työryhmän käsiteltäväksi, mikäli huoli herää eikä tilanne korjaannu keskusteltaessa vanhempien kanssa.

Koulutuksen arviointineuvosto on teettänyt opetusministeriön toimesta tutkimuksen Hyvää vointia, jossa on tarkasteltu opiskelijahuollon toteutumista, sen käytäntöjä ja kehittämistä toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa (Kotamäki ym. 2010). Kotamäki ym. ovat tarkastelleet opiskelijahuoltoa sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja yhteisöllisyyden että opiskelijoiden erityistuen ja hoidon näkökulmista. Tutkimuksen mukaan koulutuksen järjestäjät ovat viime vuosien aikana keskittyneet kehittämään opiskelijahuoltoa, koska opiskelijahuollon tarpeet ovat lisääntyneet. Opiskelijahuollon toiminnan painopisteinä ovat olleet yhteisöllisyys, turvallisuus, opintojen keskeyttämisen ehkäiseminen, varhainen puuttuminen epäkohtiin sekä yhteisöllisyys. (Kotamäki ym. 2010, 9-10.)

Koulutuskeskus Salpauksen pedagogisessa strategiassa (2009, 49-50) painotetaan, että opiskelijahuoltotyössä on erittäin tärkeää kohdata opiskelija kunnioittaen,

kuunnellen sekä antamalla hänelle aikaa. Opiskelijaa tulee jokapäiväisessä kanssakäymisessä kannustaa sekä vahvistaa, jotta hänen itsetuntonsa vahvistuisi. Koulutuskeskus Salpauksen tavoitteena onkin tukea opiskelijan kasvamista ammattilaiseksi. Oppimisen esteet pyritään havaitsemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jonka tavoitteena on myös ehkäistä koulutuksen keskeyttämisistä. Välittämisen kulttuurin levittäminen oppilaitoksessa koetaan erittäin tärkeänä. Yhteistyötä kodin ja koulun välillä pidetään arvokkaana. Opintojen alkaessa opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä vaikuttamaan omalta osaltaan omaan opiskeluhuvinvointiinsa. Kotamäki ym. (2010, 41) muistuttavat opiskelijahuoltotyöryhmän olevan moniammatillinen asiantuntijaryhmä, jonka laaja-alainen yhteistyö on välttämätöntä opiskelijahuvinvoinnin edistämiseksi sekä ongelmien ennaltaehkäisemiseksi, mutta myös ratkaisemiseksi. Opiskelijahuoltotyöryhmän tulee myös kehittää oppilaitosyhteisöä ja opiskelijahuoltoa sekä edistää parhaalla mahdollisella tavalla oppilaitosyhteisön hyvinvointia.

3.2 Hyvinvointi koulussa

Hyvinvointikäsitteen määrittäminen ei ole yksiselitteistä. Perinteisesti käsitteellä on tarkoitettu ihmisen sosiaalisen, henkisen sekä fyysisen hyvinvoinnin käsitettä. Edellytyksenä hyvinvoinnille on toimintakyky, jonka turvin yksilö pystyy osallistumaan yhteisönsä mielekkäisiin aktiviteetteihin sekä ylläpitämään sosiaalisia suhteitaan. (Meriläinen, Lappalainen & Kuittinen 2008, 8.) Rimpelä (2008, 14-15) puhuu hyvinvoinnin vastakohtasta, opiskelijoiden pahoinvoinnista. Hänen mukaansa opiskelijoiden pahoinvointi on väistämätön haaste opetuksessa. Opiskelijoiden pahoinvoinnin lisääntyessä opettajan panoksesta yhä suurempi osa suuntautuu opiskelijahuollolliseen työhön. Rimpelä muistuttaa opiskelijapahoinvoinnin lisääntymisen tai vähentymisen näkyvän välittömästi koulun arjessa kuten tuki- ja erityisopetuksen kuormituksessa sekä työrauhassa.

Opiskelijahuvinvointiin on kouluissa kiinnitetty huomiota jo lähes sadan vuoden ajan. Tällöin kiinnostuksen kohteena on ollut lähinnä kouluterveydestä valistaminen ja sen edistäminen sekä opiskelijoiden terveydentilan tarkkaileminen. Koulujen tehokkuustutkimuksien sekä sittemmin laaduntutkimuksien myötä on alettu

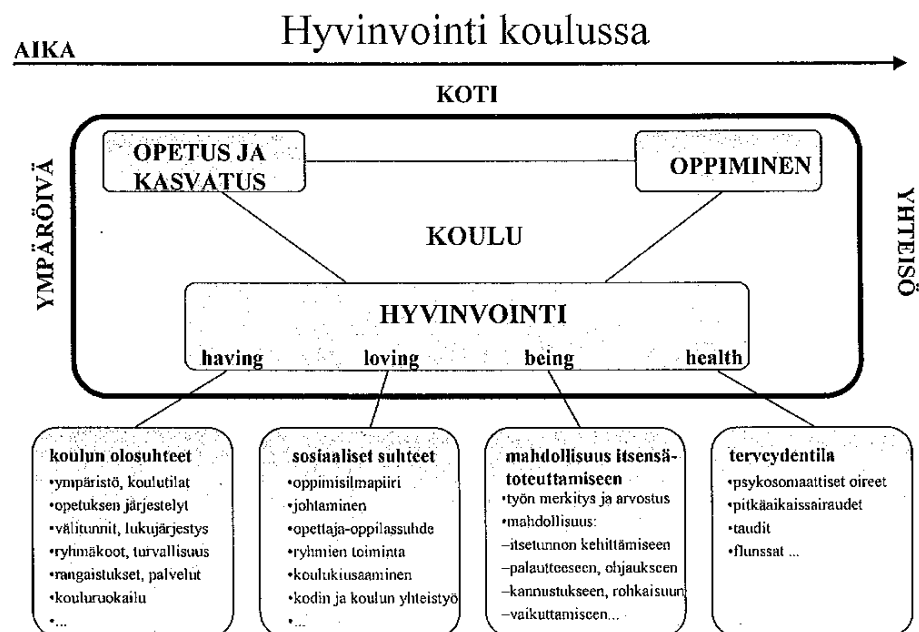
kiinnittää huomiota myös hyvinvoinnin aspektiin. (Konu 2002, 10.) Tämän hetken ongelmana Mikkosen & Tynkkysen (2010, 39) tekemien asiantuntijahaastatteluiden perusteella on se, ettei opiskelijoiden hyvinvointia mitata millään systemaattisella tavalla. Oppilaitosten toiminnasta opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi tulisi tehdä läpinäkyvämpää.

Laissa ammatillisesta koulutuksesta mainitaan, että koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoita kasvamaan yhteiskuntakelpoisiksi sekä tasapainoisiksi jäseniksi. Opiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja oppilaitoksen tulee järjestyssääntöjen avulla edistää opiskelujen sujumista sekä oppilaitoksen viihtyisyyttä. Laissa opiskelijoiden osallistaminen on huomioitu siten, että jokaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa on opiskelijoista koostuva oppilaskunta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998, 5§, 28§, 41§.) Tukemalla opiskelijoiden hyvinvointia ja ennaltaehkäisemällä pahoinvointia investoidaan tulevaisuuteen sekä tulevaisuuden työvoimaan.

Opiskelijoiden hyvinvointia koulussa on tutkittu laajasti, mutta ne on kohdennettu pääsääntöisesti peruskouluun tai ammattikorkeakouluun. Anne Konu (2002) on tehnyt väitöskirjan oppilaiden hyvinvoinnista koulussa. Hänen tutkimuksena tarkoituksena on ollut selkiyttää hyvinvoinnin tarkastelua koulussa sekä tuottaa väline sen arviointiin. Tätä hyvinvoinnin arvioinnin mallia on käytetty myös tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa rajaamassa opiskelijahyvinvoinnin käsitettä. Konun työ on ollut vahvasti esillä myös Minna Mäkitalon (2006) YAMK opinnäytetyössä, joka käsittelee kouluhyvinvoinnin edistämisestä kodin ja koulun yhteistyön avulla.

Anne Konun (2002, 44-45) rakentamassa koulun hyvinvointimallissa opiskelijahyvinvointi on jaettu neljään osa-alueeseen (KUVIO 1) mukaisesti. Konu on laatinut hyvinvointimallinsa Allardtin (1976, 9) klassisen hyvinvointijaottelun having (elintaso), loving (yhteisyysuhteet) ja being (vieraantumisen vastakohta) pohjalta. Konun (2002, 44-45) hyvinvointimallin mukaan hyvinvointi koulussa jaetaan neljään osa-alueeseen, koulun olosuhteet (having), sosiaaliset suhteet (loving), itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (being) sekä terveydentila (health). Koulun olosuh-

teilla tarkoitetaan koulun ympäristöä sekä koulurakennusta, joihin kuuluu myös työskentely-ympäristö, viihtyvyys, melu, lämpötila jne. Olosuhteiden käsittelyyn kuuluu myös lukuvuoden jaksotus, ryhmäkoot sekä mahdolliset seuraamukset ja kouluruokailu. Sosiaalisilla suhteilla tarkoitetaan ryhmän oppimis-ilmapiiriä, ryhmädynamiikkaa, ryhmän toimintaa, kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä koulun yleistä ilmapiiriä. Itsensä toteuttamisen mahdollisuuksilla tarkoitetaan kouluun liitettyä, että jokaisella tulisi olla mahdollisuus osallistua itseään sekä koulunkäyntiään liittyvään päätöksentekoon. Allardt (1976, 46-47) pitää itsensä toteuttamista hyvinvoinnin tärkeänä osana. Konu (2002, 44-45) hyvinvointimallissa terveydentilalla käsitetään niin fyysiset kuin psyykkiset oireet. Hän näkee terveyden tärkeänä voimavarana, jonka avulla voidaan saavuttaa muita hyvinvoinnin osa-alueita.

KUVIO 2. Koulun hyvinvointimalli (Konu 2002).

Ammattiin opiskeleva nuori viettää suurimman osan vuorokaudesta koulussa, jonka vuoksi koulu on erittäin suuressa roolissa puhuttaessa nuorten hyvinvoinnin edistämisestä. Koululla on hyvät mahdollisuudet tukea nuoria hyvinvointiin, elämänhallintaan sekä terveyteen liittyvissä asioissa osana ammatillisia opintoja.

Ammattillisessa oppilaitoksessa opiskelevat nuoret ovat joutuneet varhaisessa vaiheessa valitsemaan suuntaviivat elämälleen sekä pohtimaan tulevaisuuttaan ammatin valossa. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää tukea nuorta omassa valinnassaan, mutta myös turvata sekä puuttua varhaisessa vaiheessa, mikäli nuori näyttää valinneen väärän ammatin opiskeltavaksi alakseen. Nuoren valinnalla on merkitystä hänen tulevaisuutensa muotoutumiseen. Katariina Salmela-Aro (2008, 233) painottaa onnistumisen kokemusten olevan ensiarvoisen tärkeä osa opiskelua.

Sakki ry on tehnyt selvityksen Sairasta Sakkia (2005) ammattiin opiskelevien hyvinvoinnista. Kyselyyn vastasi yhteensä 1769 opiskelijaa, joista 1187:n vastausta käytettiin tutkimuksessa. Aineistoa on täydennetty 2007 juhlaselvityksen (Sakin juhlaselvitys 2007) yhteydessä. Tuloksia on vertailtu kouluterveyskyselyn (2009) tuloksiin, eikä niissä ole huomattavia eroavaisuuksia. Selvityksen mukaan suurin osa (55%) pitää opiskelusta ja kokee olevansa oikealla alalla. Kouluterveyskyselyn mukaan lukiolaiset ovat tyytymättömämpiä koulunkäyntiinsä kuin ammattiin opiskelevat. Ammattiin opiskelevilla oli kyselyn mukaan myös kohtuullisempi työmäärä kuin lukiolaisilla. Kysyttäessä opiskelijoiden mahdollisuutta vaikuttaa asioihin, tiesivät ammattiin opiskelevat huonommin (51%) kuin lukiolaiset (69%) kuinka voivat vaikuttaa. Huolestuttava tieto kyselystä Sairasta Sakkia oli se, että n. 46% opiskelijoista kärsi ainakin ajoittaisesta masennuksesta. Kouluterveyskyselyn mukaan ammattiin opiskelevien terveystottumukset olivat huonompia kuin lukiolaisilla. Ammattiin opiskelevat tupakoivat selvästi eniten verrattuna eri opiskelijaryhmiin. Sairasta Sakkia selvityksen mukaan ammattiin opiskelevista 8% juo itsensä humalaan viikoittain. Vähintään kerran kuukaudessa tai useammin tosi humalaan itsensä juo 38% ammattiin opiskelevista. Myös muiden päihteiden osalta ammattiin opiskelevilla oli enemmän käyttöä ja kokeilua kuin lukiolaisilla. (Mikkonen & Tynkkynen 2010, 10-13.)

Opiskelijoiden hyvinvointia on tutkittu ulkomaisissakin tutkimuksissa, joiden tulokset ovat merkittäviä. Gencöz ja Özlale (2004, 449-450) ovat tutkineet hyvinvointia siitä näkökulmasta miten sosiaalinen tuki vaikuttaa opiskelijoilla suorasti ja epäsuorasti psyykkiseen hyvinvointiin. Tutkimuksen kohteena oli kaksi katego-

riaa. Tulosten mukaan tutkimusryhmä, joka pystyi vastaanottamaan tarjottua tukea, löysi selviytymiskeinoja ja hallitsi stressiä paremmin. Tämä puolestaan johti parempaan psyykkiseen hyvinvointiin. Toisessa kohderyhmässä oli henkilöitä, joilta kysyttiin apua ja neuvoja. Tulosten mukaan tämä lisäsi tutkimuksen kohteena olevien opiskelijoiden omanarvontunnetta ja sillä oli suoranaisia yhteyksiä psyykkiseen hyvinvointiin. Lopez (2012, 72-73) on käsitellyt artikkelissaan Amerikassa tehtyä gallupia hyvinvoinnista, jonka tulokset tiivistävät opiskelijahyvinvoinnin ydinasiat. Gallupi on teetetty alakoululaisille sekä toisen asteen opiskelijoille. Tuloksien mukaan onnellisuus (happiness) on yhteydessä menestykseen (success). Toisin sanoen onnelliseksi itsensä kokevat pärjäävät oppimistuloksissa paremmin. Positiivisilla tunteilla on merkitystä muihinkin onnistumisiin elämässä. Gallupin mukaan opettajilla on merkitystä opiskelijoiden hyvinvointiin, mutta toki vanhemmillakin on oma roolinsa. Lopez tiivistää ydinsanomana opiskelijahyvinvoinnista sanomalla hyvinvointi levittää hyvinvointia.

3.2.1 Sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen merkitys opiskelijahyvinvointiin

Seppälän (2007) määritelmän mukaan ihannekoulussa nuoret oppivat ja voivat hyvin. Opiskelijoiden erityistarpeet otetaan oppimisessa huomioon ja jokaiselle annetaan mahdollisuus omien vahvuuksiensa mukaiseen kasvuun antaen hänelle tukea tarpeen vaatiessa. Tällä vaikutetaan myös nuoren opiskelumotivaatioon. Ihannekoulussa opiskelijat kokevat, että heistä välitetään ja heidän asioistaan ollaan kiinnostuneita. Ihannekoulussa opiskelijat saavat ilmaista mielipiteensä. Veivo-Lempisen (2009, 204-207) mukaan toimiva vuorovaikutus rakentuu ammatillisuudesta, aitoudesta sekä inhimillisyydestä. Kun vuorovaikutussuhde on turvallisen tuntuinen, voi jokainen olla oma itsensä. Keskustelussa merkittävä osa on kuuntelulla. Aidon kohtaamisen kivijalkana toimii luottamus ja aidossa kohtaamisessa aikuinen antaa nuorelle tilaa ilmaista omat mielipiteensä. Tämä ei tarkoita sitä, että aikuinen olisi kaikesta nuoren kanssa samaa mieltä. Nuoren aidolla kohtaamisella rakennetaan häneen sellainen suhde, joka mahdollistaa nuoren kokonaisvaltaisen kohtaamisen. Tarkasteltaessa opiskelijahyvinvointia vuorovaikutuk-

sen ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta on hyvä käsitellä myös kiusaamisen ehkäisemistä sekä ryhmyttämisen merkitystä.

Koulukiusaaminen on erittäin monimuotoinen ilmiö, mutta yleisesti sillä tarkoitetaan systemaattista, yhteen henkilöön toistuvasti kohdennettua kielteistä käyttäytymistä (Salmivalli 2003, 10-12). Hamarus (2008, 12) puolestaan määrittelee kiusaamisen pitkäaikaisena, toistuvana henkisenä, fyysisenä tai sosiaalisena väkivaltana, joka on kohdistettu yhteen ja samaan henkilöön. Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tekijän kokemuksen mukaan kiusaaminen eroaa jossain määrin tyttöjen ja poikien välillä. Tyttöillä kiusaaminen on yleensä porukasta poissulkemista, hihittelyä, kuiskuttelua sekä juorujen levittelemistä ja selän takana puhumista. Tyttöillä monesti kiusaamisen aiheena on kiusattavan ulkonäkö, vaatteet, kateus tai sosiaaliset suhteet. Pojilla kiusaaminen on monesti fyysisempää ja näin ollen siihen on myös helpompi ja nopeampi puuttua sen näkyvyyden vuoksi. Poikien kiusaaminen on yleensä esimerkiksi tönimistä, lyömistä sekä nimittelyä.

Kiusaaminen sen kaikissa muodoissa jättää aina pysyvät jäljet kiusattuun. Kiusaaminen on näin ollen uhka nuoren kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille sekä tasa-arvoiselle ja terveelle kehitykselle. Salmivallin (2003, 20-21) mukaan pitkään jatkunut kiusaaminen saattaa heikentää myös kiusatun koulumotivaatiota sekä johtaa käyttäytymisen muutoksiin ja masennukseen. Pahimmassa tapauksessa kiusaaminen saattaa viedä kiusatun elämänilon ja -halun. Hamaruksen (2008, 13) mukaan kiusaajalla on kiusaamisessa useimmiten kysymys vallan tavoittelusta. Kiusaamiseen puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on tärkeää, koska jo muutamasta kiusaamiskerrasta kiusatulle syntyy mielessään kiusatuksi tulemisen uhka. Kehittämishankkeen tekijän mielestä jokaisella opiskelijalla on oikeus kokea olonsa koulussa turvalliseksi. Hamarus (2008, 76) muistuttaa, että mikäli opiskeluympäristö ei ole turvallinen, vaikuttaa se sekä oppimiseen että kouluviihtyvyyteen.

Hamaruksen (2008, 79) mukaan kiusaaminen vaikuttaa yksilötasolla kaikkein vakavimmin. Hän mainitsee erään kansainvälisen sairaalatutkimuksen, jossa tutkittiin psyykkisten sairauksien omaavien taustaa sekä sitä, mistä traumat olivat läh-

töisin. Skitsofreniaa sairastavien taustalta löytyi 30-80 %:ssa tapauksista joko seksuaalista tai fyysistä väkivaltaa, johon kiusaaminen luokitellaan. Pitkään jatkuneen kiusaamisen seurauksena saattaa syntyä vaurioita, jotka nousevat esiin vasta myöhemmässä vaiheessa. Hamarus muistuttaa kuinka vakavasta ja yhteiskunnalle kalliista ongelmasta kiusaamisesta on kyse. Salmivalli (2010, 26) puolestaan tuo esille kiusaamisen vaikutuksina yleisen ahdistuneisuuden, sosiaalisen ahdistuneisuuden, huonon itsetunnon, kielteisen minäkuvan, yksinäisyyden, itsetuhoajatukset sekä masennuksen. Dellinger-Ness ja Handler (2007, 142-143) ovat puolestaan tutkineet Californian yliopistossa Los Angelesissa sitä miten yksinäisyys vaikuttaa itsensä vahingoittamiseen yliopistossa opiskelevilla. Tutkimustuloksen mukaan yksinäisyys ei lisää itsensä vahingoittamista ja näin ollen tutkimustulos ei tukenut asetettua hypoteesia.

Koulutuskeskus Salpauksessa on lukuvuotena 2011-2012 keskitytty rakentamaan hyvinvoinnin suunnitelmaa koko koulutuskeskukseen. Hyvinvoinnin suunnitelma pitää sisällään mallit muuan muassa kiusaamisen ehkäisemiseen sekä poissaoloihin puuttumiseen. Boddington & Wetton (1998, 17, 23, 29) ovat käsitelleet teoksessaan koulukiusaamista. Heidän mukaansa alettaessa miettiä kiusaamista ja siihen puuttumista, on aluksi avattava termi kiusaaminen. On tärkeää, että oppilaitoksessa kaikilla, sekä opiskelijoilla että henkilökunnalla on selkeänä se, mikä on kiusaamista. Samaa asiaa korostaa Hamarus (2008, 12), jonka mukaan kiusaamiseen puuttumisen kannalta tärkeintä on se miten ymmärrämme kiusaamisen. Opiskelijoiden kanssa tulisi keskustella kiusaamisesta sekä laittaa opiskelijoita miettimään sekä työstämään kiusaamista (Boddington & Wetton 1998, 29). Jotta kiusaamiseen voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti ja varhaisessa vaiheessa, tulee kiusaamisen määritelmä olla selvä. Kiusatun tunne sekä kokemus siitä, että hän on tullut kiusatuksi, on riittävä syy selvittää tilanne. (Hamarus 2008, 14.)

Tarkasteltaessa ryhmäyttämistä opiskelijahyvinvoinnin osa-alueena, nousee ryhmänohjaaja tärkeään rooliin. Ryhmänohjaajan merkitys ryhmän luomisessa on merkityksellinen ja Kaukkilan ja Lehtosen (2007, 15) mielestä ryhmänohjaajan on heti alussa hyvä miettiä ryhmälle tavoitteet. Ryhmänohjaajalla tulisi olla selkeä

käsitys siitä, mikä on ryhmän perustehtävä. Ryhmänohjaaja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa positiivisesti ryhmäänsä. Kaukkila ym. (2007, 54) listaavat ryhmää tukevaksi toiminnaksi osallistumiseen rohkaisemisen sekä tunnustuksen antamisen, huumorin käyttämisen jännityksen laukaisijana, tunneilmaston hoitamisen ja ryhmän hyvinvoinnin tarkistamisen, ryhmän normien tarkistamisen säännöllisesti, aktiivisen kuuntelemisen, luottamuksen rakentamisen sekä henkilöongelmien ratkaisemisen.

Aloittaessaan opinnot toisella asteella lähihoitajana, ei yksittäinen opiskelija tunne välttämättä ryhmästään yhtään opiskelijaa entuudestaan. Opiskelija saattaa olla kotoisin toiselta paikkakunnalta, joka lisää haastetta hänen sopeutumisessaan, koska hän ei esimerkiksi tunne aluetta maantieteellisesti. Toimivan sekä turvallisen ryhmän luominen heti opintojen ensimmäisistä päivistä alkaen on erityisen tärkeää opiskelijoiden hyvinvointia sekä jatkoa ajatellen. Helenius ym. (1998, 16-17) painottavat ryhmäyttämisen tärkeyttä. Uudella ryhmällä tulisi olla ohjauksetoiminta 2-3 kertaa viikossa. Mikäli ryhmänohjaaja on etäinen ja pidättyvä, saa se myös ryhmän jäsenet varovaisiksi. Helenius ym. muistuttavat, että ryhmänohjaajan tärkeimpiä tehtäviä on hyvän ja toimivan ilmapiirin luominen. Jokaisella on oma toimintatapansa uudessa ryhmässä ja näin ollen jokaisen täytyy saada osallistua omalla persoonallisella tyylillään ja vauhdillaan. Kaukkilan ym. (2007, 13) mukaan toimivan ryhmän tunnuspiirteenä on se, että kaikki jäsenet tuntevat ryhmän perustehtävän. Toimivassa ja turvallisuudessa ryhmässä kuunnellaan toisia, uskalletaan ilmaista tunteita ja osataan käsitellä erimielisyyksiä. Näin ollen ryhmä antaa sekä osaa vastaanottaa myös rakentavaa kritiikkiä. Tällaisessa ryhmässä ilmapiiri on vapaa ja kaikilla on hyvä olla.

Käsiteltäessä sosiaalisia suhteita, on muistettava opiskelijaryhmän jatkuvan ryhmäyttämisen merkitys. Kaukkila ym. (2007, 24-26) kertaavat ryhmän elinkaareen viittä vaihetta, joita ovat muotoutuminen, kuhertelu, kiehuminen, yhteistoiminta sekä luopuminen ja ero. Muotoutumisvaiheessa ryhmäläiset tarkkailevat varovasti minkälaisia ihmisiä ryhmässä on. Ryhmän jäsenien olisi hyvä laatia tässä vaiheessa ryhmälle omat säännöt sekä keskustella toimintatavoista. Kuherteluvaiheessa ryhmän jäsenet alkavat irrottautua varovaisuudesta ja rentoutuvat. Tässä vaiheessa

ryhmän jäsenet ovat yleensä yksimielisiä asioista ja me-henki korostuu. Ryhmäläisten roolit alkavat selkiytyä ja ryhmässä alkaa kehittyä alaryhmiä eli kuppikuntia. Kiehumisvaiheessa ryhmän jäsenet alkavat ilmaista eriäviä mielipiteitä asioista ja toisten ajatuksia aletaan kommentoida. Kapinointi ryhmänohjaajaa sekä kontrollia kohtaan saattaa syntyä tässä vaiheessa. Ryhmän jäsenten välillä saattaa syntyä kiihkeitä konflikteja ja ne ovat täysin normaaleja sekä terveellisiä vaiheita ryhmässä. Tärkeää on kuitenkin käsitellä ne kunnolla, jolloin konfliktit puhdistavat ilmaa ja parantaa ryhmähenkeä. Yhteistoimintavaiheessa ryhmän innostus ja aktiivisuus herää uudelleen henkiin. Viestintä sujuu ja ryhmäläiset uskaltavat kritisoida yhteisymmärryksen ja kunnioituksen vallitessa. Viimein koittaa luopumisen ja eroamisen vaihe, jossa tunteet nousee uudelleen pintaan. Ryhmäläiset saattavat tuntea voimakasta eroahdistusta, surua, haikeutta tai jopa helpotusta. Näitä eroahdistuksen tunteita voi helpottaa yhteisen jatkotapaamisen suunnitteleminen. (Kaukkila ym. 2007, 24-26.) Näin ollen ryhmän sosiaalisista suhteista tulisi pitää huolta koko ryhmän elinkaaren ajan lisäten täten opiskelijoiden hyvinvointia.

3.2.2 Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen osallisuuden avulla

Osallisuus on toimintaa, jossa nuoret pääsevät vaikuttamaan omaan lähiympäristöönsä sekä itseään koskevien asioiden päätöksen tekoon ja itseään koskeviin asioihin. Osallisuudella tarkoitetaan myös toimintaa, jossa opiskelijat keskustellen ja pohtien tekevät päätöksiä, joista kantavat vastuun. Osallisuus on tunne, jonka omaava nuori tuntee itsensä päteväksi ja pitää omaa rooliaan merkittävänä. (Salovaara & Honkonen 2011, 69.) Opiskelijoiden itsensä suunnittelema ja toteuttama toiminta on osallisuutta parhaimmillaan. Yhdessä tekeminen synnyttää uusia ideoita sekä uutta toimintaa. Tämän vuoksi opiskelijahyvinvointia edistettäessä oppilaitosten on huolehdittava nuorten osallistamisesta toimintaan. (Hovi, Salomäki, Tuovinen-Kakko 2011, 49.)

Ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta on ratkaisevaa olla osallisena asioissa, jotka ovat itselle merkittäviä. Puhutaan yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. Kun pääsee osallistumaan, opitaan elämään ja olemaan yhdessä. Osalli-

suus rakentuu vastavuoroisena toimintana ja koostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista asioista. Nuorille osallistuminen omien asioiden hoitamiseen antaa heille kokemuksen siitä, että tulevat kuulluksi ja että heidän ajatuksensa ovat tärkeitä. Tällä tavoin heille annetaan myös kokemus siitä, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja päätökset voi kokea omiksi. Tämä on monelle voimaannuttava kokemus. (Oranen 2008, 7, 9, 16.) Osallisuudella mahdollisesti saavutettaisiin esimerkiksi parannusta oppimistuloksissa ja opintoihin sitoutumisessa. Orasen lastensuojelun kehittämissuunnitelman osaraportissa (2008, 47) nuoret ovat kertoneet osallisuuden olevan ”Tärkeä, tärkeä, erittäin tärkeä, ja vielä kaupan päälle tärkeä”.

Tilus käsittelee samaista asiaa ja muistuttaa, että otettaessa opiskelija mukaan suunnittelemaan opetusta, oppimista ja arviointia, lisää se hänen sitoutumista ja tietoisuutta häneen kohdistuvista odotuksista. Osallisuus ja opiskelijan kokemus siitä, että olen hyväksytty ja kuulun joukkoon säätelevät oppimistilanteiden motivaatiota. (Tilus 2004, 65, 69.) Mikkosen ja Tynkkysen (2010, 5) selvityksen mukaan ammattiin opiskelevien terveyttä ja hyvinvointia voidaan tukea parhaiten vaikuttamalla opiskeluympäristön lisäksi opiskelijoiden osallistamiseen sekä vaikuttamiseen. Koulutuskeskus Salpauksen lähihoitajien osallisuus näyttäytyy selkeimmin tällä hetkellä oppilaskunta- sekä tutortoimintana. Salovaara ym. (2011, 68) korostavat omalta osaltaan osallisuuden ja osallistamisen tärkeyttä opiskelijahyvinvoinnissa. Heidän mukaansa turvallisen koulun rakentaminen lähtee nuorten näkökulman huomioimisesta. Opiskelijoiden osallistuminen ja osallisuus on merkittävä tekijä, koska nuorten turvallisuuden tunteen syntymiseen vaikuttaa eri asiat kuin aikuisten. Osallisuuden sekä osallistamisen tärkeimpänä perusedellytyksenä on luottamus nuoriin.

Osallistettaessa nuoria oppilaitoksen toimintaan ja kysyttäessä heidän mielipidettään asioihin, on tärkeää, että mielipiteet pitää ottaa myös huomioon. Tässä kehittämishankkeessa opiskelijoita osallistettiin tiedonhankinnan eri vaiheissa. Opiskelijoilta kysyttiin opiskelijahyvinvoinnin tämän hetkisestä tilanteesta sekä kehittämissideoista. Opiskelijoiden kehittämissuunnitelmat on otettu erityisesti huomioon rakennettaessa kehittämishankkeen tuloksena syntyneitä hyvinvoinnin vuosikellomallia. Osallisuutena ei näin ollen voida pitää sellaista toimintaa, jossa nuoria

kuunnellaan loputtomiin, mutta mielipiteille ei anneta arvoa asioista päätettäessä. Osallisuus on nuorille merkityksellinen asia, jonka vuoksi itsensä osalliseksi kokeva opiskelija saa itseluottamusta sekä vahvuutta asettaa omia tavoitteita sekä arvioida niitä. Onnistumiset sekä aikuiselta saatu luottamus vahvistaa nuoren uskoa omiin kykyihinsä. Aikuisten asenteen muutos on tärkein askel nuorten osallistamiseen. (Salovaara ym. 2011, 70, 73.)

3.3 Yhteisöllisyyden merkitys opiskelijahyvintointiin

Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan opiskelijan tai opiskelijaryhmän tunnetta ja kokemusta siitä, että kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen ja että kaikilla on hyvä olla. Yhteisöllisyys näkyy koulussa viihtymisenä siinä, että kouluun on kiva tulla ja siinä että opiskelija kokee olonsa koulussa turvalliseksi. Jokaiselle, mutta varsinkin nuorelle on tärkeää kokea kuuluvansa johonkin yhteisöön. (Salovaara ym. 2011, 41.) Kuuluminen ryhmään on osa nuoren kehitystä ja sen puuttuminen on yksi kehityksellinen riskitekijä (Hietala ym. 2010, 58).

Jokaisella ihmisellä, mutta varsinkin murrosiässä olevalla nuorella yhteenkuuluvuudentunne lisää nuoren hyvinvoinnin kokemusta. Se, että nuori hyväksytään yhteisöön vaikuttaa positiivisesti hänen itsetuntoonsa. Yhteisöllisyyden merkitys koulussa on näin ollen merkittävä. Salovaaran ym. (2011) mukaan edistämällä opiskelijoiden ja opettajien keskinäistä vuorovaikutusta sekä yhteenkuuluvuudentunnetta ryhmän sekä koko koulun tasolla, rakennetaan turvallista kouluympäristöä. Kotamäki ym. (2010, 27) muistuttavat yhteisöllisyyden perustuvan henkilökunnan sekä opiskelijoiden väliseen vuorovaikutukseen, opiskeluilmapiiriin sekä kaikkien yhteisvastuuseen. Opiskeluilmapiirillä on merkittävä vaikutus sekä henkilöstön, että opiskelijoiden motivaatioon.

Yhteisöllisyydentunne on yhteydessä todennäköisesti yhteenkuuluvuudentunteeseen. Yhteisöllisyys edellyttää yhteenkuuluvuudentunnetta, mutta oletettavasti yhteenkuuluvuutta voidaan kokea olematta yhteisön jäsen. Se on vahvasti suhteessa myönteisiin tunteisiin sekä hyviin keskinäisiin suhteisiin. Ryhmä jakaa metunteen kautta yhteisen identiteetin ja muodostavat näin yhteisen ryhmän tuntien

samalla olevan läheisiä toisilleen. Yhteenkuuluvuudentunne ei ehkä edistä itsessään opiskeltavan sisällön oppimista, mutta sen voidaan nähdä lujittavan sellaista asennetta sekä sellaisia sosiaalisia kykyjä, jotka ovat merkityksellisiä oppimisessa oppijoiden ryhmässä. (Hännikäinen 2006, 126-127.)

Koulutuskeskus Salpauksessa yhteisöllisyyttä tukevan toiminnan tarkoituksena on tukea yhteisön toimivuutta sekä opiskelijoiden oppimista ja itsetuntemusta. Vuorovaikutussuhteet ovat olennainen osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Merkityksellistä on myös se miten henkilöstö kohtaa opiskelijan ja miten opiskelija tulee kuulluksi. Salpauksessa yhteisöllisyyden kehittymisestä vastaa jokainen henkilöstön jäsen. (Koulutuskeskus Salpauksen pedagoginen strategia.)

3.4 Koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäiseminen

Ammatillisessa koulutuksessa on pyritty etsimään viime vuosina ratkaisuja, joilla ennaltaehkäistä opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä ja sitä myöten syrjäytymistä. Esimerkiksi Euroopan sosiaalirahasto on tukenut oppilaitoksissa tehtävää työtä keskeyttämisen vähentämiseksi. Tuloksena on syntynyt lukuisia malleja, joista osa on muodostunut pysyväksi käytännöksi oppilaitokseen. Opintojen keskeyttämisen ehkäiseminen vaatii oppilaitokselta suunnitelmallista toimintaa, jossa suurta osaa näyttelee poissaoloihin puuttuminen. Monessa tapauksessa poissaolot ennakoivat keskeyttämistä. (Pirttiniemi 2009 (b), 105-107.) Opiskelijan jäädessä pois koulusta, kasvaa kynnyksensä palata takaisin opintojen pariin hyvin nopeasti. Opiskelija ei ole ajan tasalla tehtävistä ja hän saattaa löytää helposti itselleen perusteluja miksi jättää menemättä kouluun. Vertasen (2008, 13) mukaan osallisuudella sekä hyvinvoinnilla on merkitystä koulutukselliseen syrjäytymiseen.

Syrjäytymisellä on usein yhteys sosiaalisten suhteiden heikkenemiseen tai jopa katkeamiseen. Osallistamalla yhteisöihin sekä yhteisön vuorovaikutuksen katsotaan Hyvärin ja Nylundin (2010, 29) mukaan ehkäisevän ja korjaavan monin eri tavoin syrjäytymisen aiheuttamia sosiaalisia ongelmia. Päivittäinen vuorovaikutus kasvokkain, toisten kohtaaminen sekä yhteistoiminta tuottavat hyvinvointia ja edistävät terveyttä.

Nuorten syrjäytymistä käsiteltäessä keskeinen osa-alue on nuorten koulutuksellinen syrjäytyminen. Tutkimuspäällikkö Anna-Liisa Lämsä (2009 (a)) Ammattiopisto Luovista on tutkinut väitöskirjassaan lasten ja nuorten syrjäytymistä ja tarkastellut tätä myös koulutuksellisen syrjäytymisen näkökulmasta. Hänen mukaansa käsite nuorten syrjäytymisen uhat mielletään kouluongelmina, jäämisenä ulkopuolelle toisen asteen koulutuksesta tai toisen asteen koulutuksen keskeyttämisenä. Kouluttamattomuus puolestaan luo riskin työelämästä syrjäytymiseen sekä syrjäytymiseen mahdollisesti muilla elämän osa-alueilla. Vuokila-Oikkonen ja Halonen (2011) ovat tutkineet Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisussa syrjäytymisen ehkäisemistä ammattikorkeakoulussa (CDS) hankkeessaan. Hanke on kohdennettu ammattikorkeakouluun, mutta toki teoksessa olevaa tietoa pystyy ainakin osittain soveltamaan myös toisen asteen opintoihin.

Syrjäytyminen käsitteenä on melko haastava. Mitä oikeastaan tarkoitamme syrjäytymisellä tai kenet voimme luokitella syrjäytymisvaarassa olevaksi? Syrjäytyminen tulkitaan käsitteenä lähes poikkeuksetta kielteiseksi. Janhukainen (2005, 40-45) muistuttaa, että yhteisöllä ja normeilla on merkittävä rooli syrjäytymisessä, koska ilman yhteisöä ja yhteiskuntaa ei voi myöskään syrjäytyä. Janhukaisen mukaan koulu yksin ei pysty vaikuttamaan syrjäytymiskehityksen kaikkiin osatekijöihin, mutta koulun keskeinen tehtävä syrjäytymisen ehkäisemisessä on keskittyä koulutuksellisen väliinputoamisen ehkäisemiseen varmistamalla kaikille oman tasoista opetusta. Ennaltaehkäisystä eli preventiosta puhuttaessa koulutuksen näkökulmasta syrjäytymisen ehkäisyä on nimenomaan keskittyminen perusopetukseen, jossa opettajat pitävät huolen siitä, että jokainen opiskelija saavuttaa ne perustiedot- ja taidot, joihin jatkotyöskentely pohjautuu. Lämsän (2009 (b) 39) määritelmän mukaan syrjäytymisen käsitteellä viitataan erityisesti kasautuvaan huonoon osaisuuteen, erilaisten hyvinvoinnin ongelmien kasautuminen yhdelle ja samalle ihmiselle. Hän nostaa elämäntaitojen käsitteen esille puhuttaessa syrjäytymisen ehkäisemisestä. Ihminen, jolla on elämäntaitotaidot kykenee näkemään tilanteensa realistisesti ja hän tietää omat tavoitteensa ja on valmis tekemään töitä saavuttaakseen ne. Elämäntaitojen ei tarkoita, että yksilön elämässä ei olisi ongelmia, vaan hän haluaa ja kykenee tekemään mahdollisille ongelmille jotain. Lämsän mukaan suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat ne yksilöt, joiden resurssit sekä

mahdollisuudet ympäristön tukeen ovat jo alun alkaen olleet muita vähäisempiä. (Lämsä 2009 (b) 37-39.)

Rimpelä (2008, 16-17) nostaa esille ajankohtaisen aiheen, jossa hän käsittelee nuorten aikuistumista. Hän muistuttaa artikkelissaan siitä, että lasten ja nuorten kehityksen, mielenterveyden sekä hyvinvoinnin tutkijat ovat huolissaan lasten liian varhaisesta aikuistamisesta. Rimpelän mukaan koulutuksen kehittämisessä olisi huomioitava aikuisuuden kasvavan lapsuutta vahvemiksi vasta keskimäärin 16-17 vuoden iässä. Kehittämishankkeen tekijän näkökulmasta tämä olisi muistettava myös nuorten suunnitellussa tulevaisuuttaan. Kehittämishankkeen tekijä kohtaa usein työssään niitä nuoria, jotka pohtivat omaa tulevaisuuttaan. Heidän syynsä lähihoitajaopintoihin hakeutumiselle ei ole aina kovin perusteltua. Syynä saattaa olla esimerkiksi kaverin kiinnostus lähihoitajan opintoihin tai vanhempien ajatus lähihoitajaopintojen sopivuudesta nuorelle. Tällöin motivaatio lähihoitajan laajan tutkinnon suorittamiseen ei välttämättä ole paras mahdollinen. Nuorella saattaa mennä useampi vuosi hukkaan kamppaillessaan tutkinnon kanssa, johon ei halua kuitenkaan tulevaisuudessa työllistyä. Nuori, jolla ei ole selkeää päämäärää tulevaisuudensuunnitelmistaan saattaa vaihtaa opiskeltavaa alaa useampaan otteeseen löytämättä itselleen mielekästä tutkintoa. Etsiessään omaa alaansa tällainen nuori kohtaa aina pettymyksen ja epäonnistumisen vaihtaessaan opiskeltavaa alaa. Pettymys ja epäonnistumisen tunne puolestaan vaikuttavat nuoren itsetuntoon, joka on murrosiässä luonnostaankin vahingoittuvassa tilassa. Tällaisessa tilanteessa vaarana on jopa lopulta nuoren syrjäytyminen.

Sakari Kainulainen (2011, 19) on nostanut esille teeman syrjäytyminen ammattikorkeakoulussa. Hänen mukaan syrjäytymistä aiheuttavana tekijänä oli yleensä mielenterveyden heikkenemistä, yksinäisyyttä ja eristäytyneisyyttä, päihdeongelma tai muu addiktiokäyttäytyminen, ihmissuhdeongelmia, opintosuoritusten rästiin jääminen tai taloudelliset asiat. Nämä edellä mainitut asiat näyttävät hyvinkin selkeästi myös toisella asteella ja hyvin usein jokin näistä asioista löytyy opiskelijan tilanteen taustalta, kun lähdetään selvittämään hänen moniongelmaista tilannettaan.

Nuorten kasvuyhteisö perustuu pääsääntöisesti kodista, koulusta, kavereista sekä asuinalueesta. Perheen merkitys näistä lienee merkityksellisin nuoren elämään, mutta myös kaveripiirin merkitys kasvaa nuoruudessa. Koulun sekä opiskelija-huoltohenkilöstön merkitys varsinkin hyvien ja huonojen vaikutusten välittäjänä korostuu. (Ellonen 2008, 47-48.) Nuorten osalta käytetään termiä varhainen puuttuminen. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden kohdalla on ensiarvoisen tärkeää pyrkiä lisäämään opiskelijan elämönhallintaa, joka on sosiaalityön keskeinen tehtävä. (Juhila 2006, 56-63.)

3.5 Nuoruuden ikävaiheen merkitys opiskeluun ja hyvinvointiin

Suurin osa lähihoitajan opinnot aloittavista opiskelijoista on juuri peruskoulunsa päättäneitä nuoria, noin 16- vuotiaita. Tässä elämänvaiheessa koulu on paikka, jossa nuori viettää suuren osan vuorokaudestaan. Tämän vuoksi nuorten kanssa työskentelevän henkilökunnan tulee olla tietoinen nuoruuden vaikutuksesta nuoren toimintaansa sekä käytökseen. Puhuttaessa nuorten hyvinvoinnista muistuttaa Ellonen (2008, 19) omassa väitöskirjassaan, että erilaisia nuoruuden haasteita ja kehitystehtäviä voidaan pitää kriittisenä käännekohtana nuoren elämässä

Hietalan ym. (2010, 39-40, 57-58, 83) mukaan turvallisuuden ja hyvänolon tunne, sosiaaliset suhteet, luottamus muihin ihmisiin sekä tulevaisuuteen suuntaaminen ovat asioita, joita voidaan ajatella kuuluvan nuoren ihmisen hyvinvointiin. Nuoret kehittyvät kukin omaan tahtiinsa ja omaan tapaansa, mutta koulussa kehittymistä mitataan ja vertaillaan normaalissa koulutyöskentelyssä. Kaikilla nuoruusiän kehitys ei suju ilman haasteita ja vaikeuksia ja tällöin koulunkäyntikään ei suju toivotulla tavalla. Hietala ym. muistuttavat vielä arjen rakenteiden pysyvyydestä sekä arkiruutiinien jatkuvuuden tärkeydestä tilanteessa, jossa nuoren toimintakyky ja jaksaminen vaihtelevat päivittäin.

Nuoruusikä on lapsuudesta aikuisuuteen siirtymistä, joka alkaa puberteetista ja päättyy nuoreen aikuisuuteen. Tämän kehitysvaiheen keskeisenä päämääränä on itsenäisyyden saavuttaminen. Cacciatoren (2007, 144-153) mukaan 14-17-vuotias alkaa haastaa aikuista nähdäkseen, miten siinä käy. Nuorta ärsyttää aikuisen maa-

ilman ja hän näyttää sen. Tässä nuoruuden vaiheessa kaikki tunteet, niin positiiviset kuin negatiiviset, ovat vahvoja. Ikävaiheeseen tyypillisesti nuori yrittää selvittää näistä yksin ja esimerkiksi humalajuomisella voi hakea helpotusta ahdistukseen. Kasvaessaan nuoren kuohunta ja arvokriisi vaihtuvat yhteisöllisyyteen ja luottamuksellisuuteen. Nuori kokee kaverit elämänsä keskipisteeksi eivätkä vastuut ja velvollisuudet juurikaan mietitytä. Yhteisöllisyys tukee nuoren itsenäistymistä ja elämäntaitojen kehittämistä. Siirtyessään ikävuosiin 16-19 nuoren elämässä näyttelee suurta osaa käsitteet irrottautuminen ja tasa-arvo. Nuori kokee olevansa aikuisen kanssa tasavertainen ja haluaa, että häntä myös sellaisena kohdellaan. Hän haluaa päättää itsenäisesti omasta elämästään sekä siihen liittyvistä asioista kuten työstä, koulusta sekä kavereista, vaikkakin on taloudellisesti yleensä riippuvainen vanhemmistaan. Nuoren alkaessa lähestyä aikuisuutta tulee häneltä edelleen vaatia yhteisten sopimusten noudattamista sekä osallistumista. Paras oppi nuorelle on tässä vaiheessa esimerkillinen ja hyvinvoiva aikuinen, joka vaalii oikeutta omaan elämäänsä. (Cacciatore 2007, 144-153)

4 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

Tämä tutkimuksellinen kehittämishanke on toteutettu toimintatutkimuksena, jossa on käytetty eri tiedonhankintamenetelmiä. Lähestymistapana käytettiin menetelmätriangulaatiota. Tiedonhankintamenetelmää tarkastellaan lähemmin luvussa 4.2.

4.1 Toimintatutkimus

Kuulan (1999, 218) mukaan toimintatutkimuksesta ei ole olemassa vain yhtä ainoaa ja oikeaa määritelmää tai toteuttamistapaa. Hänen määritelmänsä mukaan toimintatutkimus on tutkimusprosessi, jossa tutkittavien ja tutkijan suhteen perustana ovat yhteistyö sekä yhteinen osallistuminen. Tutkimusprosessissa suunnittelu, toiminta sekä toiminnan arviointi vuorottelevat. Toimintatutkimus suuntautuu käytäntöön sekä sen kehittämiseen. Kuulan mukaan toimintatutkimuksessa tutkittavat ovat muutosprosessissa aktiivisia osallistujia, johon myös tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa on pyritty.

Toimintatutkimuksen erityispiirteitä ovat tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tavoin sen suuntautuminen käytäntöön ja muutos tai ainakin sen yrittäminen (Kuula 1999, 218). Heikkinen & Jyrkämä (1999, 49) korostavat Kuulan tavoin toimintatutkimuksen yhteisöllistä vaikutusta. Määriteltäessä toimintatutkimusta korostuu usein yhteisön näkökulma sekä yksilön aktiivinen toiminta yhteisönsä kehittämiseksi, mutta myös heidän osallistumisensa tutkimukseen. Tässä kehittämishankkeessa yhteisön aktiivista toimintaa on ollut opiskelijahuollon jäsenien aktiivinen opiskelijahyvinvoinnin osa-alueiden kehittäminen. Yhteisöä on puolestaan osallistettu kehittämishankkeeseen haastatteleamalla opiskelijoita kahteen otteeseen ja pitämällä oppilaitoksen henkilökunnalle tiedotus kehittämishankkeen eri vaiheissa. Opiskelijat ovat olleet aktiivisesti mukana suunnittelemassa sekä toteuttamassa oppilaitokseen uusia toimintatapoja, esimerkiksi ryhmätyöpäivää kaikille aloittaville opiskelijoille. Kehittämishankkeen tekijä on vierailut useissa oppilaskunnan kokouksissa pohtimassa oppilaskunnan jäsenten kanssa erilaisia vaihtoehtoja kehittämishankkeen etenemiselle. Tämä lähestymistapa on edellyttä-

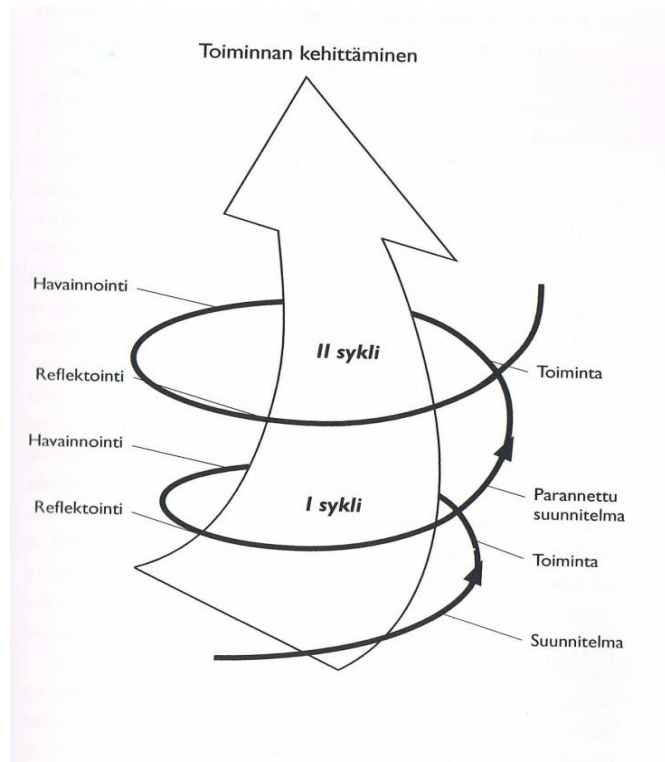

nyt yhteisöltä valmiutta muutoksiin sekä toiminnan kehittämiseen. Tehdessä tätä tutkimuksellista kehittämishanketta ovat sekä oppilaitoksen henkilökunta että opiskelijat olleet aktiivisesti mukana oppilaitoksemme opiskelijahyvinvoinnin kehittämisessä sekä uusien toimintatapojen kokeilemisessä.

Heikkinen & Jyrkämä (1999, 33) jatkavat toimintatutkimuksenmäärittelyä kuvaillemalla toimintatutkimuksen kaksinaisluonnetta. Tarkoituksena on tuoda esille toiminnasta uutta tietoa, mutta samalla kehittää sitä. Metsämuuronen (2008, 29-30) tarkentaa, että toimintatutkimuksella pyritään ratkaisemaan käytännön ongelmia sekä parantamaan sosiaalisia käytäntöjä mutta lisäksi myös ymmärtämään niitä syvällisemmin. Siinä pyritään vastaamaan käytännön toiminnassa havaittuun ongelmaan tai kehittämään nykyistä käytäntöä paremmaksi. Tässä hankkeessa vuosikellomallin avulla tullaan kehittämään opiskelijahyvinvointia. Toimintatutkimus soveltuu tutkimukseen, jossa halutaan lisätä työskentelyyn uusia näkökulmia. (Metsämuuronen 2008, 29-30.) Tällä kehittämishankkeella halutaan lisätä uusia näkökulmia opiskelijahyvinvoinnin tukemiseen. Toimintatutkimuksen aineisto voidaan kerätä monella eri tavoin, kuten hyödyntämällä esimerkiksi työryhmien muistioita sekä kokouspöytäkirjoja. Aineistona voidaan käyttää myös määrällistä, kyselylomakkeella kerättyä aineistoa, niin kuin tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa on tehty. Kvantitatiivisen sekä kvalitatiivisen aineiston käyttäminen samassa tutkimuksessa on vaatinut tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tekijältä perehtymistä näiden tapojen eroihin. (Huovinen & Rovio 2006, 104.)

Kehittämishanke on kohdennettu toisenasteen oppilaitokseen. Oppilaitoksen arkea ei voida pysäyttää kehittämishankkeen ajaksi, vaan kehittämishankkeen myötä tulleita ideoita on otettu heti käyttöön. Tämän vuoksi toimintatutkimus soveltuu parhaiten juuri tähän työhön. Heikkinen, Rovio & Kiilakoski (2006, 81) ovat kuvanneet toimintatutkimuksen spiraalia alla olevan kuvion (KUVIO 3) mukaisesti. Toimintatutkimuksen yksi keskeinen piirre on pyrkimys parantaa toimintaa reflektiivisen ajattelun avulla. Tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa spiraalin vaiheet suunnitelma, toiminta, havainnointi, reflektio ja uudelleen suunnittelu seuraavat toisiaan. Spiraalin suunnitelma vaiheella tarkoitetaan opinnäytetyön aiheen

valikoimista sekä opinnäytetyön alussa tehtyä suunnitelmaa toteutettavasta tutkimuksesta. Toimintavaiheella puolestaan tarkoitetaan opiskelijoille teetettyä hyvinvointikartoitusta heti kehittämishankkeen alkuvaiheessa. Havainnointi- ja reflektointivaiheella tarkoitetaan määrällisen kyselyn tarkastelua opiskelijoiden hyvinvoinnin tilasta. Tässä vaiheessa havainnointia sekä reflektointia olivat tekemässä kehittämishankkeen tekijän lisäksi alan koulutuspäällikkö, opiskelijat sekä useampi opettaja. Parannettua suunnitelmaa lähdettiin toteuttamaan osittain jo heti syksyllä 2011, jolloin opiskelijat itse suunnittelivat ja toteuttivat ryhmäytyspäivän kaikille uusille opiskelijoille. Toimintaa havainnoitiin talvella 2011 tehdyn laadullisen ryhmäteemahaastattelun avulla. Tuloksia tarkasteltiin ja refleктоitiin yhdessä oppilaitoksen opettajien sekä koulutuspäällikön kanssa jouluna 2011. Näiden tulosten pohjalta kehittämishankkeen tekijä on rakentanut parannellun suunnitelman opiskelijahyvinvoinnin tukemisesta vuosikellomallin muotoon. Sykliä ei Heikkisen ym. (2006, 82) mukaan ole mielekäs arviointikriteeri. Heidän mukaansa jo yhteenkin sykliin voi sisältyä toimintatutkimukselle ominainen spiraalimainen kehittäminen sekä jatkuvuus. Kehittämishankkeen tekijän ajatuksena on, että tämä spiraali jatkaisi kulkuaan kehittämishankkeen jälkeen.

KUVIO 3. Toimintatutkimuksen spiraali (Heikkinen ym. 2006, 81).

4.2 Aineiston keruu

Kehittämishankkeen tiedonhankinta toteutettiin sekä määrällisenä että laadullisena, josta käytetään nimeä menetelmätriangulaatio. Triangulaation käyttöä tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa perustellaan sillä, ettei yksittäisellä tutkimusmenetelmällä olisi saatu näin kattavaa kuvaa tutkimuskohteesta. Menetelmätriangulaatiossa tutkimuskohteen tutkimisessa käytiin useita eri aineistonhankinta- ja – tutkimusmenetelmiä. Eskolan mukaan tuntuu erittäin antoisalta ajatus tutkimuksesta, jossa ensin kartoitetaan tutkittavaa ilmiötä kyselylomakkeella ja tämän jälkeen ilmiötä monipuolistetaan haastatteluilla. (Eskola & Suoranta 2001, 68-72. vrt. Cohen & Morrison 2002, 269-280.) Juuri tällä tavalla toimittiin tässä kehittämishankkeessa, jossa opiskelijahyvinvoinnin tilaa kartoitettiin määrällisellä kyselylomakkeella, jonka jälkeen aiheeseen syvennyttiin laadullisella ryhmäteemahaastattelulla.

Tutkimuksellinen kehittämishanke kohdennettiin Koulutuskeskus Salpauksen lähiohitoajan tutkintoa opiskeleviin opiskelijoihin. Alasuutari (1999, 51) muistuttaa, että sekä määrällisessä että laadullisessa tutkimuksessa tulee rajoittaa kerättävän aineiston määrää, joka tapahtuu lomaketutkimuksessa kysymällä vain tutkijaa kiinnostavia kysymyksiä ja ryhmäteemahaastattelussa käsittelemällä vain tutkittavaan teemaan oleellisesti liittyviä teemoja

Aluksi kartoitettiin opiskelijahyvinvoinnin tämänhetkistä tilannetta määrällisellä tutkimuksella, joka teetettiin webropol-kyselynä (LIITE 2) kaikille paikalla oleville opiskelijoille toukokuussa 2011. Kysely lähetettiin sähköpostitse niille opiskelijoille, jotka olivat jo suorittaneet kevään opinnot, eivätkä olleet enää koulussa. Kyselylomakkeessa hyödynnettiin soveltuvin osin Kouluterveyskyselyä (2010) sekä Konun (2002, 44) hyvinvointimallia, joka rajaa opiskelijahyvinvoinnin käsittelemään koulun olosuhteita, sosiaalisia suhteita, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia sekä terveydentilaa. Tästä eteenpäin aihetta lähdettiin tarkastelemaan laadullisesti pureutumalla kyselystä nousseisiin teemoihin puolistrukturoidulla ryhmäteemahaastattelulla (LIITE 3). Metsämuurosen (2008, 41) mukaan teemahaastattelu sopii käytettäväksi silloin, kun halutaan tietoa arasta aiheesta. Tällöin haas-

tattelu kohdistuu ennalta valittuihin teemoihin, mutta kysymysten muoto tai esittämisjärjestys on tutkijan muokattavissa. Opiskelijoilta ryhmäteemahaastatteluissa saatu aineisto vietiin lähihoitajia opettavien opettajien käsiteltäväksi, jonka jälkeen lähdettiin kokoamaan Koulutuskeskus Salpauksen toisen asteen lähihoitajaopiskelijoiden arkeen hyvinvointia edistävää vuosikelloa hyödyntäen tutkimuksista saatua uutta tietoa.

4.2.1 Hyvinvointikartoitus määrällisen kyselyn avulla

Tutkimuksellisen kehittämishankkeen kehittämistulokseen pyrittiin teettämällä kyselylomake (LIITE 2) webropol-kyselynä kaikille keväällä 2011 paikalla oleville lähihoitajaopiskelijoille. Haastattelulomakkeesta pyrittiin rakentamaan mahdollisimman selkeä, jotta väärinymmärryksen mahdollisuus olisi mahdollisimman pieni (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 199). Kyselylomake koostui monivalintakysymyksistä sekä kolmesta avoimesta kysymyksestä.

Kyselyn teettämishetkellä opiskelijamäärä oli Päijät-Hämeen Koulutus konsernin opiskelijajärjestelmän mukaan 467 (Henkilöstön intranet). Otannasta jäivät pois ne opiskelijat, jotka olivat kyselyn teettämisen aikaan esimerkiksi työssäoppimajaksoilla tai sairaana. Ennen kyselyn teettämistä tutkimuslomake esitettiin kauneudenhoitoalan opiskelijoilla, joilta saatiin erinomaisia kehittämissuhteita lomakkeeseen. Esitetauksen jälkeen lomaketta muutettiin joiltain osin kauneudenhoitoalan opiskelijoiden palautteen mukaisesti.

Lähihoitajille teetettyyn kyselyyn vastasi yhteensä 141 opiskelijaa, jolloin vastausprosentiksi muodotui 30,2. Kysely teetettiin oppilaitoksen atk-luokassa yhdelle ryhmälle kerrallaan yhden viikon aikana. Ennen kyselyyn vastaamista kehittämishankkeen tekijä kertoi mihin tutkimukseen opiskelijat ovat osallistumassa ja mikä on tutkimuksen tarkoitus ja tavoite. Vastaajien luottamusta tutkimusta kohtaan pyrittiin lisäämään kertomalla, ettei ketään vastaajaa voida tunnistaa vastaajien joukosta. Tämän jälkeen opiskelijat saivat esittää aiheesta tarvittaessa lisäkysymyksiä. Opiskelijat pyrittiin motivoimaan vastaamaan rehellisesti kyselyyn, sillä tutkimuksen perusteella voidaan vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa jatkossa. Kukin

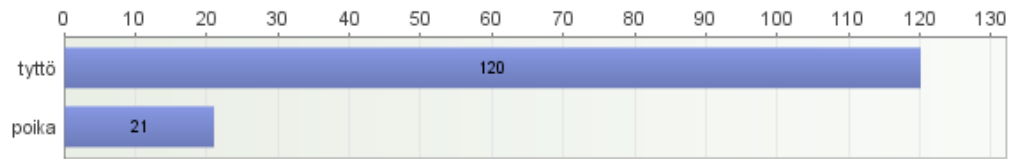
opiskelija vastasi webropol-kyselyyn omalla tietokoneellaan ja omissa rauhassa. Vastattuaan kyselyyn siirtyi hän toiseen luokkaan jatkamaan opintojaan. Kehittämishankkeen tekijä oli läsnä koko kyselyn ajan, jolloin vastaajat pystyivät tekemään tarpeen vaatiessa tarkentavia kysymyksiä. Kyselytutkimuksen avulla tavoitteena oli kerätä mahdollisimman laaja tutkimusaineisto opiskelijoiden kokemuksista, ajatuksista sekä näkemyksistä opiskelijahyvinvoinnin tämänhetkisestä tilanteesta.

Kyselytutkimusta tehdessä haasteena on tutkimuksen luotettavuus. Tutkija ei pysty varmistamaan sitä, kuinka vakavasti opiskelija on suhtautunut tutkimukseen. Toisena haasteena vastaan tulee kysymysten asettamisen vaikeus sekä väärinymmärryksen mahdollisuus. Vastaajien katoa pyrittiin minimoimaan sopimalla asiasta etukäteen ryhmää opettavan opettajan kanssa sekä menemällä henkilökohtaisesti luokkaan. (Hirsjärvi ym. 1997, 195.)

Kysymyksissä hyödynnettiin kouluterveyskyselyn kysymyksiä, Anne Konun (2002) Koulun hyvinvointimallia sekä Minna Mäkitalon (2006) käyttämää kyselylomaketta sovelletuin osin. Vastausvaihtoehtoja monivalintakysymyksissä oli yhteensä neljä, ”täysin samaa mieltä”, ”samaa mieltä”, ”eri mieltä” sekä ”täysin eri mieltä”. Vastausvaihtoehtoista jätettiin tarkoituksella pois vaihtoehto: ”en osaa sanoa”, koska vastaajan on helppo valita tämä vaihtoehto, mutta se ei anna tutkijalle kovinkaan suurta informaatiota.

Määrälliseen kyselyyn vastasi yhteensä 141 opiskelijaa, joista 120 (85%) oli tyttöjä ja 21 (15%) poikia (KUVIO 4). Koulutuskeskus Salpauksessa lähihoitajien opinnoissa suurin osa opiskelijoista on tyttöjä, joka selittää poikien vastauksien vähäisen määrän. Tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa ei lähdetä esittelemään kaikkia lomakkeessa esitettyjä kysymyksiä ja vastauksia, koska määrällisen tutkimusosion tarkoituksena oli vain kartoittaa laadullisesti tarkemmin tarkas-

teltavia asioita.

KUVIO 4 .Vastaajamäärät sukupuolittain.

4.2.2 Kehittämiskohteiden tarkastelu laadullisen ryhmäteemahaastattelun avulla

Tutkimuksen toinen osa oli laadullinen eli kvalitatiivinen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on se, että siinä pyritään kuvaamaan todellista elämää ihmisten mielipiteiden ja kokemusten kautta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan yksityiskohtaisesti todellisissa tilanteissa ja tutkimuksissa pyritään kokonaisvaltaiseen tiedonhankintaan. (Hirsjärvi ym. 1997, 151–154.) Laadullinen tutkimusmenetelmä sopi tutkimuksen toiseen vaiheeseen sen vuoksi, että tutkija oli kiinnostunut asioiden yksityiskohtaisista rakenteista, eikä niinkään niiden yleisluontoisesta jakaantumisesta. (Metsämuuronen 2000, 13–14.) Huovisen & Rovion (2006, 110-111) mukaan teemahaastattelua käytetään erityisesti toimintatutkimuksissa. Heidän mukaansa ryhmähaastattelulla on useita etuja verrattuna yksilöhaastatteluun, koska ryhmähaastattelussa saadaan samanaikaisesti tietoa useilta opiskelijoilta. Kehittämishankkeen tekijän näkökulmasta ajatuksena oli myös se, että arat ja ujut opiskelijat saavat haastattelutilanteessa ryhmältä tukea. Lisäksi ryhmässä ajatukset monesti jalostuvat toisten ajatusten avulla.

Tutkimusaineisto kerättiin puolistrukturoidulla haastattelulla, josta Hirsjärvi & Hurme (2000 47-48) käyttävät teemahaastattelun nimeä. Teemahaastattelu toteutettiin ryhmäteemahaastatteluna, koska pyrkimyksenä oli syventää määrällisellä kyselylomakkeella saatuja tietoja. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat olivat tiedossa, mutta kysymysten muoto sekä järjestys muotoutuivat vasta haastattelutilanteessa (Hirsjärvi ym. 1997, 208). Kehittämishankkeen haastattelun teemat perustuivat kehittämiskysymyksiin sekä opiskelijoille teetetyn määrälliseen kyselyyn. Määrällisen kyselyn jälkeen päädyttiin syventämään tietämystä

laadullisen tutkimuksen avulla tarkastelunkohteena olevista teemoista, joita olivat osallisuus, sosiaaliset suhteet sekä yhteisöllisyys. Nämä teemat nousivat määrällisestä tutkimuksesta esille analysoitaessa vastauksia. Teemat nähtiin oppilaitoksesamme tärkeiksi kehittämisen kohteiksi ja ne olivat tärkeitä tutkittavan ilmiön näkökulmasta. Tarkasteltavista teemoista päätettiin yhdessä oppilaitoksen koulutuspäällikön kanssa, joka on toiminut tämän kehittämishankkeen tekijän mentoriina. Teemahaastattelukysymyksissä hyödynnettiin Anne Konun (2002) koulun hyvinvointimallia sovelletuin osin.

Teemahaastattelu otti huomioon sen tosiasian, että haastateltavien omat tulkinnat asioista ja heidän antamansa merkitykset asioille olivat keskeisiä. Teemahaastattelu syntyi vuorovaikutuksessa haastattelijan ja haastateltavien välillä. Tutkijan tehtävä oli kuvata haastateltavien käsityksiä, kokemuksia sekä tunteita tutkittavasta asiasta. Teemahaastattelulla pyrittiin siihen, että haastateltavat saisivat tilaisuuden ilmaista itseään vapaasti ja pystyisivät tuomaan esiin niitä asioita, joita he itse pitivät tärkeinä ja tutkimuksen aiheen kannalta olennaisina. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41,47–48.)

Alkuperäisen suunnitelman mukaan laadulliseen ryhmäteemahaastattelussa oli tarkoituksena haastatella oppilaitoksen oppilaskunnan aktiivisia jäseniä. Aktiivisia jäseniä toimi oppilaskunnassa haastattelua suunniteltaessa yhteensä viisi. Kaksi näistä opiskeli toisella vuosikurssilla ja kolme koulutusohjelmassa eli viimeistä vuotta. Uusien opiskelijoiden rekrytoiminen oppilaskuntaan on koettu haasteellisenä jo pidempään. Koska oppilaskunnan aktiivisista jäsenistä haastatteluun pääsi osallistumaan vain kolme opiskelijaa, päätettiin samalla markkinoida sekä tutkimuksellista kehittämishanketta että oppilaskuntaa ja näin saatiin haastatteluun sekä oppilaskuntaan kaksi uutta opiskelijaa ensimmäisen vuoden opiskelijoista. Nämä kaksi haastatteluun osallistuvaa ensimmäisen vuoden opiskelijaa olivat halukkaita toimimaan jatkossa myös oppilaskunnassa. Haastateltaville toimitettiin ryhmäteemahaastattelun runko jo etukäteen ja haastateltaville avattiin haastattelussa käytettävät käsitteet. Haastateltavia kannustettiin keskustelemaan ryhmäläisensä kanssa teemahaastattelun aiheista, jotta saadaan mahdollisimman kattava aineisto.

Ryhmäteemahaastattelun päivämäärä ja kellonaika sovittiin haastateltavien kanssa yhdessä. Haastattelu järjestettiin koulupäivän päätteeksi haastateltavien toiveesta, koska osa oli suorittamassa työssäoppimisjaksoa, eivätkä he halunneet olla sieltä poissa. Tutkijan suurena pelkona oli se, etteivät kaikki haastatteluun lupautuneet saapuisi paikalle. Tämän vuoksi haastateltaville laitettiin vielä haastattelupäivän aamuna tekstiviesti, jossa muistutettiin iltapäivän haastattelusta. Tässä vaiheessa yksi haastateltava perui tulonsa. Kehittämishankkeen tekijä kävi kysymässä ensimmäisen vuoden opiskelijoilta olisiko joku halukas tulemaan peruneen haastateltavan tilalle ja jatkossa myös toimimaan oppilaskunnassa. Yksi opiskelija ilmoitti välittömästi oman halukkuutensa. Kyseinen opiskelija oli aloittanut opintonsa ensimmäisen kerran jo vuosi sitten syksyllä, jonka vuoksi hänellä oli myös arvokasta vertailukokemusta tutkittaviin asioihin.

Tutkija valmistautui huolella haastattelutilanteeseen, jolla pyrittiin minimoimaan yllättävät tekijät. Haastattelu toteutettiin oppilaitoksemme rauhallisessa kokoustilassa, jotta häiriötekijöitä oli mahdollisimman vähän. Haastattelun aikaan suurin osa oppilaitoksen opiskelijoista oli päässyt jo kotiin, jonka vuoksi haastattelu toteutui ilman häiriötekijöitä. Haastateltaville tarjottiin haastattelun aikana kahvia ja pientä purtavaa, jonka tarkoituksena oli tehdä haastattelutilanteesta mahdollisimman vapaa, luotettava sekä luonteva niin haastateltaville kuin haastattelijalle. Haastattelu nauhoitettiin ja haastateltaville kerrottiin nauhoittamisen tarkoitus, jolla pyrittiin lisäämään haastateltavien ja haastattelijan välistä luottamusta. Ennen haastattelun nauhoittamista käytiin yhdessä läpi vielä haastattelukysymykset. Tässä vaiheessa yksi haastateltava tarkensi vielä haastattelijan kysymyslomakkeessa käyttämää lyhennettä sekä voiko opettajista puhua nimillä luottamuksellisesti. Haastattelu kesti yhteensä 1h 16min 51s. Haastattelu sujui jouhevana dialogina haastateltavien kesken, jossa haastattelija vain ohjasi keskustelun kulkua antaen uusia teemoja sekä virikkeitä aina tarpeen vaatiessa. Haastattelijan arvion mukaan haastattelutilaisuus sujui erinomaisesti ja ongelmitta. Ainoana häiriötekijänä haastattelun aikana oli se, että yksi haastateltavista joutui poistumaan, kun haastattelu oli jäljellä noin 19 minuuttia. Haastattelijan arvion mukaan haastattelutilanteesta saatiin luotua tavoitteiden mukainen. Tästä kertoo myös se, että haastattelun jäl-

keen opiskelijat kertoivat unohtaneensa sen, että haastattelu nauhoitetaan. (Hirsjärvi ym. 1997, 232.)

4.3 Aineiston analyysi

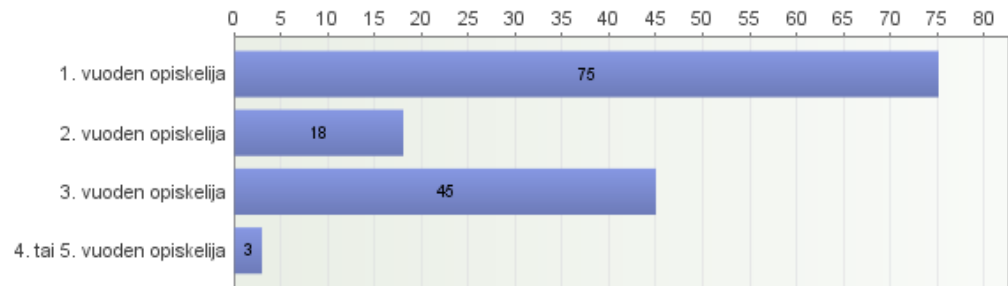
Aineiston analyysillä tarkoitetaan sen tulkintaa, vertailua, tulkitsemista, lukemista uudelleen ja uudelleen sekä aineistoon limittyvää teorisointia (Rantala 2010, 113). Määrällistä aineistoa analysoitiin aineistolähtöisesti exell-taulukon avulla käyttäen sisällön erittelyä. Vastauksista etsittiin oppilaitoksen koulutuspäällikön kanssa poikkeavia vastauksia tyypillisten vastausten sijaan Eskolan ym. (2001, 185-186) mukaisesti. Poikkeavat vastaukset nousivat aineistosta esille selkeästi ja niiden pohjalta lähdettiin muotoilemaan teemahaastattelun runkoa. Määrällisen kyselyn jälkeen lähdettiin opiskelijahyvinvointia tarkastelemaan syvemmin laadullisesti.

Ennen laadullisen aineiston tulosten tarkastelua haastattelu litteroitiin tekstimuotoon sanasta sanaan. Litterointi suoritettiin kolmen seuraavan vuorokauden aikana haastattelusta, jotta haastattelu oli haastattelijan tuoreessa muistissa (Hirsjärvi ym. 1997, 223). Litteroitua tekstiä tuli yhteensä hieman vajaat yhdeksäntoista A4 arkkia. Litteroinnin jälkeen haastattelijalla luki litteroidun tekstin useaan otteeseen tehden merkintöjä sekä huomioita haastattelun sisällöstä. Tämän tarkoituksena oli tutustua aineistoon sekä sisäistää se mahdollisimman hyvin. Tämän jälkeen aineistoa alettiin analysoida käyttäen teemoittelua. Litteroitu teksti koodattiin Rantalan (2010, 114, 118) mukaisesti ensin eri väreihin, jonka jälkeen eri teemoista tehtiin taulukko Microsoft Word-ohjelmaan. Teknisesti ottaen tällä tarkoitetaan tietyn tekstipätkän maalaamista hiirellä, jonka jälkeen pätkä sijoitettiin haluttuun teema- luokkaan. Tekstiä lukiessa mietittiin sen luokitusta, jonka jälkeen päätettiin mihin luokkaan teksti kuuluu. Tämän jälkeen teksti vietiin hiirellä raahaa ja pudota (drag and drop) tekniikalla haluttuun luokkaan. Aineiston osia ikään kuin sijoitettiin lipaston eri laatikoihin nimeämällä jokainen laatikko erikseen. Tekstimassasta pyrittiin löytämään tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet (Eskola ym. 2001, 174). Tekstimassasta valikoitui teemahaastattelussa käytetyt teemat osallisuus sekä sosiaaliset suhteet, johon lisättiin haastatteluissa esiin noussut teema yhteisöllisyys.

Teemataulukkaan lisättiin tarkentavia alaotsikoita, jotka kulkivat teemasta toiseen. Analyysissä käytettiin opiskelijoiden suoria ilmaisuja asioista, jotta lukija saisi mahdollisimman todellisen kuvan haastateltavan vastauksesta. Metsämuuronen (2002, 209) käyttää tulkintojen ja johtopäätösten laatimisesta nimitystä abstrahointi, jossa tutkimusaineisto järjestetään sellaiseen muotoon, että sen perusteella tehdyt johtopäätökset voidaan irrottaa yksittäisistä henkilöistä, tapahtumista ja lausumisista ja siirtää yleiselle käsitteelliselle sekä teoreettiselle tasolle. Rantala (2010, 115) puolestaan muistuttaa analyysin lomittuvan joskus hyvinkin vahvasti pelkästään mekaanisena pidettyyn koodaukseen. Koodatessaan tekstiä tutkija tulkitsee aineistoa lukemisen, kokemusten sekä ideoidensa pohjalta.

5 TULOSTEN TARKASTELUA

Määrällisen kyselyn vastaajista suurin osa (53%) opiskeli ensimmäisellä vuodella ja toiseksi eniten kolmannella vuodella kuvion 5 mukaisesti. Kyselyä teetettäessä ryhmiä oli yhteensä 23 ja vastaajat hajaantuivat tasaisesti eri ryhmiin.

KUVIO 5. Vastaajien jakautuminen eri luokka-asteille.

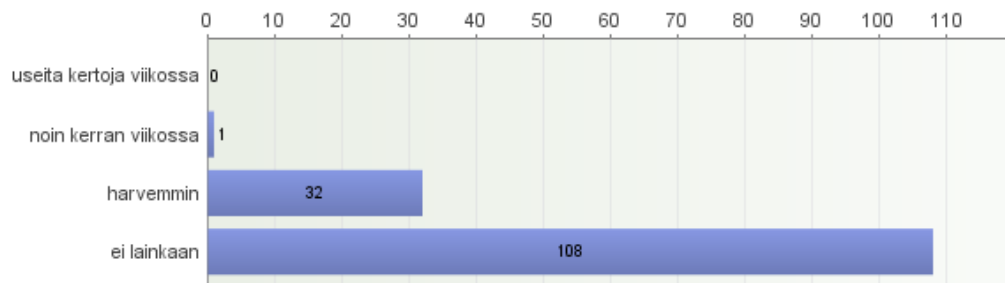
Kyselyn alussa opiskelijoilta kysyttiin heidän mielipidettään koskien koulurakennusta. Koulurakennusta koskevissa kysymyksissä kartoitettiin opiskelijoiden mielipidettä luokkahuoneiden tilavuudesta, koulurakennuksen viihtyisyydestä sekä turvallisuudesta, koulun pihan ja käytävien viihtyisyydestä sekä wc- tiloista. Vastauksien mukaan suurin kehittämisen kohde oli koulun pihan viihtyvyys. Väittämään ”koulumme piha on viihtyisä” vastasi kymykseen yhteensä 139 (99%) opiskelijaa. Vastaajista 55 (39%) oli asiasta joko ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. ”Eri mieltä” tai ”täysin erimieltä” väittämästä oli yhteensä 84 (60%) vastaajaa. Näin ollen suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että koulun pihan viihtyisyydessä on kehitettävää.

Koulun turvallisuudesta kysyttäessä kaikki kyselyyn osallistuneet 141 opiskelijaa vastasivat tähän kysymykseen. 127 (90%) vastaajaa kertoi olevansa väittämästä ”koulurakennus on turvallinen” joko ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Näin ollen vain 14 (9%) vastasi olevansa väittämästä ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. Väittämän ”koulutyötä on sopivasti” mukaan 112 (79 %) opiskelijaa kertoi olevansa asiasta joko ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Näin ollen vain 28 (20 %) vastasi olevansa väittämästä ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”, kun kysymykseen vastasi kaikki 141 opiskelijaa.

Kysyttäessä väittämää ”oppitunneilla on hyvä työrauha” kertoi 64 opiskelijaa (45 %) olevansa asiasta ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Kuitenkin 77 opiskelijaa (55 %), eli suurin osa, kertoi olevansa joko ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”.

Kysyttäessä ryhmänohjaajan tavoitettavuudesta kysymyksellä ”ryhmänohjaajan luokse on helppo päästä keskustelemaan” vastasivat kysymykseen kaikki 141 (100%) opiskelijaa. Vastaajista 121 (86 %) oli väittämästä ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”, joka kuvastaa sitä, että ryhmänohjaaja on helppo tavoittaa. Näin ollen vain 20 (14%) opiskelijaa oli väittämästä joko ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. Opiskelijoiden näkemystä ryhmänohjaajan merkityksestä tarkastellaan vielä myöhemmin laadullisen tutkimuksen analysoinnissa.

Kuviosta kuusi selviää opiskelijoiden kokemukset kiusatuksi tulemisesta. Kaikki kyselyyn osallistuneet opiskelijat olivat vastanneet kysymykseen ja kaikista vastaajista ainoastaan 1 vastasi tulleen kiusatuksi kuluneen lukuvuoden aikana kerran viikossa ja 32 (23 %) vastasi tulleen kiusatuksi harvemmin kuin kerran viikossa. Loput 108 (77 %) vastasi, ettei heitä ole kiusattu lainkaan. Aiheesta oli kysytty jo kyselyn aikaisemmassa vaiheessa, jolloin vastaajista 133 (94 %) kertoi olevansa väittämästä ”minulla on kavereita ryhmässäni” joko ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Ainostaan seitsemän (5%) vastaajaa kertoi olevansa väittämästä joko ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. Kysymykseen jätti yksi opiskelija vastaamatta.

KUVIO 6. Kuinka usein sinua on kiusattu koulussa kuluvan lukuvuoden (elokuu 2010-kesäkuu 2011) aikana?

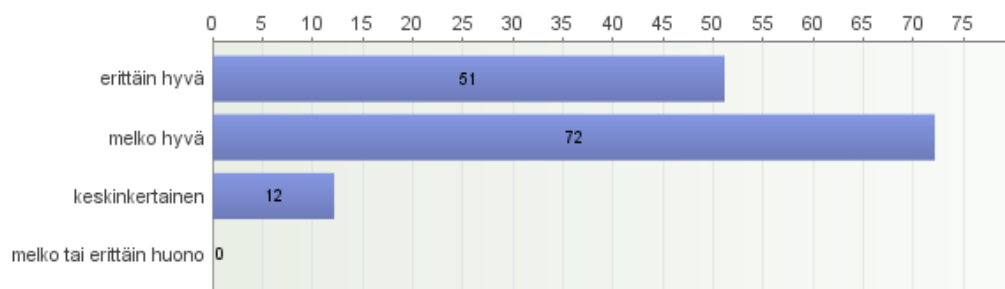
Määrällisessä kyselyssä kysyttiin opiskelijoilta vielä kuinka usein vastaaja on osallistunut muiden opiskelijoiden kiusaamiseen. Kysymykseen vastasi yhteensä 140 opiskelijaa, eli yksi jätti vastaamatta kysymykseen. Vastaajista 112 (79 %) vastasi, ettei ole osallistunut kiusaamiseen lainkaan, 26 (18 %) vastasi osallistuneensa harvemmin ja kaksi (1%) vastasi osallistuneensa kiusaamiseen joko kerran viikossa tai useammin. Ryhmäteemahaastattelussa on käsitelty kiusaamisaihetta laajemmin, jota käsitellään edempänä.

Kysyttäessä vanhempien suhtautumisesta vastaajan koulunkäyntiin vaihteli vastaajamäärä 134:n ja 135:n vastaajan välillä kysymyksestä riippuen. Näin ollen 6-7 vastaajaa jätti aina vastaamatta. Väittämään ”vanhempani pitävät koulutyötäni tärkeänä” valitsi 129 (95 %) opiskelijaa vaihtoehdon ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Yhteensä kuusi vastaajaa kertoi olevansa väittämästä ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. Kysyttäessä vanhempien kannustamisesta onnistumaan kouluasioissa, kertoi suurin osa 126 (94 %) vastaajista vanhempien kannustavan onnistumaan kouluasioissa. Vastaajista kahdeksan (6%) kertoi, ettei saa edellä mainittua kannustusta vanhemmiltaan, kun kysymykseen vastasi yhteensä 134 (95%) opiskelijaa.

Kysyttäessä koulutyöstä sekä osallisuudesta vastasivat kaikki opiskelijat suurimpaan osaan esitetyistä kysymyksistä. Väittämään ”tiedän miten voin vaikuttaa oppilaitoksen asioihin” vastasi 64 (45 %) olevansa väittämästä ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Suurempi osa vastaajista, 76 (54 %) opiskelijaa, kertoi olevansa väittämästä ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. Vastauksien mukaan mikäli opiskelija haluaisi vaikuttaa johonkin asiaan oppilaitoksessamme, suurin osa opiskelijoista ei tiedä mitä kautta asiaa pitäisi viedä eteenpäin. Kysyttäessä ”haluan vaikuttaa oppilaitoksen asioihin” 68 (48 %) vastaajaa oli väittämästä ”täysin samaa mieltä” tai ”samaa mieltä”. Näin ollen 72 (51 %) vastasi olevansa väittämästä ”eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. Toisena tarkasteltavana asiana ovat koulutyötä koskevat kysymykset. Selkeästi suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että he kokevat koulutyönsä tärkeänä ja kokevat saavansa tarvittaessa apua ja tukea. Sen sijaan kysyttäessä opettajilta saatavasta kannustuksesta ja kiitoksesta, löytyy enemmän

hajontaa. Edelleen suurin osa kertoo saavansa kannustusta opettajilta, mutta 36 (25 %) opiskelijaa kertoo olevansa asiasta eri mieltä.

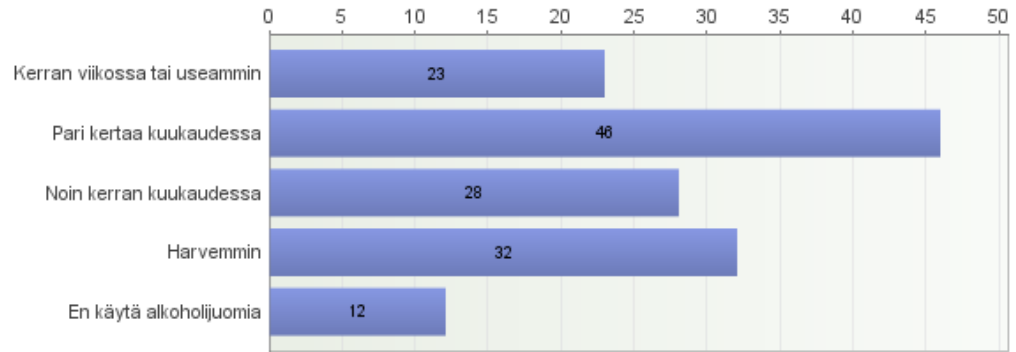
Terveydestä kysyttäessä (KUVIO 7), kertoi 51 (38 %) vastaajaa sen olevan erittäin hyvä, 72 (53 %) melko hyvä ja 12 (9 %) keskinkertainen, kun kysymykseen vastasi yhteensä 135 opiskelijaa. Kysyttäessä tarkemmin erinäisistä oireista, hajaantuvat vastaukset melko tasaisesti. Vastauksien mukaan 19 (13 %) opiskelijalla on lähes päivittäin vaikeuksia päästä uneen tai heräilevät öisin. Vastaajista 26 (18 %) kärsivät edellä mainitusta ongelmasta noin kerran viikossa.

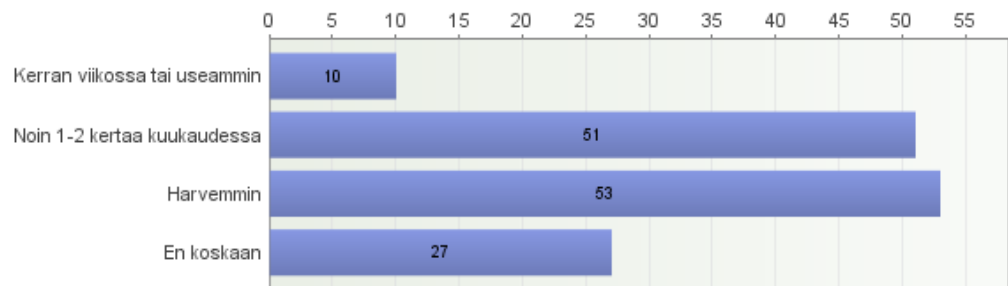
KUVIO 7. Mitä mieltä olet terveydestäsi? Onko se:

Mielialasta kysyttäessä 97 (69 %) vastaajaa kertoi mielialansa olevan valoisa ja hyvä. Vastaajista 12 (9 %) puolestaan kertoi tuntevansa itsensä alakuloiseksi ja surulliseksi. Esitettyyn kysymykseen vastasivat kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelijat.

Kysyttäessä vastaajien alkoholinkäytöstä ja käytettävän alkoholin määrästä (KUVIO 8 ja 9), vastasi kysymykseen kaikki 141 kyselyyn osallistunutta. Näiden kysymysten kohdalla on merkityksellistä tarkastella kuviota 1, josta ilmenee suurimman osan vastaajista olevan 1. vuosiluokalla ja näin ollen hyvinkin suurella todennäköisyydellä alaikäisiä. Kuviosta 8 ja 9 näemme tarkemmin alkoholinkäyttötottumuksia. Vastaajista 51 (36 %) kertoo juovansa itsensä tosi humalaan noin 1-2 kertaa kuukaudessa. Lähihoitajille teetetyyn kyselyn mukaan kymmenen vastaajaa (7 %) kertoo juovansa itsensä tosi humalaan kerran viikossa tai useammin. 27 vastaajaa (19 %) ei kyselyn mukaan juo itseään koskaan tosi humalaan asti.

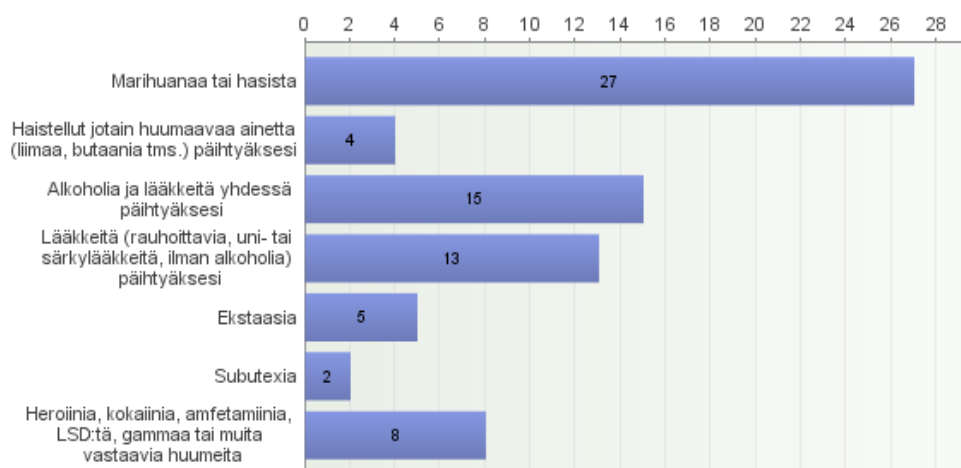

KUVIO 8. Kuinka usein kaiken kaikkiaan käytät alkoholia, esim. puoli pulloa keskiolutta tai enemmän?

KUVIO 9. Kuinka usein käytät alkoholia tosi humalaan asti?

Kuviossa 10 nähdään vastaajien huumeidenkäyttökokemuksia. Kysymykseen vastasi yhteensä 36 (26 %) opiskelijaa. Vastaajista suurin osa eli 27 (75 %) kertoi ainakin kokeilleensa marihuanaa tai hasista. Lähes puolet vastaajista, 15 (42 %) kertoi ainakin kokeilleensa alkoholin ja lääkkeiden samanaikaista käyttöä päihtymistarkoituksessa. Kahdeksan opiskelijaa (22 %) kertoi ainekin kokeilleensa heroiniä, kokaiinia, amfetamiinia, lsd:tä, gammaa tai muuta vastaavaa huumetta. Näin ollen kovia huumeita kaikista 141 vastaajasta olisi kokeillut 8/141 (6 %).

KUVIO 10. Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita?

Vapaa-ajalla harrastettavasta liikunnasta kysyttäessä suurin osa vastaajista, 74 (52 %) kertoi harrastavansa liikuntaa vähintään puolen tunnin ajan kaksi-kuusi kertaa viikossa. Useita kertoja päivässä liikkuu vastaajista 9 (6 %) ja harvemmin kuin kerran viikossa 13 (9 %).

Kysyttäessä nukkumaanmenoajasta, vastasi kysymykseen 140, jolloin 1 opiskelija jätti vastaamatta kysymykseen. Suurin osa, 69 (49 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista kertoo menevänsä nukkumaan noin klo:23.00. Vastaajista 31 (22 %) menee nukkumaan klo:24.00 tai sen jälkeen. Aikaisemmassa vaiheessa on käsitelty opiskelijoiden käsityksiä omasta terveydentilastaan, jossa selvisi, että vastaajista 19 (13,5 %) kärsii päivittäin univaikeuksista.

Kyselyn lopussa kysyttiin vielä opiskelijoiden kouluruokailusta. Vastaajista 107 (78 %) kertoo syövänsä koululounaan viitenä päivänä viikossa ja puolestaan vastaajista 13 (9 %) kertoi syövänsä kolmena-neljänä päivänä ja kuusi vastaajaa (4 %) yhtenä-kahtena päivänä viikossa. Vastaajista 12 (9 %) kertoo syövänsä koululounaan harvemmin kuin yhtenä päivänä viikossa. Vastaajista 65 (46 %) kertoi koulun ruokailutilan olevan viihtyisä. Näin ollen vastaajista 75(53 %) oli asiasta eritai täysin eri mieltä.

Kyselyn lopussa oli kolme avointa kysymystä, joissa kysyttiin miten vastaajan mielestä opiskelijoiden hyvinvointia voitaisiin kehittää ja millä tavalla vastaaja

olisi halukas osallistumaan opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseen. Tässä nostetaan esille niitä vastauksia, jotka kehittämishankkeen tekijä on katsonut oleellisimmiksi. Vastauksista nousee esille opiskelijoiden välinen yhteistekeminen, opiskelijoiden osallistaminen sekä oman ryhmän ja ryhmänohjaajan merkityksellisyys.

Kysyttäisiin opiskelijoiden mielipiteitä useammin ja pyydetäisiin konkreettisia esimerkkejä.

Ryhmänvälistä yhteistoimintaa ja huolehtiminen omasta ryhmästä nousi vastauksissa esille kaikkein selvimmin. Opiskelijat toivoivat, että ryhmäyttämistä ja ryhmän vuorovaikutusta pyrittäisiin parantamaan yhteistoiminnalla ja he näkivät ryhmän yhteishengen vaikutuksen yhteenkuuluvuuden tunteeseen ja ryhmähenkeen.

Enemmän liikunta mahdollisuuksia ja yhteistoimintaa.

Pidettäisiin parempaa huolta omasta ryhmästä.

Tehtäisiin yhdessä kaikkea, esim ryhmänohjaus tunneilla. Pääsisi tutustumaan paremmin kaikkiin luokkalaisiin. Jollain tapaa parannettaisiin yhteenkuuluvuutta ryhmänä ja samalla ryhmä henkeä.

Vastauksien kautta opiskelijat muistuttavat opiskelijahuoltohenkilöstöä palautteen antamisen sekä kannustamisen tärkeydestä.

Opettajat kannustaisi enemmän oppilaita.

Opiskelijat toivat vastauksien kautta esille oman halunsa vaikuttaa asioihin ja he odottavat heidän mielepiteen kysymistä.

Keskustelemalla opiskelijoiden kanssa.

Viimeisenä oli avoin kysymys, jossa kysyttiin mikä vastaajan mielestä koulussa on parasta? Kysymykseen vastasi 58/141 (41 %) opiskelijaa. Tässäkin kohtaa vastauksista nousi esille ryhmän ja ryhmänohjaajan tärkeys. Ryhmän ja sen yhteisöllisyydestä oli monta eri kommenttia, jolloin voidaan todeta opiskelijoiden pitävän sitä

opintojensa kannalta merkittävänä. Seuraavassa on esitetty muutama esimerkki suorina lainauksina opiskelijoiden vastauksista.

luokkahenki!

ryhmänohjaaja ja oma porukka!!!

Luokka ja luokkahenki, sekä ihana ryhmänohjaaja.

Määrällisen tutkimuksen vastaukset käytiin läpi syksyn 2011 lähihoitajien opettajainkokouksessa. Opettajilta saadun palautteen mukaan tutkimustulokset olivat erittäin mielenkiintoisia ja asiasta oltiin kiinnostuneita. Kehittämisehdotuksina mietittiin ryhmien yhteistoiminnan kehittämistä ja omien opiskelijoiden hyödyntämistä erilaisissa harjoituksissa, esimerkiksi hieronta harjoituksissa. Kokouksessa keskusteltiin myös meneillään olevasta ”kummitoiminnan” kokeilusta. Esille nousi aikaisemminkin esille nostamani haaste, eli opettajien resurssit ryhmänohjaukseen.

5.1 Osallisuus ilmiönä

Ensimmäisenä laadullisen ryhmäteemahaastattelun tutkittavana ilmiönä oli osallisuus. Tavoitteena oli tutkia tarkemmin sitä, minkälaisiin asioihin opiskelijat halusivat päästä enemmän osallistumaan sekä vaikuttamaan? Tarkastelun kohteena oli myös palautteen saamisen merkitys. Ilmiötä on peilattu tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa jo paljon esillä olleeseen Anne Konun (2002, 44) hyvinvointimalliin. Määrällisen kyselyn mukaan 141 vastaajasta 68 (48%) oli sitä mieltä, että he haluavat vaikuttaa oppilaitoksen asioihin. Haastattelun kohteena olleet opiskelijat olivat saaneet haastattelukysymykset tiedoksi jo etukäteen. Näin ollen he olivat kerinneet pohtia kysymyksiä jo valmiiksi ja keskustella niistä myös muiden luokkakavereidensa kanssa. Osallisuuden ilmiötä tutkittaessa, tuli heti ensimmäiseksi esille opiskelijoiden halu päästä osallistumaan sekä vaikuttamaan koulun olosuhteisiin. Opiskelijoiden mielestä koulun käytävillä oli liian vähän istumapaikkoja. Asiaa oli käsitelty opiskelijoiden mukaan jo aikaisemmin oppilaskunnan kokouksessa, mutta asiaan ei ole tullut muutosta.

Mulla aineki tuli heti tosta mieleen toi oppimisympäristö, et meillä nää koulunkäytävät, on paljon puhetta, et tääl on hirveen vähän tuoleja.

Lisäksi opiskelijoiden toiveena oli, että käytävillä olevilla tietokoneilla olisi joku aikaraja koneen käyttöön. Haastateltavien mukaan koneita käyttää samat henkilöt ja ovat usein sosiaalisen median sivuilla, jolloin koneet eivät ole käytettävissä opiskeluun liittyviin asioihin. Lisäksi haastateltavat toivoivat muutosta oppimisympäristön siisteyteen. Oppilaitoksemme on muuttunut savuttomaksi, jonka vuoksi tuhkakupit on poistettu koko oppilaitoksen alueelta. Tämä aiheuttaa sen, että tumpit heitetään maahan. Haastateltavat ottivat asiaan kantaa kriittisesti useassa eri kohdassa ja tarkastelivat asiaa myös siitä näkökulmasta, että oppilaitoksessamme opiskelee sosiaali- ja terveystalalle valmistuvia ihmisiä, jolloin tupakan tumpit eivät ole kovin edustava asia.

Toi on aika rumannäköistä, kun aattelee et kun ton mäen kävelee ylös ja se on ihan täynnä tumppeja ja ollaan kuitenkin sosiaali- ja terveysala ja mäki on täys tumppeja, ni se on kyl ruman näköistä.

Toisena opiskeluympäristöön liittyvänä asiana, johon haastateltavat haluaisivat päästä vaikuttamaan, oli välituntien sekä hyppytyntien aikana tehtävä toiminta. Opiskelijat haluaisivat kehittää erilaista virikkeellistä toimintaa näihin edellä mainittuihin kohtiin. Välituntien ajalle haastateltavat ehdottivat jotain yhteisöllistä toimintaa kuten pöytälatkapelejä tai playstationia. Lisäksi opiskelijat kaipaivat lisätietoa siitä, miten kampusalueella oleva kuntosali on opiskelijoiden käytössä. Myös liikuntasalin käyttölupaa toivottiin. Pääsääntöisesti lähihoitajaopiskelijoiden lukujärjestys on järjestelmällisesti täytetty eikä hyppytunteja tule. Tällainen tilanne voi kuitenkin tulla opiskelijalle eteen, mikäli kulkee omaa polkuaan eikä suorita opintoja ryhmänsä mukana. Oppilaitoksessamme sijaitseva snoozelen-huone sai opiskelijoilta kiitosta, mutta sen varausjärjestelmään toivottiin kehitystä. Pääsääntöisesti opiskeluympäristö sai positiivista palautetta viihtyvyydestä.

*Nii meil oli kansa just tos viime vuonna ku oli juts vaikka jotain hyp-
päreitä, et ku tää on sillee niin kaukana et ei voi lähtee keskustaan n
isit on vähä sellai ku ei tääl oo mitää tekemistä ja joku kaks tuntiaki
on aika pitkä aika vaa istuu jossai, ni ei oo sillai mitään.*

*No just toi et ku oi ees liikuntasali auki tai just toi snoozelen, ni on-
han ne hyviä juttuja.*

Mä oon aineki ollu ite tyytyväinen.

Kysyttäessä opiskelijoilta palautteesta sekä sen merkityksestä tuli selkeästi esille eri opettajien tapa antaa palautetta. Opiskelijat antoivat heti hyvän esimerkkiopet-
tajan siitä miten palautetta tulisi antaa.

*Se on aika monipuolista ja aika yksityiskohtaista. Se on aika eläväinen
ihminen ja temperamenttinen. Ku sit jotku opettajat on ihan sillee et (esit-
tää apaattista) hyvä opiskelija..... ja tällee näin et ihan niinku elämäänsä
kyllästyneen olosena ni ... Mut sit ku just kun seopettaja on niin eläväinen
et...*

Opiskelijoiden mielestä palautteen ei tarvitse aina olla jokin kattava raportti, vaan
suullinen palaute on aivan riittävä. Suullinen keskusteleva palaute koettiin miellyt-
täväksi palautteen antotavaksi, eikä näin ollen työllistä opettajaakaan liikaa.

*Se antaa palautteen suullisesti meille ainakin aika usein. Et me aina jutel-
laa ja sillai.*

Opiskelijoiden mielestä palaute on erittäin tärkeää ja merkityksellistä jatkon kan-
nalta. Mikäli opiskelijat eivät saa palautetta tuntityöskentelystä, koevastauksista
tai muista opinnoistaan on heidän vaikea lähteä sitä kehittämään. Myös rakentava
palaute nähtiin tärkeänä eikä lainkaan loukkaavana. Opettajan odotettiin olevan
läsnä oleva, innostava sekä huokuvan elämänhalua.

Ni ku meilläki paljon keskustellaa ni sitte ku on ite monesti et uskallanko sanoo, uskallanko sanoo, et jos tää onki väärin ni et sitte opettaja sanoo et hei kiva ku sanoit ton ja kiva ku toit ton esii! Ni siit saa sitte itsevarmuutta et uskaltaa seuraavallaki kerralla sanoa. Ku sitte jos ne sanoo vaa et joo no ihan hyvä vastaus, ni sit tulee sellai, et en sano enää mitää. Ja tietenki voi sanoo myös et, en nyt ihan tota tarkottanut. Et antaa rakentavaa palautetta, mut et jotenki niinku reagoi ja kannustaa ja tukee.

5.2 Sosiaaliset suhteet ilmiönä

Toisena laadullisessa ryhmäteemahaastattelussa tutkittavana ilmiönä olivat sosiaaliset suhteet. Opiskelijat toivat ryhmäteemahaastattelussa esiin omat toiveensa siitä, että heidän mielestään yhteiset tapahtumat kaikille lähihoitajaopiskelijoille oli mieluisia. Opiskelijat toivoivat, että pääsisivät tutustumaan myös muiden ryhmien ja vuosiluokkien opiskelijoihin. Yhteiset toimintatuokiot oli koettu mielekkäinä tapahtumina. Lähihoitajien rakennuksessa opiskelee vain lähihoitajia, jonka vuoksi kehittämishankkeen tekijän näkökulmasta opiskelijoiden yhteisöllisyys voisi toimia hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

Mun mielestä se oli kyl kiva kun me esimerkiksi järjestettiin muille se tupakankeräysjuttu.

Tarkasteltaessa opiskelijahyvinvointia haastattelussa palattiin useaan eri otteeseen ryhmänohjaajan merkitykseen. Tutkittaessa ilmiötä sosiaaliset suhteet ja tarkasteltaessa opiskelijoiden ja ryhmänohjaajan välistä sosiaalista toimintaa sekä sen parantamista, toivat haastateltavat esille oman mielipiteensä hyvin selkeästi. Tätä ilmiötä tutkittaessa haastattelijä havaitsi aineiston kylläntymistä, eli aihetta palattiin käsittelemään useaan otteeseen haastateltavien toimesta. Opiskelijoiden mielipiteiden mukaan ryhmänohjaajan merkitystä ei voida liiaksi korostaa. Heidän mielestään ryhmänohjaajaan tulisi saada rakennettua luotettava suhde heti ensimmäisistä opiskelupäivistä lähtien.

Siin alussa ois hyvä et ne ekat päivät kun ollaan sen ro:n kanssa ni siinä sitte ois jotain, no siin nyt on aina jotai tutustumisleikkejä, ku tutustutaan toisiimme mut et tutustuis niin ku siihen ryhmänohjaajaanki siinä samalla.

Opiskelijat odottavat ryhmänohjaajan olevan aidosti läsnä ja kiinnostunut omasta ryhmästään. Opiskelijat olivat myös sitä mieltä, että varsinkin opintojen alussa ryhmän yhteisen toiminnan tulisi olla lähtöisin ryhmänohjaajasta eikä aloittavista opiskelijoista. Opiskelijat määrittivät jopa ensimmäiset sekunnit tärkeiksi yhteistyön rakentamiselle.

Kyl se pitää ihan ekoista sekunneista lähtien olla rakentamassa. Et jos ensin ei ole ollenkaan kiinnostunut ja sit puolen vuoden päästä alkaa sitä rakentaa ni se on tosi vaikeeta..

Must sen pitäis olla ihan ehdottomasti lähtösin siitä ryhmänohjaajasta, kun ei ne ekaluokkalaiset osaa tehdä oikein mitään millä päästäs lähemmäs sitä ryhmänohjaajaa.

Opiskelijoiden mukaan ryhmänohjaajan tunneilla on erityisen tärkeä merkitys ja opiskelijat vaistoavat sen, mikäli ryhmänohjaajaa ei kiinnosta olla ryhmänsä kanssa. Opiskelijat muistuttavat, että ryhmänohjaaja pystyy omalta osaltaan ehkäisemään opiskelijan putoamisen opinnoista. Haastateltavat vastuuttavat ryhmänohjaajaa olemaan toiminnassaan aktiivinen heti alusta alkaen. Haastateltavat opiskelijat olivat sitä mieltä, että mikäli ryhmänohjaaja pilaa opintojen alun, on suhdetta myöhemmin haastava rakentaa.

Jotenki vaan tuntuu et ku mekin ollaan kakkosluokkalaisia ni et se on jotenki vähän myöhästä. Et must se alku on kaikista tärkein. Ku miettii tota, et jos meidän luokassa tultais nyt puhumaan jotain tai vaikka tehtäis mitä ni ei se ehkä auttais.

Ryhmänohjaajalta toivottiin jämää asennetta, aikaa, läsnäoloa sekä aitoa kiinnostusta omasta ryhmästään. Yhteinen toiminta oman ryhmän ja ryhmänohjaajan kanssa nähtiin ennaltaehkäisevänä asiana ryhmästä putoamiselle. Haastattelun

mukaan opiskelijat toivovat ryhmänohjaajalta varsinkin opintojen alussa ”äidillis-tä” otetta ryhmänohjaukseen.

Nii kun se tuli heti siltä opettajalta et se sano meille et se on sellai kana-emo. Se oli siitä opettajasta lähtösin et meidän ilmapiiri oli erilainen ja luottamuksellinen.

Opiskelijat toivoivat myös tietynlaista heittäytymistä ryhmänohjaajan rooliin ja haastateltavien toiveena oli myös toiminta koulun ulkopuolella oman ryhmän ja ryhmänohjaajan kanssa. Haastateltavien mukaan koulunulkopuolisessa toiminnassa omaan ryhmäänsä tutustuu aivan erilailla. Ryhmänohjaajan tuntien sisällöllä ei opiskelijoiden mielestä ollut niinkään väliä, vaan enemmänkin sillä, että tehdään jotain yhdessä. Lisäksi opiskelijat pitivät ryhmänohjaajan tunteja tärkeänä, mutta painottivat, että niiden pitää toteutua ja niissä pitää olla sisältöä. Muuten innostus ryhmänohjaajan tunneilla käymiseen lopahtaa.

Jotain, ihan mitä vaan. Meillä ro tunniti on sellasii, et sinne mennää, ja jos sil on asiaa, ni se kertoo ne. Sit päästää kaks tuntii aikasemmin pois. Et oikeesti sielt voi tulla ihan mitä vaa. Se on tosi vähän meidän kanssa tekemisissä. Alkuun aineki ois toivonut, et se ois ollu meidän kansa enemmän, et se ois saanu enemmän tutustua meihin ja me siihen, Nyt ketää ei oikee enää ees kiinnosta. Kaikki huolehtii omista asioistaan.

Nii ja just seki et tehää muutaki ku niit koulujuttuja. Et mä muistan vieläkin ku me käyti ekaluokalla meidän ryhmänohjaajan kanssa niitä mummoja ulkoiluttamassa, ni siis se on jo ihan ulkopuolista toimintaa täst koulusta.

Tutkittaessa minkälaista tukea opiskelijat toivoisivat saavansa opintojensa aikana, tuli ensimmäisenä ryhmänohjaajan tuki. Opiskelijoiden mukaan ryhmänohjaaja on se, kenen puoleen he haluaisivat ensimmäisenä kääntyä, mikäli opinnoissa tai elämäntilanteessa tulee ongelmia. Keskusteltaessa syrjäytymisestä opiskelijat toivoivat, että opetuksessa otettaisiin enemmän huomioon erilaiset oppimismenetel-

mät ja opiskelijoiden oppimistyyliä. Opiskelijat kritisoivat opetustyyliä, jossa opettaja näyttää kalvoja ja pyytää opiskelijoita kirjoittamaan kalvojen tekstin ylös puhuen itse asiasta uutta tietoa samaan aikaan. Tämä koettiin haasteelliseksi. Sen sijaan esimerkiksi pienryhmäkeskustelut ja asian käsitteleminen käytännön läheisemmin hyödytti opiskelijoita.

Tarkasteltaessa ilmiötä sosiaaliset suhteet kysyttiin opiskelijoilta työrauhaa sekä miten sitä voitaisiin parantaa. Haastateltavien mukaan Opettajilla on hyvin erilaisia tapoja puuttua työrauhaan. Toiset ovat asian suhteen tiukkoja ja toiset sallivat melkeinpä mitä vaan. Haastateltavien mukaan opettajilta toivottiin yhtenäistä sekä tiukkaa linjaa työrauhan suhteen.

Se opettajaki vois pitää siin aika tiukkaa linjaa ettei se lepsuis siitä.

Et jos mietin mejän viime kevään luokkaa n isit se oli lopuks et ei ollu minkäänlaista työrauhaa.

Mua nyppii niin paljon ku toiset on tosi tiukkoja ja toiset tosi löysiä.

Opiskelijat muistuttivat, että mikäli opettajasta näkee hänen nauttivan työstään, näkyy se myös opiskelijoille. Kun opettaja on aidosti läsnä ryhmän kanssa vaikuttaa se myös positiivisesti ryhmän työrauhaan. Opiskelijoiden mukaan opettaja pystyy omalla persoonallaan ja toiminnallaan parantamaan työrauhaa sekä innostamaan opiskelijoita uuden oppimiseen.

Et mun mielestä siin on sitä tatsii ja elämänhalua.. Et ei siel oo edes sitä älämölöö mejän luokalta. Et jos me ollaan sen tunnil, ni siel on kaikki sen mukana.

Sosiaalisia suhteita tarkasteltaessa tutkittiin myös opiskelijoiden näkemystä koulukiusaamisesta. Yksi haastateltavista kertoi itse olleensa koulukiusattu ja ajatteli itse, että tehokas tapa ehkäistä koulukiusaamista voisi olla se, että kiusatuksi tullut kävisi kertomassa kiusaamisen vaikutuksia opiskelijoille. Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tekijä on saanut omassa työssään yhdeltä opiskelijaryhmältä samanlaisen kehittämisehdotuksen.

Esimerkis sillee niinku just niinku auditoriossa tai jossain niin nää entiset kiusaajat ja kiusatut kävis kertomassa periaatteessa omista kokemuksistaan.

Haastateltavien mukaan kiusaaja ei ehkä ole tietoinen tai tule ajatelleeksi sitä, minkälaisia seurauksia kiusaamisella on kiusatun tulevaisuuteen. Opiskelijoiden mielestä kiusaamiseen tulisi puuttua tiukasti ja kiusaaja pitäisi laittaa vastuuseen teostaan. Haastateltavat olivat myös hieman ehkä ihmeissään siitä, että miten toisella asteella ja vielä lähihoitajaksi opiskelevien keskuudessa voi tapahtua kiusaamista. Kiusaamista pidettiin myös sääällittävänä toimintana.

Onhan se, siis se on todella sääällittävää et tällases toisen asteen opinnoissa kiusataan, miettikää. Me ollaa aikuisii, lähestulkoon.

Kyl mun mielestä sekin on et kun me ollaan lähihoitajia ja pitäis pystyy työskentelee kaikenlaisten ihmisten kanssa.

Kiusaamisen ehkäisemisessä haastateltavat palasivat uudelleen opintojen aloittamisen sekä ryhmänohjaajan merkitykseen. Haastateltavien mielestä opintojen alussa tehtävä ryhmäyttäminen ja luottamuksellisen suhteen luominen ryhmänohjaajaan toimivat parhaiten kiusaamisen ennaltaehkäisyinä.

Siihen taas mun mielestä vaikuttaa se alottaminen ku tullaan tänne, et miten saadaan se niin ku käyntiin koko homma. Must se vaikuttaa ihan mieltömästi, et tutustuu kaikkiin.

Haastattelussa hieman ehkä yllätyksellisenä asiana tuli esille se, että mikäli opiskelija joutuu kiusatuksi, koettiin se hävettävänä asiana ja jopa merkinä yksilön heikkoudesta. Asia koettiin vaikeana käsitellä, koska kiusaaja saattaa kokea olonsa helposti epämiellyttäväksi ja heikoksi, koska on joutunut kiusaamisen kohteeksi.

...et mä olen nyt vähän heikko et mä olen nyt kiusattu.

5.3 Yhteisöllisyys ilmiönä

Kolmantena laadullisessa ryhmäteemahaastattelussa tutkittavana ilmiönä oli yhteisöllisyys. Pyrkimyksenä oli kartoittaa sitä, minkälaista yhteisöllistä toimintaa opiskelijat toivoivat oppilaitoksessa opiskelevien opiskelijoiden välille. Haastattelutavien mukaan opintojen alussa (syksyllä 2011) järjestetty ryhmäytyspäivä kaikille aloittaneille opiskelijoille sai positiivista palautetta.

*Joo no meil oli kyl ihan hyvä ku meil oli toi ku mehän oltii kariksessa sil-
lon ihan heti alkuvuodesta ryhmän kanssa ja sit siel oli niit kaikkii pelejä
ryhmän kanssa.*

Opiskelijat kertoivat haastattelussa tutustuneensa omaan uuteen ryhmäänsä ryhmäytyspäivän ansiosta. Ryhmäytyspäivässä koettiin helpompana lähestyä uusia opiskelukavereita, kuin normaalissa luokkatilanteessa. Ryhmäytyspäivässä ryhmäläiset kokivat tutustumisen luokkakaveriin turvallisenä. Haastateltavat kertoivat ryhmäytyspäivän muokanneen ryhmästä yhtenäisen.

*Joo mä siis huomasin mejän luokasta et kaikki niinku tsemppas siel toisii
ja juteltii hyväns henges. Sielt sen veskun takii mä tiedän muistaki ryhmistä
porukkaa ku kumminki oon aika sosiaalinen ni juttelin vieres olevan kaa
ja vähän skabaa leikkimielet ja tällee näin ni siit lähtee hyvin homma hal-
tuu.*

*Ni se olti oikeesti tosi hyvä et meist tuli heti sellai yhtenäinen ryhmä ja
kaikki tullaa ihan hyvin toimee toistemme kanssa.*

Opiskelijoille syksyllä 2011 järjestetty ryhmäytyspäivä sai tutkimuksessa paljon positiivista palautetta ja kehittämissuhteeksi tuli, että samantyyppinen tapahtuma tulisi järjestää myös toisella ja kolmannella luokalla.

*Nii no mun mielestä tää vois olla kaikille, et myös kakkosluokalle, eli yk-
köset, kakkoset ja kolmoset.*

Ryhmäytymispäivässä koettiin päivän tavoitteiden mukaista ryhmäytymistä oman ryhmän kanssa ja omaan ryhmään saatiin me-henkeä. Ryhmäytymispäivässä ryhmän jäsenet olivat kannustaneet oman ryhmän jäseniään, vaikka eivät vielä edes tunte-neet kaikkia.

Nii siin huomaa sen et ku sitte otettiin luokittain se viestijuttu heti siihen al-kuu, ni siin kaikki kannusti kauheesti omaa luokkaansa vaik ei kaikki var-maa ihan hirveesti viel tuntenu omaa luokkaansa.

Haastattelussa tuli esille se, että opiskelijat halusivat tutustua myös muiden ryh-mien jäseniin, koska kolmannella vuodella eli koulutusohjelmassa kaikki ryhmät muotoutuvat uudestaan kunkin opiskelijat koulutusohjelman suuntauksen mukai-sesti. Koulutusohjelmavuoden alussa toivottiin järjestettävän uudelle ryhmälle ryhmäytymispäivä.

Ois kiva jos niinku tuntis jo etukätee niitä rinnakkais luokkia, et sit kuiten-ki ku mennää kolmannelle luokalle ja ryhmät sekottuu ni et tuntis vähän jo et ketä siel on ja et ketä saattaa tulla omalle luokalle.

Opiskelijat olivat hieman ihmeissään siitä, että ryhmäytymispäivä on oppilaitokses-samme uusi asia. Lukuvuotena 2010-2011 kokeilussa ollut ”kummitoiminta” sai myös kiitosta. Kummitoiminnasta on kerrottu tarkemmin tarkasteltaessa ilmiötä sosiaaliset suhteet.

Mun mielestä on ainaki itestä kiva ”kummina” et me päästää näitten kans niinku et ku tietää ite et mitä se oli sillan ekalla luokalla olla ja sit ku nä-kee teijän luokkaa.

Opiskelijoiden mukaan suoritettavien opintojen merkityksellisyyttä olisi hyvä lisä-tä esimerkiksi siten, että opiskelijoille käytäisiin jo opintojen alkuvaiheessa ker-tomassa jatko-opintomahdollisuuksista sekä opintojen merkityksestä yksilön tule-vaisuuteen esimerkiksi työelämän muodossa. Opiskelijat toivoivat lisäksi tasa-arvoisuutta oppilaitokseen. Sitä, että jokainen huomioitaisiin samanvertaisina yk-

silöinä. Haastattelun loppuksi opiskelijat kokivat, että olivat saaneet sanoa kaiken sanottavan.

Koko sydän on nyt purettu (naurua)

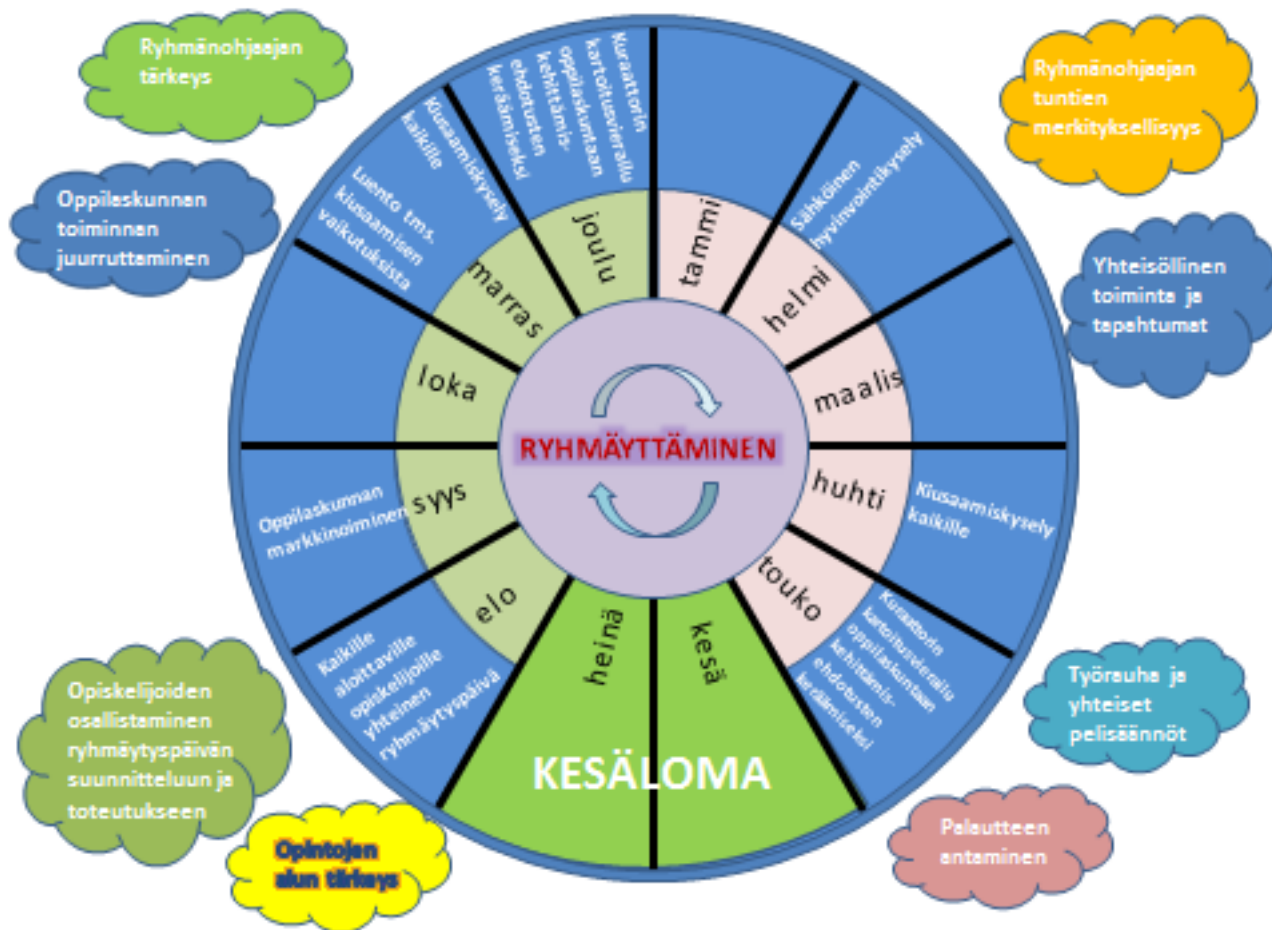
6 HYVINVOINTIA TUKEVA VUOSIKELLOMALLI

Kehittämishankkeen tekijä on laatinut tiedonhankintamenetelmillä saatujen tulosten sekä opiskelijoilta nouseiden kehittämisehdotusten pohjalta vuosikellomallin (KUVIO 11) Koulutuskeskus Salpauksen toisenasteen lähihoitajaopiskelijoiden lukuvuoteen. Vuosikellomalli on toimiva sekä konkreettinen väline oppilaitoksen lukuvuoteen. Sen avulla saatiin näkyville koko lukuvuoden aikana tapahtuva toiminta opiskelijahyvinvoinnin tukemiseksi ja vuosikellosta asiat ovat helposti luettavissa. Hyvinvoinnin vuosikellomalliin on sisällytetty tutkimuksen tärkeimmät löydökset sekä kehittämisehdotukset. Vuosikellomallin sisällä olevat osa-alueet ovat konkreettisia lukuvuoden aikana toteutettavia toimenpiteitä. Ulkokehälle on puolestaan sijoitettu kehittämishankkeen tiedonhankintamenetelmillä saadut sekä kehittämishankkeen tekijän laatimat kehittämisajatukset. Nämä ulkokehällä olevat asiat eivät ole sidoksissa kohdalla olevaan kuukauteen, vaan niiden on tarkoituksena olla muistuttamassa asioiden tärkeydestä ympäri lukuvuoden.

Oppilaitoksissa lukuvuosi on yleensä hyvin kiireinen. Oppilaitoksen koulutuspäällikön kanssa tehdyn suunnitelman mukaan vuosikellomallia tullaan tarkastamaan ja päivittämään lukuvuosittain opettajien yhteistapaamisessa kunkin lukuvuoden tarpeiden mukaisesti. Tällä tavoin hyvinvoinnin osa-alueet pysyvät sekä kehittyvät oppilaitoksen toimintakulttuurissa ajan myötä. Hyvinvoinnin vuosikelloon on ajatus ajansaatossa sisällyttää myös hyväksi havaittuja konkreettisia käytännön menetelmiä esimerkiksi ryhmäytymisestä, osallistamisesta sekä kiusaamiseen puuttumisen keinoista. Näin ollen ryhmänohjaajalla on työkaluja helposti saatavilla.

Ryhmäytyspäivä kaikille aloittaville opiskelijoille heti opintojen alussa havaittiin tarpeelliseksi sekä merkitykselliseksi tutkimustulosten mukaan. Oppilaskuntaa on hyvä lähteä markkinoimaan uusille opiskelijoille syksyllä, jolloin opinnot ovat päässeet käyntiin ja opintojen aloitukseen kuuluvat asiat on saatu hoidettua. Kiusaamiskyselyt ja luento kiusaamisesta on perusteltua pitää talvella, perustellen ryhmädynaamisilla seikoilla. Uusi ryhmä on tässä vaiheessa siirtynyt kuherruskuukausivaiheesta eteenpäin, jolloin yleensä ensimmäiset haasteet alkavat ilmaantua. Sähköinen webropol-kartoitusta opiskelijoiden hyvinvoinnin tilanteesta tul-

laan teettämään opiskelijoille säännöllisin väliajoin ja se on merkitty vuosikello-malliin toteutettavaksi keväällä. Webropol-kartoituksena teetetään tässä kehittä-mishankkeessa toteutettua hyvinvointikartoitusta, jolloin tulokset ovat helposti verrattavissa edellisen kartoituksen tuloksiin. Toinen kiusaamiskysely on tarkoitus teettää keväällä, jolloin lukuvuosi alkaa olla loppumaisillaan. Omaan kuraattorin työnkuvaansa tämän työn tekijä tulee sisällyttämään vuosikellon sisällön mahdol-lisimman monipuolisesti. Ajatuksena on esimerkiksi osallistua säännöllisin vä-liajoin oppilaskunnan kokoukseen, jossa käydään läpi opiskelijoiden kehittämis-ehdotuksia opiskelijahyvinvoinnin suhteen. Ulkokehällä olevat muistutukset yh-teisöllisten tapahtumien tärkeydestä, työrauhasta sekä palautteen antamisesta on hyvä muistaa ympäri lukuvuoden. Merkityksellisimpänä tutkimustuloksena on ulkokehälle sijoitettu opintojen alun tärkeys, ryhmänohjaajan tärkeys sekä ryh-mänohjaajan tuntien tärkeys. Tiedonhankintamenetelmillä saatujen tutkimustulos-ten mukaan näitä ei voi liiaksi korostaa.

KUVIO 11. Hyvinvointia tukeva vuosikellomalli.

7 KEHITTÄMISHANKKEEN POHDINTAA

Työstäessä kehittämishanketta on ajatuksiin selkeänä noussut uusia kehittämisajatuksia sekä ideoita opiskelijahyvinvoinnin tukemiseksi. Osa näistä on noussut hyvin vahvoina ja opiskelijahyvinvoinnin kehittämistä pidetään tärkeänä oppilaitoksen arjessa. Osa-alueiden kokonaisvaltainen kehittäminen tulisi olla jatkuvaa ja kehittämishankkeessa selkeimpinä tarpeina nousevat ryhmänohjaajan ja ryhmän merkitys, opintojen aloitus, osallisuus sekä yhteisöllisyys.

7.1 Johtopäätökset

Tiedonhankintamenetelmien avulla saatujen tulosten perusteella lähihoitajaopiskelijoiden hyvinvoinnin tilanteesta ei voida tehdä yksiselitteistä arviointia, koska vertailukelpoisia tuloksia ei ole. Tiedonhankintamenetelmillä pyrittiin tuottamaan uutta tietoa lähihoitajaopiskelijoiden hyvinvoinnin tämänhetkisestä tilanteesta, jossa onnistuttiin. Jatkossa tämän tutkimuksen tulokset näyttelevät tärkeää osaa seuraavaa hyvinvointikartoitusta tehdessä. Kehittämishanketta vastaava hyvinvointitutkimus on tarkoitus toteuttaa oppilaitoksessa jatkossa vuosittain. Tiedonhankintamenetelmien avulla saatiin opiskelijoilta konkreettisia kehittämis ehdotuksia opiskelijahyvinvoinnin edistämiseksi sekä ylläpitämiseksi. Kokonaisuudessaan tiedonhankintamenetelmien kautta saatiin vastaukset kehittämiskysymyksiin.

Tiedonhankinta menetelmien avulla löydettiin useita opiskelijahyvinvointia tukevia tekijöitä, jotka on sijoitettu vuosikellomalliin. Osa näistä löydöksistä oli konkreettisia kehittämis ehdotuksia, mutta osa kehittämis ehdotuksista liittyi työntekijöiden omakohtaiseen tapaan toimia opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoilta nousseet opiskelijahyvinvointia tukevat tutkimuslöydökset olivat ryhmäyttäminen, kiusaamisen ehkäiseminen, ryhmän ohjaajan merkitys, ryhmänohjaajan tuntien merkitys, yhteisöllinen toiminta koko oppilaitoksen kesken, opintojen alun tärkeys, palautteen antaminen sekä työrauha. Lisäksi kehittämishankkeen tekijä on koonnut vuosikellomalliin muita tiedonhankintamenetelmillä saatuja opiskelijahyvinvointia tukevia osa-alueita. Näitä ovat säännöllisesti teetettävät hyvinvointikartoitukset

sekä oppilaskunnan toiminnan kehittäminen sekä sen juurruttaminen oppilaitoksen toimintakulttuuriin.

Opiskelijat olivat ehdottomia siitä, että ryhmäytymistä pitäisi tehdä pitkin lukuvuotta ja koko tutkinnon ajan, mutta erityisesti opintojen alkuvaiheessa. Myös Kotamäki ym. nostavat esille, että opiskelijoiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osallisuutta ja toisista välittämistä pitäisi tukea. Samalla tuetaan opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä. Jotta tämä toteutuu, tulee kiinnittää huomiota ryhmäytymiseen sekä sen ylläpitämiseen koko opiskeluprosessin ajan. Kotamäki ym. toteavat vielä, että yhteisöllinen opiskelijaryhmä pitää huolta ryhmän jäsenistä ja ryhmän kesken jaetaan niin opiskelun ilot sekä surut. (Kotamäki ym. 2010, 33.)

Opiskelijat toivat esille, että ryhmäytymisen heti opintojen alussa on erittäin tärkeää, jotta kaikki ryhmäläiset tutustuisivat toisiinsa. Tiedonhankintamenetelmien kautta opiskelijat esittivät toiveen, että ryhmäytymistä sekä ryhmän yhteistoimintaa tulisi tapahtua läpi lukuvuoden ja jokaisella vuosikurssilla. Monesti ryhmäytymisen ajatellaan piirileikkeinä, joista opiskelijat eivät välitä. Tutkimuksen perusteella opiskelijat ovat havainneet ryhmäytymisen hyödyn ainakin opintojen edetessä. Ryhmäytymisessä vain mielikuvitus on rajana, eikä sen tarvitse aina olla jotain hienoa ja suunniteltua. Se voi olla jotain opintojen lomassa tehtävää yhteistoimintaa. Todennäköisesti vielä parempi lopputulos saadaan, mikäli annetaan opiskelijoiden itse suunnitella ja toteuttaa ryhmäyttävä tapahtuma.

Tiedonhankintamenetelmillä saaduista vastauksista nousi selkeästi esille ryhmänohjaajan merkitys opiskelijahyvinvoinnin tukijana. Tiedonhankinnan eri vaiheissa opiskelijat toivat useaan eri otteeseen esille sen, että ryhmänohjaajan tuen pitäisi olla saatavilla opintojen ensimmäisistä päivistä lähtien. Opiskelijat vastuuttivat ryhmänohjaaja ottamaan ryhmän hallintaansa ja osoittamaan luottamusta ja kiinnostusta ryhmää kohtaan. Salovaara (2008, 18) kiteyttää haastatteluissa opiskelijoilta saadun vastauksen. Hänen mukaansa opettajan työssä aito läsnäolo sekä tilan antaminen nuorille on tärkeää. Hän muistuttaa nuorten kaipaavan tasapainoista aikuista, joka on aidosti kiinnostunut heistä ja heidän asioistaan. Opettajaa tarvitaan kannustamaan ja rohkaisemaan, mutta myös käsittelemään epäonnistumisia. Opettaja luo aikuisena puitteet oppimiselle sekä motivoi, rohkaisee, uskoo

ja luottaa nuoriin. Kotamäki ym. (2010, 97) ovat asiasta samaa mieltä. He muistuttavat, että ryhmänohjaajalla on muita opettajia suurempi vastuu opiskelijoidensa hyvinvoinnista sekä sen edistämisestä sekä opiskelijahuollon kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kaukkila ym. (2007, 58-59) on myös käsitellyt ryhmänohjaajan perustehtävää ja listannut tärkeimpiä ominaisuuksia. Ryhmänohjaajan tulee pysyä perustehtävässään, olla luotettava, vastuuntuntoinen ja rehellinen, oikeudenmukainen, innostava, kannustava, diplomaattinen sekä huumorintajuinen. Ryhmänohjaaja saa toki olla oma persoonansa, mutta edellä mainittuja ominaisuuksia tarvitsee jokainen ryhmänohjaaja. Lähihoitajien lukuvuoteen sisältyy työssäoppimisjaksoja sekä opintoja, jotka eivät välttämättä ole fyysiseltä sijainniltaan omassa tutussa rakennuksessa. Tämä lisää haastetta myös ryhmänohjaajan työhön. Ryhmänohjaaja ei välttämättä opeta omaa ryhmäänsä ja näin ollen saattaa kulua pitkäkin aika, ennen kuin ryhmänohjaaja tapaa omaa ryhmäänsä.

Kotamäki ym. (2010, 98) nostavat esille myös poissaolojen seuraamisen tärkeyden, josta vastuu on ryhmänohjaajalla. Seurattaessa poissaoloja viestitetään opiskelijoille välittämisestä sekä varhaisesta puuttumisesta. Koulutuskeskus Salpauksessa on otettu kaikkien alojen käyttöön syksyllä 2011 sähköinen päiväkirja, josta ryhmänohjaaja pystyvät seuraamaan päivittäin ryhmän opiskelijoidensa poissaoloja. Haasteena on kuitenkin se, että ryhmänohjaajan resurssit oman ryhmänsä ohjaamiseen on rajalliset, eivätkä resurssit aina riitä puuttumaan tarvittavalla tavalla. Tällä hetkellä jokainen opiskelijoiden kanssa toimiva työntekijä toteuttaa ja pyrkii edistämään opiskelijoiden hyvinvointia omalla tavallaan.

Opiskelijat toivat tiedonhankintamenetelmien kautta esille sen, että panostaminen opintojen alussa sekä ryhmän että yksittäisen opiskelijan hyvinvointiin on merkittävää jatkoa ajatellen. Opiskelijoiden mielestä opintojen alun merkitystä ei voida liiaksi korostaa. Mikäli alkuun ei panosteta, ei sitä työtä voida enää korjata myöhemmin. Opiskelijoiden mukaan opintojen aloitus on erittäin merkityksellinen. Opintojen alussa ryhmänohjaajaan pitäisi saada luotua luottamuksellinen sekä turvallinen suhde. Ryhmänohjaajan merkitystä ei voi liiaksi korostaa. Opiskelijat muistuttavat, että mikäli opintojen alkuun ei panosteta, on myöhemmässä vaiheessa vaikea lähteä rakentamaan luottamuksellista suhdetta ryhmän ja ryhmänohjaa-

jan välille. Opiskelijat haluavat ryhmänohjaajan olevan aidosti läsnä. Mikäli opiskelijan elämäntilanteessa tulee ongelmia, haluaisivat he lähestyä ensimmäisenä ryhmänohjaajaa.

Opiskelijat korostivat ryhmänohjaajan tuntien merkitystä osana ryhmäytymisprosessia sekä ryhmän välistä yhteisöllistä toimintaa. Yhteisöllinen toiminta koko oppilaitoksen opiskelijoiden kesken koettiin tärkeäksi. Salovaara ym. (2011, 78) mukaan opiskelijoiden itse ideoimat ja toteuttamat oppilaitoksen yhteiset tapahtumat vaikuttavat yhteisöllisyyteen sekä myönteiseen koulukulttuuriin positiivisesti. Salovaaran ym. (2011, 43) puolestaan muistuttavat, että yhteisöllisyyttä voidaan edistää esimerkiksi pienryhmä-, oppilaskuntatoiminnalla sekä ryhmien ryhmäytymisellä tai koko koulun yhteisellä tapahtumalla. Yhteisöllisyyden rakentaminen on koko koulun haaste.

Tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa opiskelijat pitivät palautteen saamista opettajalta merkittävänä tekijänä opiskelumotivaatiolle. Veivo-Lempinen (2009, 209) muistuttaa opettajia, ettei heidän tulisi koskaan väheksyä omaa merkitystään nuoren elämässä aikuisena sekä palautteen antajana. Hän muistuttaa kolmen k:n muistisäännöstä: kiitä, kehu ja kannusta! Kaikkila ym. (2007, 87) käsittelee samaista aihetta ja muistuttaa, että palautteen avulla opiskelijat myös rakentavat minäkuvaansa. Sanallisen viestinnän lisäksi annamme sekä vastaanotamme palautetta myös non-verbaalisesti. Katseet, eleet, asenteet ja äänensävyt kertovat paljon. Palaute kertoo meille miltä vaikutamme toisten mielestä. Palautteen saaminen on tärkeää ja tarvitsemme sitä selviytyäksemme elämässä paremmin.

Opiskeluilmapiiri sekä työrauha oppitunneilla olivat yksi opiskeluhuvinvointiin vaikuttava asia. Janhukaisen (2005, 47) mukaan yksi tärkeimmistä syrjäytymisen ennaltaehkäisyn lähtökohtana on sellaisen opiskeluilmapiirin luominen, jossa jokaisella on mahdollisuus opiskella yksilöllisesti, mutta kuitenkin pyrkien perustavoitteisiin. Kouluterveyskyselyn (Kouluterveyskysely 2010) mukaan ongelmat työilmapiirissä ovat lisääntyneet verrattuna vuoden 2008 tuloksiin (Kouluterveyskysely 2008-2010).

Tutkimustulosten perusteella opiskelijoiden hyvinvoinnin tilannetta on hyvä tarkastella sekä opiskelijahuoltotyöryhmässä että opiskelijoiden kanssa säännöllisin väliajoin. Kehittämisehdotuksena on hyvinvointikartoituksen tekeminen samaisella kyselylomakkeella, kuin tämän kehittämishankkeen opiskelijahyvinvoinnin kartoitus. Tällöin tuloksia voidaan verrata aina aikaisemman kyselyn tuloksiin. Kehittämisehdotuksen mukaisena ajatuksena on teettää kysely kerran vuodessa.

Toisena kehittämisehdotuksena on oppilaskunnan toiminnan aktivoiminen sekä juurruttaminen osaksi opiskelijahyvinvoinnin tukemista. Oppilaskunnassa on hyvä käsitellä säännöllisesti opiskelijahyvinvointiin liittyviä kehittämisehdotuksia, jolloin opiskelijat saisivat äänensä kuuluville ja saisivat mahdollisuuden lisätä osallisuuttaan opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseksi. Hyvää vointia tutkimuksen mukaan jouluku-, ystävänpäivä- ja kevätkuuhlia sekä muita koko oppilaitoksen yhteisiä tapahtumia pidetään tärkeänä. Yhteisöllisellä toiminnalla sekä miellyttävillä opiskelukokemuksilla nähdään olevan vaikutuksia opintojen sujumiseen sekä keskeyttämisen ehkäisemiseen. (Kotamäki 2010, 103.) Kotamäki ym. (2010, 33) muistuttavat, että jokaisella ammatillista perusopetusta tarjoavalla oppilaitoksella tulee olla oppilaskunta. Oppilaskunnan tehtävänä on saada opiskelijoiden ääni kuuluville edistäen opiskelijoiden vastuunottoa koko oppilaitoksen yhteisistä asioista sekä edistää opiskelijoiden välistä yhteistoimintaa.

Opiskelijahuoltotyöryhmässä korostuu moniammatillinen osaaminen. Yhteistyö tässä verkostossa on tiivistä ja laaja-alaista. Opiskelijahuoltotyöryhmä tekee pitkäjänteistä työtä opiskelijahyvinvoinnin, ammatillisen kasvun sekä elämänhallinnan tukemiseksi. Kaikilla kehittämishankkeessa nousseilla osa-alueilla sekä opiskelijahuoltotyöryhmän laadukkaalla työllä on suoranainen vaikutus nuorten opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikissa tutkimuksissa arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen arvioinnissa keskeisinä käsitteinä ovat reliabiliteetti sekä validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta. (Hirsjärvi ym. 1997, 231.) Sitä, kuinka

samana tutkimustulos pysyy, mikäli tutkimus uusitaan (Huttunen, Kakkori & Heikkinen 1999, 113). Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkimuksessa mitattavaa ilmiötä (Hirsjärvi ym. 1997, 231). Toimintatutkimuksessa rehabiliteetin sekä validiteetin käsitteiden käyttäminen on hieman kyseenalaista. Toimintatutkimus on itsessään ”väliintuleva muuttuja”, jonka tarkoituksena on lähtökohtaisesti muuttaa tilannetta. Tällöin saman tuloksen saaminen uudelleen intervention jälkeen ei ole periaatteessa mahdollista. (Huttunen ym. 1999, 113-114.) Tämän tutkimuksen kohteena olevassa oppilaitoksessa opiskelijoiden hyvinvointia ja oppilaitoksen toimintaa on kehitetty monin eri tavoin koko toimintatutkimuksen ajan. Mikäli tutkimus toteutettaisiin kokonaisuudessaan uudelleen, olisi tulos hyvinkin suurella todennäköisyydellä aivan eri, kuin tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen alussa.

Tämän tutkimuksen luotettavuutta on pyritty lisäämään käyttämällä menetelmätriangulaatiota, joka on Tuomen & Sarajärven (2002, 141-142) mukaan triangulaation avulla mahdollista. Opiskelijoiden hyvinvoinnin tilannetta tarkasteltiin ensin määrällisellä kyselylomakkeella, jonka jälkeen aiheeseen syvennyttiin laadullisen ryhmäteemahaastattelun avulla. Laadullisella ryhmäteemahaastattelulla saatiin monipuolistettua määrällisellä kyselyllä saatua kuvaa.

Vastausprosentti määrällisessä kyselyssä jäi pieneksi, joka heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Syynä otoksen suureen katoon oli todennäköisesti se, että kysely päästiin teettämään vasta toukokuun puolessa välissä, jolloin moni ryhmä oli työsäoppimisjaksolla ja osalla kolmannen vuoden opiskelijoista opinnot oli suoritettu jo loppuun. Luotettavuutta lisäävänä tekijänä kehittämishankkeen tekijä pitää sitä, että vastaajat jakautuivat tasaisesti eri luokille. Lähes kaikilta ryhmistä saatiin kyselyyn vastaamaan ainakin muutama opiskelija. Lisäksi webbol-kyselynä tehty kysely antoi jokaiselle vastaajalle oman rauhan vastata myös arkaluontoisiin kysymyksiin.

Laadullisen tutkimuksen osalta tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että haastateltavat opiskelijat osallistuivat haastatteluun erittäin aktiivisesti. Opiskelijat olivat pohtineet teemahaastattelun teemoja ja kysymyksiä jo etukäteen, jonka vuoksi itse

haastattelu sujui mutkattomana vuoropuheluna. Tuomi ym. (2002, 133) pitävät puolueettomuusnäkökulman tarkastelua merkittävänä käsiteltäessä tutkimuksen luotettavuutta. Tuomi & Sarajärvi pohtivat pyrkiikö tutkija ymmärtämään ja kuulemaan haastateltavaa vai suodattuuko haastateltavan sanoma tutkijan oman kehityksen läpi ja tarkoittavat tällä sitä, että vaikuttaako esimerkiksi haastattelijan ikä, sukupuoli tai virka-asema kuulemaansa? Periaatteessa näin myönnetään käyvän laadullisessa tutkimuksessa Tuomen & Sarajärven mukaan ja niin on varmasti osittain käynyt myös tässä kehittämishankkeessa, koska tämän työn tekijä on tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija. Tämän kehittämishankkeen tekijä on pyrkinyt toimimaan tutkimuksellisen kehittämishankkeen aikana mahdollisimman puolueettomasti ja aineiston analysointi vaiheessa tämän työn tekijä piti opintovapaata ja oli pois työstään. Opintovapaan avulla tämän kehittämishankkeen tekijä sai etäisyyttä omaan arkityöhönsä ja pystyi tarkastelemaan tämän kehittämishankkeen tuloksia hieman etäämmältä.

Toikko & Rantasen (2009, 121-122) mukaan tärkein kriteeri arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta on tulosten käyttökelpoisuus. Tämän kehittämishankkeen tulokset on tarkoitettu tutkimuksen kohteena olevan oppilaitoksen käytettäväksi sekä hyödynnettäväksi myös jatkossa. Mikäli oppilaitoksessa otetaan käyttöön tässä kehittämishankkeessa tehty hyvinvointikysely, ovat tutkimuksen tulokset erittäin merkityksellisiä jatkon kannalta, koska tällöin uusia tuloksia voidaan verrata vanhoihin.

7.3 Kehittämishankkeen arviointi, hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Kehittämistuloksena syntynyt hyvinvoinnin vuosikellomalli sisältää opiskelijahyvinvoinnin perusasiat. Oppilaitoksen opiskelijat sekä henkilökunta on ollut pääsääntöisesti erittäin aktiivisena ja innokkaana kokeilemaan ja kehittämään oppilaitokseen uusia toimintamalleja, joka mahdollisti tämän hankkeen toteutumisen. Luomalla oppilaitokseen opiskelijahyvinvointia tukeva vuosikellomalli, saadaan selkeästi näkyville koko lukuvuoden aikana tehtävä työ opiskelijahyvinvoinnin edistämiseksi. Kehittämishankkeen haasteena on kuitenkin se, että lähes 500 opiskelijan kokoisessa oppilaitosyksikössä muutokset eivät tapahdu hetkessä.

Kehittämishankkeen myötä oppilaitoksessa on alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota opiskelijahyvinvoinnin eri osa-alueisiin ja osaa kehittämis ehdotuksista lähdetty jo kokeilemaan lähihoitajien arjessa. Esimerkiksi syksyllä 2010, jolloin hanke käynnistettiin, järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteinen ryhmäytyspäivä kaikille aloittaville lähihoitajaopiskelijoille. Keväällä 2011 ajatusta lähdettiin kehittämään pidemmälle ja tarkoituksena oli osallistaa sekä hyödyntää oppilaitoksen opiskelijoita. Ideoinnin tuloksena syksyllä 2011 lasten ja nuorten koulutusohjelmaa opiskelevat opiskelijat järjestivät ryhmäytyspäivän kaikille syksyllä 2011 opiskelunsa aloittaneille ryhmille. Lasten ja nuorten koulutusohjelmaa opiskelevat suunnittelivat sekä toteuttivat ryhmäytyspäivän osana omia opintojaan. Ryhmäytyspäivään osallistuivat aloittavien opiskelijoiden lisäksi näiden ryhmien ohjaajat, kuraattori sekä koulutuskeskus Salpauksen vapaa-ajan koordinaattori, joka valokuvasi päivän tapahtumat. Ryhmäytyspäivän lisäksi nämä lasten ja nuorten koulutusohjelmaa opiskelevat nimettiin aloittaville ryhmille ”kummiopiskelijoiksi”. Ennen työssäoppimisjaksoa ”kummiopiskelijat” kävivät kertomassa aloittaneille opiskelijoille omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan työssäoppimisjaksosta. Syksyllä 2011 lasten ja nuorten koulutusohjelmaa opiskelevat järjestivät kaikille lähihoitajaopiskelijoille yhteisen iltapäivätempauksen, jonka tarkoituksena oli porukalla siistiä lähihoitajien oppilaitosympäristöä. Tempauksen lopuksi kaikki osallistuneet viettivät hetken yhteistä aikaa hauskanpidon merkeissä. Ennen joulua ”kummiopiskelijat” järjestivät omille ”kummiluokilleen” pikkujoulut. Keväällä 2012 tarkoituksena on, että ”kummiopiskelijat” järjestävät valmistuville ”kummeilleen” jonkinlaiset läksiäiset. Näiden tapahtumien tarkoituksena on ollut hyödyntää omia opiskelijoita sekä heillä olevaa arvokasta käytännön kokemusta suhteessa aloittaviin opiskelijoihin, lisätä oppilaitoksen yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta.

Tutkimuksen tulokset esitettiin ensimmäisen kerran talvella 2011 lähihoitajien ryhmänohjaajille sekä opettajille ja lopullista kehittämishanketta tarkastellaan oppilaitosyhteisössä vielä kevään 2012 aikana. Opettajilta saadun palautteen mukaan yhtenä kehittämisajatuksena on se, että oppilaitoksemme arjessa aletaan enemmän hyödyntää omia opiskelijoitamme. Esimerkiksi yhden kuntoutuksen tukemisen opintojakson sisältönä on hieronta. Tässä on opettajien mukaan yksi oiva kohta

hyödyntää oppilaitoksemme omia opiskelijoita, joka puolestaan tukee myös hierottavien opiskelijoiden fyysistä hyvinvointia. Hyvinvointikartoituksesta perusteella voidaan havaita, että monet opiskelijat kärsivät lihasjännityksistä, päänsärystä tai muusta sellaisesta.

Kehittämishankkeen kohteena oleva oppilaitos on osallistumassa opetushallituksen hankkeeseen joustavuutta oppimiseen, jonka tarkoituksena on tehostaa opintojen läpäisyä. Kyseinen hanke on kohdennettu keskeyttämisten sekä eroamisten ehkäisemiseen. Hankkeen avulla pyritään kehittämään erilaisia opetuksen ja ohjauksen toimintamalleja sekä ideoimaan, suunnittelemaan ja kehittämään niitä. Lähihoitajien toimintojen kehittämisessä tullaan hyödyntämään tätä kehittämishanketta. Lisäksi työn tuloksia tullaan hyödyntämään suoranaisesti oppilaitoksessa käynnissä olevaan ryhmänohjaajan merkitystä käsittelevään hankkeeseen.

Kehittämishankkeen aikana tekijä on tunnistanut todellisia tarpeita opiskelijahyvinvoinnin tukemiseksi. Tämä vuosikellomalli on kohdennettu Koulutuskeskus Salpauksen lähihoitajille, mutta tunnistettujen opiskelijahyvinvointiin liittyvien kehittämistarpeiden johdosta vuosikellomalli on toimiva työkalu myös muille koulutusaloille. Opiskelijahyvinvoinnin tukemisen konkreettiset toimenpiteet edellyttävät myös opiskelijahuollon toimijoiden sitoutumista toiminnan kehittämiseen. Vuosikellomallin käyttäminen vaatii toimintatutkimuksen periaatteiden mukaisesti toiminnan arviointia ja reflektointia säännöllisin väliajoin noudattaen lukuvuoden sykliä. Kohteena olevan oppilaitoksen koulutuspäällikön kanssa tehdyn suunnitelman mukaan vuosikellomallia aletaan toteuttaa oppilaitoksen arjessa, tehden siihen tarvittavia muutoksia käytännön toteutuksessa havaittujen tarpeiden mukaisesti.

Lähtökohtaisesti olisi erittäin mielenkiintoista tutkia jatkossa tämän työn vaikuttavuutta. Otetaanko tässä kehittämishankkeessa tehdyt ehdotukset käytäntöön ja saadaanko ne juurrutettua oppilaitoksen toimintakulttuuriin. Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe on opiskelijahyvinvoinnin tutkiminen toisella asteella ja opiskelijahyvinvoinnin liittyminen syrjäytymisen ehkäisemiseen. Minkälaisia tukitoimia opiskelijat kaipaavat opintoihin kiinnittymisen vaiheessa? Toiselle asteelle

suunnattuja tutkimuksia sekä kehittämishankkeita löytyi vain murto-osa verrattuna esimerkiksi peruskouluun tai ammattikorkeakouluihin.

Tutkimusmenetelmien kautta saaduista tiedoista selkeimmin nousi esille ryhmänohjaajan merkitys sekä opintojen alun tärkeys. Olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan, tarkastelemaan sekä kehittämään uusia toimintatapoja näiden asioiden kehittämiseksi. Myös opiskelijahyvinvoinnin ja opiskelutulosten seuranta rinnakkain olisi hedelmällistä.

8 POHDINTA

Lähtökohtana hankkeelle ja sen toteutukselle oli Konun (2002) tekemä akateeminen väitöskirja oppilaiden hyvinvoinnista koulussa. Konu (2002, 66) pohtii koulun hyvinvointimallin käyttömahdollisuuksia ja sitä, kuinka mallia voidaan käyttää toimintatutkimuksen tai intervention apuvälineenä. Hän ehdottaa aluksi kouluhyvinvoinnin tason arviointia kullakin osa-alueella, jonka jälkeen kehittämisen kohteeksi valitaan yksi osa-alue kerrallaan.

Tässä kehittämishankkeessa tiedonhankintamenetelmillä kartoitettiin aluksi opiskelijahyvinvoinnin tasoa kullakin osa-alueella. Tämän jälkeen osa-alueista valittiin oppilaitoksen koulutuspäällikön kanssa kaksi kehittämiskohdetta. Nämä kehittämiskohteet olivat sosiaaliset suhteet sekä mahdollisuus itsensä toteuttamiseen, jota on tarkasteltu osallisuuden kautta. Nämä kehittämiskohteet valikoituivat siksi, että osa-alueet nousivat selkeästi kyselyissä ylitse muiden. Kehittämisen kohteeksi valittiin kaksi osa-aluetta yhden sijaan, sillä niiden nähtiin vaikuttavan suoranaisesti toisiinsa. Tämän hankkeen kehittämistyöhön on osallistunut Konun (2002, 66) suosituksen mukaisesti koko oppilaitosyhteisö.

Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tarkoituksena oli edistää Koulutuskeskus Salpauksen toisen asteen lähihoitajaopiskelijoiden hyvinvointia. Tavoitteena oli luoda hyvinvointia tukeva vuosikellomalli, jossa tutkimustulokset ovat selkeästi esillä. Vuosikellomalliin asetettiin koko lukuvuoden aikana tehtävä työ opiskelijahyvinvoinnin edistämiseksi. Hankkeen kohteena olevassa oppilaitoksessa vuosikellomallin tarkastelun yhteydessä on todettu kellon eri osa-alueet oleelliseksi ja tarpeelliseksi. Oppilaitoksen opiskelijat sekä henkilökunta ovat olleet kiinnostuneita kehittämishankkeen etenemisestä sekä sen tuloksista. Vuosikellomallia tullaan tarkastelemaan aina lukuvuoden alussa ja arvioimaan tarvittavat kehittämis- ja muutostoimenpiteet. Vuosikellomalli nähdään oppilaitosta hyvin palvelevana kokonaisuutena ja sen käytön uskotaan tuovan vahva pohja opiskelijahyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen tulokset olivat osittain ennalta-arvattavia, mutta tekijän näkökulmasta ne ovat ensiarvoisen tärkeitä. Hankkeen avulla opiskelijoiden vahva mielipide opiskelijahyvinvoinnista nousi esiin ja lisäksi tutkimustulokset ovat konkreettisesti opiskelijahuoltohenkilöstön saatavilla. Yhtenä merkittävänä tutkimustuloksena oli se, että opiskelijoille erityisen merkityksellistä on opiskelijahyvintoiin liittyvät asiat. Asian tärkeydestä kertoi myös opiskelijoiden innostus ja osallistuvuus kehittämishanketta kohtaan. Tämän vuoksi hyvinvointia tukevassa vuosikellomallissa on huomioitu opiskelijoiden mielipiteiden kuuleminen säännöllisin väliajoin.

Tärkeimpänä tutkimustuloksena oli opiskelujen alunmerkitys. Tulosten mukaan tämän osa-alueen toteutumiseen vaikuttaa vahvasti ryhmänohjaajan sekä opiskelijaryhmän ryhmäytyminen. Toteutettu kehittämishanke ja sen tulokset nähdään välttämättöminä, sillä tutkimuksen kohteena olevassa oppilaitoksessa vastavaa opiskelijahyvinvoinnin arviointia ei ole aikaisemmin toteutettu. Tutkimushankkeesta saadut tulokset antoivat kattavasti tietoa opiskelijahyvinvoinnin tilasta ja tarpeesta sen kehittämiseksi. Tulokset loivat vankan ja laadukkaan pohjan opiskelijahyvinvoinnin arvioinnin sekä kehittämisen lähtökohdaksi tuleville vuosille.

Kehittämishankkeen aihe valikoitui itselleni tärkeästä ja mielenkiintoisesta aiheesta, opiskelijahyvinvoinnista. Oppilaitostyöskentelyssä on ollut havaittavissa opiskelijahyvinvoinnin haasteita. Yhteiskunnan muuttuminen näkyy jokapäiväisessä oppilaitosarjessa. Ihmisten voimavarojen rajallisuus ja perheiden tilanteiden haasteet heijastuvat suoraan myös oppilaitoksen arkeen, jossa nuori viettää ison osan päivästänsä. Oppilaitoshyvinvoinnin tukemisella koulumaailma pystyy osaltaan tukemaan nuoren kasvua ja kehitystä kohti tasapainoista aikuisuutta. Nuoruudessa voimavarojen perusteella tehdyt valinnat vaikuttavat useimmiten läpi elämän. Kehittämishankkeen avulla parantuva opiskelijahyvintoiin antaa omalta osaltaan terveitä eväitä elämään ja siinä tehtäviin valintoihin.

Kehittämishankkeen suurin anti on ollut ammatillisen kasvun merkitys. Kehittämishankkeen myötä ammatillinen näköala on laajentunut ja tarkasteltaessa oppilaitoksen opiskelijahyvintoiin kehittämishankkeen kautta nousseet tarpeet ovat

opettaneet tarkastelemaan asioita laaja-alaisemmin ja usean eri näkökulman kautta. Ammatillinen kasvu tukee työskentelyä parantaen työskentelyotteita oppilaitosarjessa.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Vastapaino.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: Helsinki: WSOY.

Boddington, N., Wetton, N. 1998. Schools without fear. A realistic guide to tackling bullying as a whole school issue. London: Forbes Publications.

Cacciatore, R. 2010. Aggression portaat: opetusmateriaalia kouluille. Helsinki: Opetushallitus.

Cohen, L., Lawrence M., Morrison, K. 2000. Research methods in education. London: Routledge.

Dellinger-Ness, L A, Handler, L. 2007. Self-Injury, Gender, and Loneliness Among College Students. Journal of College Counseling. Fall 2007. Volyme 10. Issue 2. (142-143).

Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuoren masentuneisuuteen ja rikekäyttämiseen. Tampere: Tampere University Press.

Eskola, J., Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Gencöz, T., Özlale, Y. 2004. Direct and indirect effects of social support on psychological well-being. Social Behavior & Personality: An International Journal: 2004, Vol. 32 Issue 5. (449-458).

Hallituksen politiikka ohjelma. Pääministeri Matti Vanhasen 2 hallituksen ohjelma 19.4.2007. [viitattu 15.9.2011] Saatavissa:

<http://www.aka.fi/Tiedostot/Strategiat/hallitusohjelma2007.pdf>

Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa, puutu, ehkäise. Helsinki: Kirjapaja.

Heikkinen, H L. T. & Jyrkämä, J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Heikkinen, H L.T. & Huttunen, R., Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena. (33, 49).

Heikkinen, H L. T., Rovio, E., Kiilakoski, T. 2006. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen, H L. T., Rovio, E., Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. (81-82)

Helenius, E., Rautava, M., Tuovinen, R. 1998. Eväitä elämään. Keinoja nuorten elämäntaitojen vahvistamiseksi. Helsinki: WSOY

Henkilöstöintra. Pakki. Supertietovarasto. Päijät-Hämeen Koulutus konsernin tietovarasto.

Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli. Koulu mielenterveyden tukena. Latvia: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hovi, M., Salomäki, T., Tuovinen-Kakko, T. 2011. Osallisia ei kiusata. Teoksessa Vuokila-Oikkonen, P., Halonen, A-E. (toim.) To care to dare to share. Rakenta-

massa ammattikorkeakouluyhteisöä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B Raportteja 48. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. (49).

Huovinen, T., Rovio, E. 2006. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen, H L.T., Rovio, E., Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. (104, 110-111).

Huttunen, R., Kakkori, L., Heikkinen, H L. T. 1999. Toiminta, tutkimus ja totuus. Teoksessa Heikkinen, H L. T., Huttunen, R., Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkijamissä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena. (113-114).

Hyväri, S., Nylund, M. 2010. Yhteisöllisiä työmenetelmiä syrjäytymisen voittamisessa. Teoksessa. Laine, T., Hyväri, S., Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveystieteillä. Helsinki: Tammi. (29).

Hännikäinen, M. 2006. Yhteenkuuluvuudentunne ja oppijoiden yhteisöksi kehittyminen. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. (126-127).

Janhukainen, M. 2005. Koulutus syrjäytymisen ehkäisyssä. Teoksessa Koivula, P. (toim.) Selviytymisen polkuja. Opetusjärjestelyt oppilaan tukena. Helsinki: Opetushallitus, Vammalan kirjapaino. (40-45, 47).

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Kainulainen, S. 2011. Askelia kohti osallistavaa ammattikorkeakouluyhteisöä. Teoksessa Vuokila-Oinonen, P., Halonen, A-E. (toim.) To care to dare to share. Rakentamassa ammattikorkeakouluyhteisöä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B Raportteja 48. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. (19).

Kaukkila, V., Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Terveystieteen laitos.

Kotamäki, S., Niemi, M., Sirkiä, H., Virnes, E., Räisänen, A. & Hietala, R. 2010. Hyvää vointia. Opiskelijahuollon toteutuminen, sen käytännöt ja kehittäminen toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisu 49. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvosto.

Kouluterveyskysely 2010 Päijät-Häme. [viitattu 7.4.2011.] Saatavissa:
<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2010/phame2010/index.htm>

Koulutuskeskus Salpauksen pedagoginen strategia. Opetussuunnitelman yhteinen osa. 2009. Koulutuskeskus Salpauksen julkaisusarja. Lahti: Aldus Oy.

Kuula, A. (1999). Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kämäräinen, K. 2010. Hyvinvointia tukemalla kokonaisuus paremmaksi. Opiskelijahyvinvointityön lähtökohtien kartoittaminen Mikkelin ammattikorkeakoulussa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen yamk. Opinnäytetyö.

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1998. [viitattu 7.4.2011.] Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Lappalainen, H. 2009. Koulutuksellisen syrjäytymisriskin ennustettavuus yhteishakuvalintojen kautta tarkasteltuna. Koulupudokkuusriskin yhteys oppilaan kognitiiviseen kompetenssiin, koulumenestykseen sekä itseä ja vanhempia koskeviin

uskomuksiin. Pro gradu –tutkielma. Erityispedagogiikka. Soveltavan kasvatustieteen laitos.

Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. [viitattu 27.2.2012] Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Liukkonen, P., Pirinen, A-L. 2009. Ammattiin opiskelevien nuorten kokemus oppimisen vaikeuksista, psyykkisestä hyvinvoinnista ja saatavilla olevasta tuesta. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Erityispedagogiikan pro gradu- tutkielma.

Lopez, S J. 2011. Giving Students a Voice. Schools could be the happiest places on Earth. Phi Delta Kappan. December 2011, Vol. 93. Issue 4. (72-73).

Lämsä, A-L. 2009 (a). Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulun yliopisto.

Lämsä, A-L. 2009 (b). Koulun keinot nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisyssä. Kuopio. [viitattu 1.5.2011.] Saatavissa:

http://www.edu.fi/download/121470_koulutuksellinen_syrjaytyminen.pdf

Meriläinen, M., Lappalainen, K. & Kuittinen, M. 2008. Pedagogiikan ja Hyvinvoinnin suhde. Teoksessa Lappalainen, K., Kuittinen, M. & Meriläinen, M. (toim.) Pedagoginen hyvinvointi. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura. (8).

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: International Methelp.

Metsämuuronen, J.2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp.

Mikkonen, J., Tynkkynen, L. 2010. Terve amis! Ammattiin opiskelevien terveyden taustatekijät: 50 toimenpide-ehdotusta terveyserojen kaventamiseksi. Elämäntapaliitto.

Mäkitalo, M. 2006. ”Näin me onnistumme yhdessä”. Kouluhyvinvointia rakentamassa kodin ja koulun yhteistyöllä. Opinnäytetyö YAMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Niskanen-Ellis, S. 2003. Oikeus tulla kuulluksi ja hyväksytyksi. Tapaustutkimus syrjäytymisen ehkäisystä peruskoulun ala-asteella. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Luokanopettajien aikuiskoulutus. Chydenius-instituutti. Jyväskylän yliopisto.

Opas terveydenedistämisen määrärahasta. 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [viitattu 7.4.2011.] Saatavissa:
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/626828ed-74d3-4913-a551-3de0910b2c59>

Opiskelijahuollon kehittäminen Koulutuskeskus Salpauksessa 2010-2012. Luonnos 18.1.2010.

Oranen, M. (2008) Mitä mieltä? Mitä mieltä? Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun kehittämisohjelman osaraportti 7. Helsinki.

Peltonen, H., Väyrynen, P. 2009. Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä. Teoksessa Väyrynen, P., Saaristo, V., Wiss, K., Rigoff, A-M. (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Peruseraportti kyselystä vuonna 2008. 2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. (121-122).

Pirttiniemi, J. 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen kehittäminen. Teoksessa Koivula, P. (toim.) Selviytymisen polkuja. Opetusjärjestelyt oppilaan tukena. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 32 – 39.

Pirttiniemi, J. 2009 (a). Lainsäädäntö. Teoksessa Väyrynen, P., Saaristo, V., Wiss, K., Rigoff, A-M. (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Peruseraportti kyselystä vuonna 2008. 2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. (20-21).

Pirttiniemi, J. 2009 (b). Keskeyttämisen ehkäisy ja poissaolot. Teoksessa Väyrynen, P., Saaristo, V., Wiss, K., Rigoff, A-M. (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Peruseraportti kyselystä vuonna 2008. 2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. (105-107).

Pirttiniemi, J. 2009 (c). Yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuminen. Teoksessa Väyrynen, P., Saaristo, V., Wiss, K., Rigoff, A-M. (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Peruseraportti kyselystä vuonna 2008. 2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. (44-45).

Rantala, I. 2010. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Aaltola, J., Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. (113-115, 118).

Rimpelä, M. 2008. Hyvinvointi- Oppimisen ja mielekkään työn perusta. Teoksessa Suortamo, M., Laaksola, H., Välijärvi, J. (toim.) Opettajan vuosi. Teemana hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus. (16-17).

Rui, M. Luentomateriaali. Luento joustavuutta oppimiseen Lahdessa 15.3.2012. Koulutuskeskus Salpaus.

Sairasta Sakkia- Ammattiin opiskelevien hyvinvointi 2005. [viitattu 20.3.2011]

Saatavissa:

http://www.sakkinet.fi/easydata/customers/sakki/files/sakki/Hallitusohjelma_2007.pdf

- Sakin juhlaselvitys. 2007. Arvon mekin ansaitsemme- 20 vuotta taivalta takana. [viitattu 20.3.2011] Saatavissa:
<http://www.sakkinet.fi/easydata/customers/sakki/files/tutkimukset/ArvonMekinAnsaitsemme.pdf>
- Salmivalli, C. 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmivalli, C. 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmela-Aro, K. 2008. Ajankohtaisia näkemyksiä nuorten koulu-uupumuksesta. Teoksessa Lahikainen, A., Punamäki, R-L & Tamminen, T. (toim.) Kulttuuri Lap- sen kasvattajana. Vantaa: WSOY. (233).
- Salovaara, R. 2008. Voima virtaa. Menetelmämateriaali tukioppilastoimintaan ja MLL:n nuorisotyöhön. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Salovaara, R., Honkonen, T. 2011. Rakenna hyvä luokkahenki. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Seppälä, A-M. 2007. Ihannekoulu on oppiva yhteisö. Opettaja-lehti 34.
- Tilus, P. 2004. Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. [viitattu 1.5.2011.] Saatavissa:
<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/perustiedot/index.htm>
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere

University Press.

Veivo-Lempinen, L. 2009. Nuoren aito kohtaaminen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) *Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin*. Jyväskylä: PS-kustannus. (204-207, 209).

Vertanen, I. 2008. Yrittäjyyskasvatus syrjäytymisen ehkäisemisessä. Teoksessa Lehtonen, H. (toim.) *Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen*. Tampereen yliopisto. Hämeenlinna: Opettajankoulutuslaitos. (13).

Vuokila-Oinonen, P., Halonen, A-E. (toim.) 2011. *To care to dare to share*. Rakentamassa ammattikorkeakouluyhteisöä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B Raportteja 48. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

LIITE 1. TUTKIMUSLUPA

KYSELYN TOTEUTTAMISPYYNTÖ

1. Yhteyshenkilö	Nimi/Organisaatio Koulutuskeskus Salpaus / Elisa Kemppainen Puhelin 050-5382 341
2. Kyselyn tarkoitus (mihin tarkoitukseen ja mitä tietoa kerätään)	YAMK opinnäytetyö. Tietoa kerätään 1) Mikä on lähihoitajaopiskelijoiden hyvinvoinnin tämänhetkinen tilar 2) Miten opiskelijahyvinvointia voidaan kehittää sekä ylläpitää jatkos
3. Väline esim. Webropol-kysely	1) Webropol-kysely (kyselystä ei käy ilmi yksittäiset vastaukset) 2) Ryhmäteemahaastattelu
4. Aikataulu (esim. valmis arvioitu pvm)	Lomakkeisto 1) Webropol- kyselylomake valmistuu vk:n 20 aikana. 2) Ryhmäteemahaastattelurunko valmistuu kesällä 2011. Vastaajien määrittely 1) Webropol-kyselyyn osallistuvat kaikki toukokuussa 2011 paikalla lähihoitaja opiskelijat. 2) Ryhmäteemahaastatteluun osallistuvat oppilaskunta sekä tarvitte myös muita opiskelijoita. Kyselyn toteutus 1) Webropol-kysely toteutetaan toukokuussa 2011 (tarvittaessa myy kuussa 2011). 2) Ryhmäteemahaastattelu toteutetaan syksyllä 2011. Raportointi 1) Webropol-kysely analysoidaan exel- taulukon avulla. 2) Ryhmäteemahaastattelu analysoidaan sisällön analyysia käyttäe 3) Haastattelut raportoidaan valmiiseen opinnäytetyöhön.
5. Laajuus (esim. montako kysymystä ja minkätyyppisiä)	1) Webropol- kyselyssä 10-20 kysymystä 2) ryhmäteemahaastattelussa n. 5-10 teema-aluetta
6. Kohderyhmä (koko konsernin henkilöstö vai tietyn liikelaitoksen, kuinka monen henkilön otanta, opiskelijat)	Koulutuskeskus Salpauksen sosiaali- ja terveysalan opiskelijat.
7. Arkistointi (aineiston suojaus ja säilytystapa)	
8. SISÄISET KYSELYT: Resurssitarve eli kuka tekee	A. Lomakkeet 1) Webropol-kyselyn lomakkeen kokoaa kehittämissankkeen t yhdessä sosiaali- ja terveysalan koulutuksen koulutuspäälli

Kyselyistä on tehtävä etukäteen toteuttamispyyntö asianomaiselle johtoryhmälle (PHKK/liikelaitos). Henkilötietosuojan liittyen organisaatiossa pitää olla tieto, miten tietoa kerätään ja missä/miten tietoa tään. PHKK-johtoryhmä 02/19.01.2007

	<p>kanssa</p> <p>2) Ryhmäteemahaastattelun teema-alueet nousevat webropol-k tuloksista. Aihealueet käydään läpi koulutuspäällikön kanssa haastattelun pitämistä.</p> <p>B. Vastajaallistat</p> <p>1) Kaikki paikalla olevat lähihoitajaopiskelijat</p> <p>2) Oppilaskunta sekä tarpeen vaatiessa lähihoitajaopiskelijat (oppilaskunnassa ei ole tarpeeksi jäseniä).</p> <p>C. Raportti</p> <p>Tutkimuksellisesta kehittämishankkeesta lopputuotoksena valmistuvinvointimalli lähihoitajaopiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi.</p>
	D.

Myönnetään luvan kyselyn toteuttamiseen

Lahti 18.5.2011

Päivi Saarelainen
Päivi Saarelainen
apulaisrehtori

LIITE 2. WEBROPOL KYSELY

**HYVINVOINTIKYSELY KOULUTUSKESKUS SALPAUKSEN LÄHIHOITAJAOPISKELIJOIDEN
OPISKELIJAHYVINVOINNIN KARTOITTAMISEKSI**

Tämän kyselyn avulla pyritään selvittämään lähihoitajaopiskelijoiden opiskelijahyvinvoinnin tämänhetkistä tilannetta sekä kehittämään opiskelijahyvinvointia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Toivon sinun vastaavan kaikkiin kysymyksiin. Kiitos vastauksistasi!

PERUSTIEDOT**Olen**

- tyttö
- poika

Opiskeluvuosi

1. vuoden opiskelija
2. vuoden opiskelija
3. vuoden opiskelija
4. tai 5. vuoden opiskelija

KOULUN OLOSUHTEET

Rastita, mitä mieltä sinä olet näistä koulurakennusta ja koulun pihaa koskevista väitteistä.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Luokkahuoneet ovat riittävän tilavia	☐	☐	☐	☐
Koulurakennus on viihtyisä	☐	☐	☐	☐
Koulurakennus on turvallinen	☐	☐	☐	☐
Koulumme piha on viihtyisä	☐	☐	☐	☐
Koulumme käytävä / aulatilat ovat viihtyisiä	☐	☐	☐	☐
Koulumme WC-tilat ovat hyvät	☐	☐	☐	☐

Rastita, mitä mieltä sinä olet näistä koulua koskevista väitteistä.

SOSIAALISET SUHTEET

Rastita, mitä mieltä sinä olet näistä väitteistä luokastasi ja opettajastasi.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ryhmäni opiskelijat viihtyvät hyvin yhdessä	☐	☐	☐	☐
Ryhmissä työskentely sujuu hyvin ryhmässäni	☐	☐	☐	☐
Luokkakaverit auttavat toisiaan koulutehtävissä	☐	☐	☐	☐
Luokkakaverit auttavat toisiaan pulmatilanteissa	☐	☐	☐	☐
Luokkakaverit tulevat väliin, jos jotain opiskelijaa kiusataan	☐	☐	☐	☐
Minulla on kavereita ryhmässäni	☐	☐	☐	☐
Opettajat kohtelevat meitä opiskelijoita oikeudenmukaisesti	☐	☐	☐	☐
Opettajien kanssa on helppo tulla toimeen	☐	☐	☐	☐
Koulumme opettajat ovat ystävällisiä	☐	☐	☐	☐

Koulukiusaaminen

Koulukiusaamisella tarkoitetaan tässä sitä, kun toinen opiskelija tai ryhmä opiskelijoita sanoo tai tekee epämiellyttäviä asioita jollekin opiskelijalle. Kiusaamista on myös se, kun opiskelijaa kiusoitellaan toistuvasti tavalla, josta hän ei pidä. Kiusaamista ei ole se, kun kaksi suunnilleen samanvahvuista opiskelijaa riitelee.

Kuinka usein sinua on kiusattu koulussa kuluvan lukuvuoden aikana? (elokuu 2010-kesäkuu 2011)

- useita kertoja viikossa
- noin kerran viikossa
- harvemmin
- ei lainkaan

Kuinka usein sinä olet osallistunut muiden opiskelijoiden kiusaamiseen kuluvan lukuvuoden aikana? (elokuu 2010-kesäkuu 2011).

- useita kertoja viikossa
- noin kerran viikossa

Alla on väitteitä VANHEMPIESI suhtautumisesta koulunkäyntiisi. Rastita, mitä mieltä sinä olet väitteistä.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vanhempani pitävät koulutyötäni tärkeänä	☐	☐	☐	☐
Vanhempani kannustavat minua onnistumaan kouluasioissa	☐	☐	☐	☐
Vanhempani auttavat minua opiskeluasioissani, jos tarvitsen apua	☐	☐	☐	☐

MAHDOLLISUUS ITSENSÄ TOTEUTTAMISEEN / OSALLISUUTEEN

Rastita, mitä mieltä sinä olet näistä koulutyöhön liittyvistä väitteistä.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Koulussa minun työtäni pidetään tärkeänä	☐	☐	☐	☐
Saan riittävästi tietoa minua oskevista asioista	☐	☐	☐	☐
Tiedän miten voin vaikuttaa oppilaitoksen asioihin	☐	☐	☐	☐
Haluan vaikuttaa oppilaitoksen asioihin	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan opiskeluihin liittyvään päätöksen tekoon	☐	☐	☐	☐
Minusta koulutyö on tärkeää	☐	☐	☐	☐
Huolehdin kouluasioistani	☐	☐	☐	☐
Pystyn seuraamaan oppituntien opetusta	☐	☐	☐	☐
Suoriudun läksyistäni	☐	☐	☐	☐
Saan apua opettajilta, jos tarvitsen sitä	☐	☐	☐	☐
Saan erityisopetusta, jos tarvitsen sitä	☐	☐	☐	☐
Opettajat kannustavat minua opiskelussa	☐	☐	☐	☐

Mitä mieltä olet terveydestäsi? Onko se

- erittäin hyvä
- melko hyvä
- keskinkertainen
- melko tai erittäin huono

Onko sinulla ollut tämän lukuvuoden aikana alla lueteltuja oireita tai sairauksia? Jos on, niin kuinka usein? Vastaa jokaiseen kysymykseen.

	Harvoin tai ei lainkaan	Noin kerran kuussa	Noin kerran viikossa	Lähes joka päivä
Selkä- tai niskakipuja	☐	☐	☐	☐
Vatskipuja	☐	☐	☐	☐
Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta	☐	☐	☐	☐
Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin	☐	☐	☐	☐
Päänsärkyä	☐	☐	☐	☐
Väsymystä tai heikotusta	☐	☐	☐	☐
Alakuloisuutta	☐	☐	☐	☐
Pelkoa	☐	☐	☐	☐
Ärtyneisyyttä tai kiukunpurkauksia	☐	☐	☐	☐

Minkälainen on mielialasi?

- Kerran viikossa tai useammin
- Pari kertaa kuukaudessa
- Noin kerran kuukaudessa
- Harvemmin
- En käytä alkoholijuomia

Kuinka usein käytät alkoholia tosi humalaan asti?

- Kerran viikossa tai useammin
- Noin 1-2 kertaa kuukaudessa
- Harvemmin
- En koskaan

Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita?

- Marihuanaa tai hasista
- Haistellut jotain huumaavaa ainetta(liimaa, butaania tms.) päihtyäksesi
- Alkoholia ja lääkkeitä yhdessä päihtyäksesi
- Lääkkeitä (rauhottavia, uni- tai särkylääkkeitä, ilman alkoholia) päihtyäksesi
- Ekstaasia
- Subutexia
- Heroiinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumeita

Kuinka usein harrastat urheilua tai liikuntaa VAPAA-AIKANASI vähintään puolen tunnin ajan?

Kuinka usein syöt koululounasta opiskeluviikon aikana?

- viitenä päivänä
- 3-4 päivänä
- 1-2 päivänä
- harvemmin

Mihin aikaan tavallisesti menet nukkumaan opiskelupäivinä?

- noin 21.00 tai aikaisemmin
- noin 22.00
- noin 23.00
- noin 24.00
- noin 1.00 tai myöhemmin

Miten sinun mielestäsi opiskelijoiden hyvinvointia voitaisiin kehittää?

Millä tavalla olet itse valmis osallistumaan opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseen?

LIITE 3. RYHMÄTEEMAHAASTATTELUN RUNKO

SOSIAALISET SUHTEET

- 1) Millä tavalla parantaisit opiskeluilmapiiriä ja koulun opiskelijoiden välistä yhteistoiminnallisuutta / yhteenkuuluvuuden tunnetta?
  - Tarkoituksella ”parantaisit”, jotta saataisiin kehittämisideoita.
- 2) Miten kehittäisit ryhmän opiskelijoiden välistä toimintaa?
- 3) Miten sinun mielestäsi voitaisiin vähentää / ehkäistä koulukiusaamista?
- 4) Miten ryhmän opiskelijoiden ja ryhmänohjaajan välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta / yhdessä tekemistä (yhteisöllisyyttä) voitaisiin kehittää?

MAHDOLLISUUS ITSENSÄ TOTEUTTAMISEEN

- 1) Millä tavalla ja mihin asioihin haluaisit päästä opiskelijana vaikuttamaan?
- 2) Miten opettajien / henkilökunnan tulisi toimia, jotta sinusta tuntuisi, että sinua ja opintojasi arvostetaan?
- 3) Minkälaista kannustusta / palautetta / rohkaisua kaipaisit opettajalta / ryhmänohjaajalta / henkilökunnalta?

LIITE 4. HYVINVOINNIN VUOSIKELLO

